

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja muissa keskeisissä Rajavartiolaitoksen lakisäätöissä tehtävissä.

Esityksen mukaan Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan tarkoitusta ja käyttöaluetta laajennettaisiin. Rajavartiolain sääntelyä täydennettäisiin niin, että Rajavartiolaitos voisi suorittaa teknistä valvontaa rajan läheisyyden, Suomen merialueen, rajanylityspaikan ja sen välittömän läheisyyden lisäksi myös yleisemmin merialueella, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Teknisen valvonnan tarkoituksena voisi olla rajavalvonnan lisäksi myös rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittaminen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen. Muutoksilla pyrittäisiin vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin.

Rajavartiolakiin lisättäisiin uusi sääntely radioteknisestä valvonnasta. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla. Toimivaltuutta voitaisiin käyttää valtakunnanrajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi. Radioteknisen valvonnan avulla ei saisi hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestin sisällöstä. Esitys liittyy Rajavartiolaitoksen teknisen ulkorajavalvonnan uudistamishankkeeseen sekä uusien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden hankintaan.

Lisäksi Rajavartiolaitoksella olisi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan Rajavartiolaitokselle säädetään laajemmat mahdollisuudet teknologian hyödyntämiseen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja kehitetään teknisen valvonnan sääntelyä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi	6
2.1 Tekninen valvonta	6
2.2 Radiotaajuisiin signaaleihin kohdistuva tiedonhankinta	8
2.2.1 Yleistä	8
2.2.2 Laki sähköisen viestinnän palveluista	10
2.2.3 EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntö	11
2.2.4 Radiosignaalitiedustelu	12
2.2.5 Rikostorjunnan toimivaltuudet	13
2.3 Miehittämättömien ilma-alusten havainnointi	14
3 Tavoitteet	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	16
4.1 Keskeiset ehdotukset	16
4.2 Pääasialliset vaikutukset	17
4.2.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	17
4.2.2 Vaikutukset tietosuojaan	18
4.2.3 Vaikutukset tiedonhallintaan	19
4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	20
4.2.5 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	21
4.2.6 Taloudelliset vaikutukset	23
4.2.7 Vaikutukset Ahvenanmaan maakunnassa	27
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	27
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	27
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	28
6 Lausuntopalaute	30
6.1 Yleistä	30
6.2 Radiotekninen valvonta	30
6.3 Tekninen valvonta	34
6.4 Muita huomioita	34
7 Säännöskohtaiset perustelut	35
7.1 Rajavartiolaki	35
7.2 Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa	48
7.3 Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta	51
8 Voimaantulo	51
9 Suhde muihin esityksiin	51
9.1 Suhde talousarvioesitykseen	51
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	52
10.1 Yleistä	52
10.2 Yksityiselämän suoja	52
10.3 Oikeusturva	58

10.4 Liikkumisvapaus	58
10.5 Yhdenvertaisuus	59
10.6 Yhteenveto	59
LAKIEHDOTUKSET	61
1. Laki rajavartiolain muuttamisesta	61
2. Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ...	63
3. Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	66
LIITE	67
RINNAKKAISTEKSTIT	67
1. Laki rajavartiolain muuttamisesta	67
2. Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ...	71
3. Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	82

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Rajavartiolainsäädännön muutostarpeita ja kehittämiskohteita selvitettiin vuosina 2020–2022 sisäministeriön asettamassa esiselvityshankkeessa (SM049:00/2019). Hankkeessa laaditun arviomuistion (9.3.2022) mukaan Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia olisi tarpeen täydentää niin, että ne mahdollistaisivat radiotaajusten sähkömagneettisten aaltojen ja radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja tuottavien ja vastaanottavien laitteiden havainnoinnin, paikantamisen, tunnistamisen, yksilöinnin ja seurannan Rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Lisäksi arviomuistion mukaan olisi tarpeen kehittää rajavartiolain teknisen valvonnan sääntelyä vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia. Teknologian hyödyntämistä rajaturvallisuuden ylläpitämisessä käsiteltiin myös sisäministeriön selvityksessä, jossa arvioitiin oikeudellisia mahdollisuuksia parantaa keinoja vastata mahdolliseen Suomeen kohdistuvaan muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen (sisäministeriön julkaisuja [2022:20](#)).

Suomen turvallisuusympäristö on viime vuosina muuttunut nopeasti ja sen ennustettavuus on heikentynyt. Suomen ja koko Euroopan turvallisuus- ja toimintaympäristö on edelleen muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäaikaisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Perinteisten sotilaallisten uhkien rinnalle on tullut uhka hybridivaikuttamisesta ja laaja-alaisesta vaikuttamisesta, joita on käsitelty muun muassa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (valtioneuvoston julkaisuja [2020:30](#)) ja valtioneuvoston puolustuselonteossa (valtioneuvoston julkaisuja [2021:78](#)). Hybridivaikuttamisella viitataan suunnitelmalliseen toimintaan, jossa valtiollinen tai ei-valtiollinen toimija hyödyntää laaja-alaisesti ei-sotilaallisia keinoja pyrkien vaikuttamaan valtion heikkouksiin ja saavuttamaan omat tavoitteensa. Tarkoituksena on aiheuttaa kohdevaltiolle painetta, vahinkoa, epävarmuutta ja epävakautta sekä lamaannuttaa sen viranomaisten toimintakyky. Hybridivaikuttaminen voi alkaa nopeasti normaalioloissa ja olla osa sotilaallista operaatiota erityisesti sen alkuvaiheessa. Hybridivaikuttaminen voi sisältää esimerkiksi informaatiovaikuttamista, maahantulon välineellistämistä tai kyberoperaatioita.

Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteossa (valtioneuvoston julkaisuja [2021:48](#)) todetaan, että Suomen rajavalvonta on tällä hetkellä tehokasta ja uskottavaa. Muutostekijäksi on kuitenkin tunnistettu muun muassa hybridiuhat. Vakavien ja laajojen häiriöiden on todettu voivan lisääntyä. Laajoihin häiriö- ja uhkatilanteisiin varaudutaan kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin mukaisesti. Hybridivaikuttamista tulee selonteon mukaan torjua myös lainsäädännöllisin toimin. Turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksia tulee kehittää johdonmukaisesti ja riskiperusteisesti ja viranomaisten toimintakyky varmistaa myös ajatellen yllättäviä ja nopeasti eskaloituvia tilanteita, joita ei voida täysin määritellä etukäteen. Toiminnassa tulee myös muun muassa hyödyntää teknologiaa siellä, missä se on mahdollista. Selonteon mukaan tiedonvaihto, analyysikyky ja yhteinen tilannekuva ovat menestyksellisen viranomaisyhteistyön keskeisiä työkaluja. Valtioneuvoston ajankohtaiselonteossa turvallisuusympäristön muutoksesta (valtioneuvoston julkaisuja [2022:18](#)) todetaan, että Suomi pitää toimivaltuudet ajantasaisina uudistamalla muun muassa rajavartiolainsäädäntöä.

Valtioneuvoston puolustuspoliittisessa selonteossa todetaan, että digitalisaatio muuttaa turvallisuusympäristöä ja toimintamalleja sekä tuottaa hyötyjä uusien teknologioiden avulla. Uusien teknologioiden rinnalla on samalla kehitettävä lainsäädäntöä, osaamista, vaikutustenarviointikykyä ja teknistä kyvykkyyttä. Selonteossa korostetaan teknologisen

kehityksen osalta myös viranomaisten yhteisen tilannetietoisuuden, tiedonvaihdon ja operatiivisen yhteistoiminnan merkitystä, ja niiden edellytysten varmistamista tarkoituksenmukaisella lainsäädännöllä.

Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata tehokkaasti erilaisiin normaaliolojen häiriötilanteisiin parannettiin 1.4.2019 voimaan tulleilla lakimuutoksilla (HE 201/2017 vp). Rajavartiolain 1.7.2022 voimaan tulleilla muutoksilla täydennettiin sääntelyä erityisesti muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen varautumiseksi (HE 94/2022 vp). Rajavartiolain sääntelyä on tarkoituksenmukaista edelleen kehittää, jotta teknologiaa voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien suorittamisessa. Lainsäädännön kehittäminen liittyy keskeisesti Rajavartiolaitoksessa käynnissä oleviin hankkeisiin ulkorajojen valvontatekniikan uudistamiseksi sekä vanhentuneiden ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden korvaamiseksi. Tavoitteena on, että Rajavartiolaitoksen valvontajärjestelmissä hyödynnetään kehittyneitä teknologiaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Itärajan rajaturvallisuustilanne sekä merialueiden turvallisuustilanne on nopeasti heikentynyt viimeisen kahden vuoden aikana. Suomen ja Venäjän välisen rajan toimintaympäristön muutos Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan myötä on ollut merkittävä ja on todennäköisesti pitkäkestoinen. Suomi on ollut syksystä 2023 alkaen välineellistetyin maahantulon kohteena. Käynnissä oleva rajaturvallisuuden häiriötilanne ja sen hallitsemiseksi rajavartiolain 16 §:n nojalla tehdyt valtioneuvoston päätökset ovat edellyttäneet tarkkaa tilannekuvaa ja ennakkotietoja. Teknologian tehokkaamman hyödyntämisen tarve on entisestään korostunut. Ennakkotietoon perustuvat valvontatoimenpiteet sekä reagointi vaativat riittävän tietopohjan, joka on perusteltua tuottaa Rajavartiolaitoksen omilla verkottuneilla sensoreilla. Turvallisuusviranomaisen valvonnallista ydintoimintaa ei ole luotettavaa tuottaa ostopalveluilla. Luotettava ennakkotieto ja siihen perustuva valvonnan sekä päätöksenteon kohdentaminen keventävät tarvetta henkilöresurssien lisäämiseen. On todennäköistä, että turvallisuustilanne jatkuu haastavana pitkään sekä itärajalla että merialueilla.

Teknologian merkitys korostuu myös laajoilla harvaan asutuilla alueilla. Nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen Rajavartiolaitoksen tehtävien suorittamisessa parantaisi yleisemminkin kustannustehokkuutta ja mahdollistaisi sen, että Rajavartiolaitoksen resurssit kyetään suuntaamaan oikein. Toimintaympäristön muutos on nopeaa, osin vaikeasti ennakoitavissa olevaa ja vaikutuksiltaan laajaa. Tämä korostaa sääntelyn teknologianeutraaliuden tarvetta.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman luvussa 10 Turvallinen ja kriisinkestävä oikeusvaltio todetaan, että Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia kehitetään turvallisuusympäristön vaatimusten mukaisesti. Rajavartiolaitokselle säädetään laajemmat mahdollisuudet teknologian hyödyntämiseen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja kehitetään teknisen valvonnan sääntelyä.

1.2 Valmistelu

Sisäministeriö asetti 7.3.2023 säädöshankkeen teknologian hyödyntämisestä rajaturvallisuuden ylläpitämisessä. Hankkeen tavoitteena oli valmistella lakimuutokset, jotka liittyvät erityisesti Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksiin havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja sekä radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja tuottavia ja vastaanottavia laitteita. Samassa yhteydessä tehtävänä oli selvittää miehittämättömien ilmalusten havainnointiin ja seurantaan liittyvät mahdolliset säädösmuutostarpeet. Lisäksi

rajavartiolain teknisen valvonnan sääntelyä tulisi kehittää vastaamaan toimintaympäristön muutoksia.

Esitys on valmisteltu sisäministeriön rajavartio-osastolla. Valmistelun aikana kuultiin Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköitä sekä asiantuntijoita Liikenne- ja viestintävirastosta ja Pääesikunnasta. Esitysluonnos oli lausuntokierroksella 22.1.–23.2.2024. Lausuntopyyntö lähetettiin 44 taholle. Lisäksi Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta pyydettiin lausunto ajalla 23.2.–15.3.2024. Lausuntoaika oli tavanomaista lyhyempi itärajan muuttuneen turvallisuustilanteen vuoksi.

Lausunnon antoivat sisäministeriön poliisiosasto ja kansallisen turvallisuuden yksikkö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, eduskunnan oikeusasiamies, oikeuskansleri, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Liikenne- ja viestintävirasto, Poliisihallitus, suojelupoliisi, Tulli, Saaristoasiain neuvottelukunta, tiedusteluvalvontavaltuutettu, tietosuojavaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Päälystöliitto ry, Amnesty International Suomen osasto, Electronic Frontier Finland - Effi ry, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Metsästäjäliitto ry, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry ja Turvapaikanhakijoiden tuki ry. Ympäristöministeriö, Poliisin ja Rajan henkilöstö JHL ry ja Suomen Kuntaliitto ry ilmoittivat, että niillä ei ole lausuttavaa esityksestä.

Esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://intermin.fi/hankkeet> tunnuksella [SM003:00/2023](https://intermin.fi/hankkeet).

Lainsäädännön arviointineuvosto on 10.4.2024 antanut esitysluonnoksesta lausunnon, joka on luettavissa osoitteessa <https://vnk.fi/arviointineuvosto/lausunnot>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Tekninen valvonta

Rajavartiolaitos

Rajavartiolain (578/2005) 29 §:n mukaan Rajavartiolaitoksella on rajavalvonnan suorittamiseksi oikeus rajan läheisyydessä, Suomen merialueella sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä kohdistaa teknistä valvontaa muualle kuin rikoslain (39/1889) 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan piiriin kuuluvaan alueeseen. Teknistä valvontaa ei kuitenkaan saa kohdistaa käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan eikä henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin. Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa kulkuneuvoihin, kulkuneuvon kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista. Myös eräissä muissa laeissa säädetään Rajavartiolaitoksen oikeudesta tekniseen valvontaan.

Aluevalvontalain (755/2000) 30 §:n mukaan Rajavartiolaitoksella on hallinnassaan olevalla alueella sekä meren rannikolla, merellä ja ilmatilassa oikeus suorittaa muuhun kuin vakituksena asuntona olevaan rakennukseen tai muutoin kotirauhan piiriin kuuluvaan rakennukseen tai alueeseen kohdistuvaa teknistä valvontaa osana aluevalvontaa sekä 44 §:ssä ja rikoslain 17 luvun 7 b §:ssä tarkoitettujen rikosten ennalta estämiseksi, sanotuista rikoksista epäiltyjen tunnistamiseksi sekä erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi. Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan aluevalvontalaissa meriliikenteen, ilmaliikenteen tai erityisen kohteen valvonnan

yhteydessä ennalta määräämättömiin henkilöihin kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä kuvan tai äänen automaattista tallentamista.

Rajavartiolaitoksella on eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain (485/2004, jäljempänä *merenkulun turvatoimilaki*) 17 §:n mukaan oikeus sen lisäksi mitä muualla laissa säädetään siitä sopivalla merkillä ennalta ilmoitettuaan suorittaa mainitussa laissa tarkoitetun suomalaisen sataman alueella paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy, poliisilain (872/2011) 4 luvun 1 §:n 1 momentissa ja tullilain (304/2016) 5 luvun 28 §:ssä tarkoitettua teknistä valvontaa merenkulun turvallisuuden toteuttamiseksi. Teknistä valvontaa ei kuitenkaan saa kohdistaa paikkoihin, jotka kuuluvat kotirauhan piiriin, eikä käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan taikka henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin.

Tieliikennelain (729/2018) 181 §:n mukaan Rajavartiolaitos valvoo lain noudattamista rajavartiolain 4 §:ssä säädetyllä toimialueella. Valvonnan suorittamiseksi Rajavartiolaitos voi kuvata liikenteessä olevia ajoneuvoja. Kuvaaminen voi tapahtua myös automaattisesti ja se voi olla jatkuvaa tai toistuvaa. Kuvaaminen ei kuitenkaan saa kohdistua pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

Rajavartiolaitoksen käytössä olevat tekniset valvontajärjestelmät on suunniteltu ja rakennettu osin 1990-luvulla. Rajojen valvonnan osalta tekniseen valvontajärjestelmäkokonaisuuteen kuuluu kiinteitä, siirrettäviä ja taktisia järjestelmiä. Teknisen valvonnan järjestelmät sijoittuvat Schengen-alueen ulkorajoille, rajanylityspaikoille sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa oleville alueille ja kiinteistöille. Perinteiseen teknologiaan perustuvat järjestelmät rajoittuvat tarkkarajaisesti tiettyihin maantieteellisiin sijainteihin, eikä niiden rakenne mahdollista nopeita painopisteen muutoksia tai kattavan kokonaistilannekuvan muodostamista koko raja-alueelta. Rajavartiolaitoksessa on käynnissä hanke teknisten valvontajärjestelmien uudistamiseksi.

Yhteiskunnan digitalisoituminen asettaa haasteita tekniselle valvonnalle, mutta toisaalta se tarjoaa siihen myös uusia keinoja. Teknisen valvonnan avulla on mahdollista kohdentaa viranomaisten henkilöresursseja sellaisiin tehtäviin, jotka vaativat nimenomaan ihmisen toimenpiteitä. Tekninen valvonta myös parantaa varautumista kulloiseenkin tehtävään tilanteen vaatimalla varustuksella ja henkilöstökokoonpanolla. Teknisen valvonnan välineistöä on nykyisin mahdollista siirtää nopeasti paikasta toiseen. Ennalta ilmoitettu tekninen valvonta on myös omiaan ennalta ehkäisemään erilaista luvaton toimintaa sekä tukemaan erilaisten tilanteiden jälkikäteistä selvittämistä. Edellä kuvatulla tavalla Rajavartiolaitoksen suorittamaa teknistä valvontaa koskeva sääntely on asiallisesti ja alueellisesti rajoitettua. Muuttuneen toimintaympäristön vuoksi mahdollisuus tekniseen valvontaan olisi tarpeen ulottaa yleisemmin rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseen, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamiseen ja Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseen. Lisäksi teknisen valvonnan alueellista ulottuvuutta olisi tarpeen täsmentää kattamaan laajemmin kaikki merialueet sekä ilmatila ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevat alueet ja niiden välitön läheisyys. Merenkulun turvatoimilakiin olisi samalla tarkoituksenmukaista lisätä viittaus myös rajavartiolaissa tarkoitettuun tekniseen valvontaan.

Rajavartiolain 29 §:n 3 momentin mukaan Rajavartiolaitos saa asettaa teknistä laitteistoa teknistä valvontaa varten rajavyöhykkeellä sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa. Rajavyöhykkeen ulkopuolella teknistä laitteistoa voidaan ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa asettaa vain tilapäisesti, enintään kolmeksi kuukaudeksi. Teknisen laitteiston asettamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus. Schengen-alueen sisärajoilla ei ole rajavyöhykettä. Tilapäistä

teknistä valvontaa on tarpeen asettaa rajavyöhykkeen ulkopuolelle erityisesti silloin, kun rajavalvonta on väliaikaisesti palautettu sisärajoille. Voimassa olevan sääntelyn mukainen kolmen kuukauden enimmäisaika ei vastaa Schengenin rajasäännöstössä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU 2016/399) säädettyä sisäraja- ja valvonnan väliaikaisen palauttamisen enimmäiskestoa. Rajavartiolain sääntelyä olisi tämän vuoksi tarkoituksenmukaista tarkistaa.

Rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitettujen teknisen valvonnan tietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019, jäljempänä *Rajavartiolaitoksen henkilötietolaki*). Myös tämän sääntelyn ajantasaisuus on tarpeen tarkistaa.

Poliisi

Poliisilain 4 luvun 1 §:n mukaan teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa ajoneuvoihin, ajoneuvojen kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista. Poliisi saa siitä ennalta ilmoitettuaan suorittaa yleisellä paikalla tai yleisellä tiellä teknistä valvontaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten ennalta estämiseksi, rikoksesta epäillyn tunnistamiseksi sekä erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi. Poliisin suorittamasta henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa (616/2019). Laissa ei ole nimenomaista sääntelyä poliisilain mukaisen teknisen valvonnan tietojen käsittelystä.

Tulli

Tullilain (304/2016) 28 §:n mukaan teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa ajoneuvoihin, ajoneuvon kuljettajiin, esineisiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista. Tullilla on oikeus suorittaa teknistä valvontaa tullilainsäädännön ja muun lainsäädännön, jonka noudattamisen valvomisen kuuluu Tullin toimivaltaan, noudattamisen valvomiseksi Suomen valtakunnan rajanylityspaikoilla sekä matkustajaterminalaissa, tavaraliikenteelle tarkoitetuilla satama-alueilla, tavaraliikenteelle tarkoitetuissa varastoissa ja muissa vastaavissa paikoissa ja tiloissa, joita Tulli saa valvoa, siitä ennalta ilmoitettuaan.

Henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 14 §:ssä säädetään teknisessä valvonnassa saatujen henkilötietojen käsittelystä. Pykälän mukaan Tullilla on oikeus käsitellä teknisessä valvonnassa saatuja henkilötietoja, myös biometrisia tietoja, tullilainsäädännön ja muun Tullin valvontatoimivaltaan kuuluvan lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi sekä henkilön tunnistamiseksi tullilain 28 §:n mukaisesti. Teknisessä valvonnassa saatuja henkilötietoja on oikeus käsitellä myös automaattisessa kasvojentunnistuksessa vertaamalla teknisessä valvonnassa saatuja henkilötietoja lain 8 ja 10 §:n perusteella tallennettuihin henkilötietoihin rikosten ennalta estämiseen, selvittämiseen, paljastamiseen tai syyteharkintaan saattamiseen liittyvään toimenpiteeseen taikka pakkokeinon käyttöön liittyvää toimenpidettä varten.

2.2 Radiotaajuisiin signaaleihin kohdistuva tiedonhankinta

2.2.1 Yleistä

Sähkömagneettinen säteily jaotellaan eri alalajeihin aallonpituuden perusteella. Sähkömagneettiseen säteilyyn kuuluvat radioaallot, mikroaallot, infrapunasäteily, näkyvä valo, ultraviolettisäteily, röntgensäteily ja gammasäteily. Radioaallot ovat sähkömagneettisia aaltoja,

joiden aallonpituus on millimetreistä kymmeneen tuhansiin kilometreihin ja taajuus määritelmästä riippuen 30 hertsistä 3 000 gigahertsiin. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 15 kohdan mukaan radiotaajuudella tarkoitetaan vapaasti etenevän sähkömagneettisen aallon taajuutta, joka on pienempi kuin 3 000 gigahertsiä. Radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja käytetään laajasti nykyaikaisessa teknologiassa. Kaikkien langattomuutta hyödyntävien laitteiden ja palveluiden käyttämiseen tarvitaan radiotaajuuksia. Langaton viestintä voi tapahtua ihmisten, ihmisten ja koneiden tai järjestelmien välillä tai asioiden välillä. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 14 kohdan mukaan radiolaitteella tarkoitetaan laitetta ja sen olennaista osaa, joka on tarkoitettu radiotaajuisen sähkömagneettisten aaltojen lähettämiseen (*radiolähetin*) tai vastaanottamiseen (*radiovastaanotin*) radioviestintää tai muuta tarkoitusta varten.

Rajavartiolaitoksen valvonnan kohteena olevien henkilöiden hallussa olevien sekä kulkuneuvoihin kiinnitettyjen radiolaitteiden määrä on lisääntynyt yhteiskunnan teknologisen kehityksen myötä. Rajaturvallisuuden ylläpitämisen kannalta merkityksellisiä ovat kansalaisten käyttöön tarkoitettut langatonta tekniikkaa hyödyntävät laitteet, kuten matkapuhelimet ja muut päätelaitteet, valvontajärjestelmät ja -kamerat, koiratutkat, miehittämättömät ilma-alukset ja alukset sekä muut radiotaajuuksilla toimivat laitteet ja esineet. Luvattomasti valtakunnanrajan ylittävät tai rajanylitystä yrittävät henkilöt käyttävät tai kantavat mukanaan lähes poikkeuksetta radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja lähettäviä laitteita.

Rajavartiolaitos käyttää rajavalvonnan ja aluevalvonnan suorittamisen tukena tutkia. Tutkavalvonta perustuu radiotaajuisen sähkömagneettisen säteilyn avulla tapahtuvaan ilmaisemiseen ja mittaamiseen. Tutkalla voidaan havaita, seurata ja mitata kohteiden suuntaa, etäisyyttä, nopeutta ja muita ominaisuuksia. Tutkien toiminta perustuu tutkan lähettämään signaaliin, joka heijastuu takaisin seurattavasta kohteesta. Tutkavalvonnalla ei puututa laitteiden radioviestintään tai välitystietoihin. Tutkien avulla ei myöskään saada kohteista tarkkoja yksilöintitietoja, joiden avulla olisi mahdollista rajata tarpeettomat kohteet valvonnan piiristä.

Valtioiden ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden välinen raja on muuttunut yhä häilyvämmäksi. Suomen turvallisuutta uhkaavat vakavimmat tekijät liittyvät nykyisin usein Suomen ulkopuolisiin tapahtumiin. Pysyvästi muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksiin vastaamiseksi olisi tarkoituksenmukaista luoda Rajavartiolaitokselle tutkavalvontaa tarkempi kyky havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita sekä hyödyntää tällä tavoin saatua tietoa reaaliaikaisen tilannekuvan muodostamiseksi. Ajantasainen tilannekuva on keskeistä normaaliolojen rajavalvonnassa, rajaturvallisuuden häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tilannekuvan muodostamisessa kyse olisi ensisijaisesti radiolaitteiden määrän, lajin ja sijoittumisen havainnoinnista rajavalvonnan tehokkaaksi suorittamiseksi, rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi sekä Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseksi. Keskeistä on ennakkovaroituskky uhkien kehittymisestä, jotta Rajavartiolaitoksen ja ylimmän valtionjohdon päätöksenteko rajaturvallisuutta ja sitä kautta myös Suomen kansallista turvallisuutta vaarantavista uhista perustuu oikea-aikaiselle tilannetiedolle ja mahdollistaa tarvittaessa oikea-aikaisiin varautumis- ja vastatoimiin ryhtymisen. Valvonnassa ei olisi tarpeen tunnistaa yksittäisiä henkilöitä eikä selvittää luottamuksellisten radioviestien sisältöä. Teknologian avulla olisi mahdollista rajata valvonnan ulkopuolelle valvonnan kannalta tarpeettomat kohteet sekä valvonnalta rajoitetut alueet.

Rajavartiolaitoksessa on käynnissä uusien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden hankinta. Uudet laivat ja lentokoneet olisi tarkoituksenmukaista varustaa jo

rakentamisvaiheessa tekniikalla, joka mahdollistaa radiotaajuisiin sähkömagneettisiin aaltoihin ja radiolaitteisiin kohdistuvan valvonnan.

Radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havainnointi olisi tehokas valvonnan muoto sellaisenaan, mutta erityisesti yhdessä teknisen valvonnan kanssa. Muodostettavan tilannekuvan avulla ihmisen toimenpiteitä vaativia tehtäviä voitaisiin suunnata mahdollisimman tehokkaasti. Radiotaajuuksien havainnoinnin lisääminen Rajavartiolaitoksen nykyisiin teknisiin valvontajärjestelmiin mahdollistaisi kattavamman tilannekuvan muodostamisen. Tällainen valvonta lisäisi Rajavartiolaitoksen suorittaman valvonnan tehokkuutta. Valvonnassa käytettävää teknologiaa olisi mahdollista hyödyntää myös muissa Rajavartiolaitoksen yksittäisten tehtävien suorittamiseksi, kuten kadonneeksi ilmoitettujen tai muutoin hädässä olevien henkilöiden etsimiseksi ja pelastamiseksi.

2.2.2 Laki sähköisen viestinnän palveluista

Viestinnän luottamuksellisuudesta säädetään yleisellä tasolla perustuslain 10 §:ssä, jonka 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun tai muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Lainkohdan tarkoituksena on suojata luottamukselliseksi tarkoitettujen viestin sisältö ja välitystiedot kolmansilta osapuolilta. Viestintäsalaisuuden suoja on luonteeltaan yleinen, ja se kattaa kaikki viestintävälineet ja viestinnän muodot. Myös radioviestintä ja sen välitystiedot kuuluvat viestintäsalaisuuden piiriin. Luottamuksellisuudesta seuraa, että viestejä ja välitystietoja saa käsitellä vain laissa säädettyihin tarkoituksiin.

Sähköisen viestinnän ja radioviestinnän luottamuksellisuudesta säädetään tarkemmin sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa. Voimassa oleva laki mahdollistaa radiosignaalin lähetystehon, modulaation ja taajuuden havainnoinnin. Tällaisten tietojen käsittelyn lopputuloksena ei saa kuitenkaan syntyä laissa tarkoitettuja välitystietoja, jos niiden käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 136 §:ssä säädetään tarkemmin viestin ja välitystiedon luottamuksellisuudesta. Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan viestinnän osapuoli voi käsitellä omia sähköisiä viestejään ja niihin liittyviä välitystietoja, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettua radioviestintää ja sen välitystietoja saa käsitellä, jollei laissa toisin säädetä. Tällaisia ovat esimerkiksi televisio- ja radio-ohjelmistojen lähetykset sekä yleisellä kutsukanavalla harjoitettava radioviestintä, kuten hätäkutsut tai merenkulun varoitukset. Myös merenkulun AIS-lähteet ja miehittämättömien ilma-alusten ADS-B-lähteet on katsottu yleisesti vastaanotettavaksi viestinnäksi. Pykälän 3 momentin mukaan muita sähköisiä viestejä ja välitystietoja saa käsitellä viestinnän osapuolen suostumuksella tai jos laissa niin säädetään. Pykälän 4 momentin mukaan se, joka on ottanut vastaan tai muutoin saanut tiedon sähköisestä viestistä, radioviestinnästä tai välitystiedosta, jota ei ole hänelle tarkoitettu, ei saa ilman viestinnän osapuolen suostumusta ilmaista tai käyttää hyväksi viestin sisältöä, välitystietoa tai tietoa viestin olemassaolosta, ellei laissa toisin säädetä. Hyväksikäyttö- ja ilmaisemiskiellon rikkominen voi täyttää sähköisen viestinnän tietosuojarikkomuksen tunnusmerkistön, josta säädetään lain 349 §:ssä. Myös rikoslain 38 luvun 1 §:ssä tarkoitettun salassapitorikoksen tai 2 §:ssä tarkoitettun salassapitorikkomuksen tunnusmerkistö voi täytyä.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 136 §:n tällä hetkellä 21.6.2024 asti voimassa olevan 5 momentin mukaan sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, radioviestintää tai sen välitystietoja voi käsitellä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tilastollisesti, jos kyseessä on 1) pienoismallin tai miehittämättömän aluksen kauko-ohjaukseen liittyvä radioviestintä tai 2) päätelaitteen ja langattoman lähiverkon tai matkaviestinverkon välinen radioviestintä yhteyden muodostamista tai ylläpitoa varten. Saman lainkohdan tällä hetkellä 21.6.2024 asti voimassa

olevan 6 momentin mukaan 5 momentissa tarkoitettua radioviestintää tai sen välitystietoja voidaan käsitellä vain, jos käsittelystä tai käsittelyn tuloksesta ei voida tunnistaa yksittäistä luonnollista henkilöä. Lain esitöiden perusteella on katsottava, että henkilön tunnistamisen estäminen edellyttää käytännössä kerätyn aineiston karkeistamista heti keräämisvaiheessa niin, ettei yksittäistä tapahtumaa voida enää erottaa.

Lain tällä hetkellä 21.6.2024 asti voimassa oleva välitystiedon määritelmä (3 §:n 40 kohta) ei sisällä tietoa radiolähettimen lajista, joten myös tätä tietoa voi käsitellä. Radiolähettimen laji tarkoittaa tietoa siitä, onko kyseessä esimerkiksi ilma-alus tai sen ohjain, VHF-radio, tutka, hätälähetin tai matkapuhelin. Sen sijaan radiolähetysten lähetyspaikan selvittäminen esimerkiksi kolmiomittaamalla tai muulla keinoin johtaa välitystietona suojatun tiedon selvittämiseen, mikä edellyttää erillistä toimivaltuutta. Myös radiolaitteen tai sen käyttäjän tarkempi yksilöinti edellyttää nimenomaista toimivaltuutta. Lain mukaan yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettua radioviestintää ja sen välitystietoja saa kuitenkin käsitellä, jollei laissa toisin säädetä. Tällaisia ovat esimerkiksi televisio- ja radio-ohjelmistojen lähetykset sekä yleisellä kutsukanavalla harjoitettava radioviestintä, kuten hätäkutsut tai merenkulun varoitukset. Liikenne- ja viestintäministeriössä on vireillä hanke edellä kuvatun väliaikaisen sääntelyn muuttaminen toistaiseksi voimassa olevaksi (LVM010:00/2024).

Rajavartiolaitoksen toiminnassa valvontaa olisi tarpeellista kohdentaa myös muuhun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettuun viestintään. Toimivaltuus radiolaitteen sijainnin määrittämiseksi olisi tarpeen, jotta Rajavartiolaitoksen toimenpiteet voidaan suunnata mahdollisimman tarkasti. Mahdollisimman tarkka paikantaminen on edellytyksenä myös sille, että tarvittavat alueet ja kohteet voidaan rajata pois valvonnan piiristä. Radiolaitteiden yksilöinti olisi tarpeen eri radiolaitteiden erottelun toisistaan, jotta toimenpiteiden tarve pystytään arvioimaan oikein. Matkapuhelimen tai muun henkilöön yhdistettävän päätelaitteen osalta radioviestinnän ja välitystietojen käsittely sisältää väistämättä tietoja, joilla henkilö on mahdollista yksilöidä. Tältä osin olisi säädettävä tarvittavat rajaukset perustuslain 10 §:n 2 momentissa turvatun luottamuksellisen viestin suojan näkökulmasta. Radiolaitteisiin kohdistuvan valvonnan osalta olisi tarpeen säätää myös teknisten laitteiden sijoittamisesta maastoon sekä valvonnasta ilmoittamisesta.

2.2.3 EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntö

Sähköisen viestinnän välitystietojen käsittelyä koskeva sääntely kuuluu EU-oikeuden soveltamisalaan. Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin (2002/58/EY) 15 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan kyseisessä direktiivissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden (valtion turvallisuus) sekä puolustuksen, yleisen turvallisuuden tai rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi. Tätä varten jäsenvaltiot voivat muun muassa hyväksyä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joissa säädetään tietojen säilyttämisestä sellaiseksi rajoitetuksi ajaksi, joka on perusteltua tässä kohdassa säädetyistä syistä.

Unionin tuomioistuin on antanut useita ratkaisuja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan tulkinnasta luettuna yhdessä perusoikeuskirjan kanssa. Useissa ratkaisuissa on käsitelty teleyritysten säilyttämien tietojen käyttöä viranomaistoiminnassa (esim. C-162/22, *A. G. v. Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra*; yhdistetyt asiat C-339/20 ja C-397/20, *VD ja SR*; C-140/20, *Commissioner of An Garda Síochána ym.* ja yhdistetyt asiat C-793/19 ja C-794/19, *SpaceNet ja Telekom Deutschland*).

Tuomioistuin on katsonut ratkaisuisaan *SpaceNet ja Telekom Deutschland* sekä *Commissioner of An Garda Síochána ym.*, että sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi ei ole esteenä seuraaville kansallisille lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa säädetään kansallisen turvallisuuden takaamiseksi, vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemiseksi:

- liikenne- ja paikkatietojen kohdennetusta säilyttämisestä, joka on objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella rajattu asianomaisten henkilöiden ryhmien mukaan tai maantieteellisen kriteerin avulla ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään mutta jota voidaan jatkaa;
- kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, rikollisuuden torjumiseksi ja yleisen turvallisuuden suojaamiseksi sähköisten viestintävälineiden käyttäjien henkilöllisyyttä koskevien tietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä.

Edellytyksenä on kuitenkin, että näillä toimenpiteillä varmistetaan selvin ja täsmällisin säännöin, että kyseessä olevien tietojen säilyttämisen ehtona on, että näihin toimenpiteisiin liittyviä aineellisia ja menettelyllisiä edellytyksiä noudatetaan, ja että asianomaisilla henkilöillä on tehokkaat takeet väärinkäytön vaaroja vastaan.

Ratkaisussa *La Quadrature du Net ym. v. Premier ministre ym.* (yhdistetyt asiat C-511/18, C-512/18 ja C-520/18) tuomioistuin puolestaan totesi (kohta 103), että kun jäsenvaltiot panevat suoraan täytäntöön sähköisen viestinnän luottamuksellisuudesta poikkeavia toimenpiteitä asettamatta tällaisen viestinnän palveluntarjoajille käsittelyä koskevia velvollisuuksia, asianomaisten henkilöiden tietosuojaan ei sovelleta mainittua direktiiviä. Toimenpiteiden on kuitenkin oltava kansallisen oikeuden ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimusten mukaisia.

2.2.4 Radiosignaalityedustelu

Sotilastiedustelusta annetun lain (590/2019) 60 §:ssä säädetään radiosignaalityedustelusta, jolla tarkoitetaan radioaaltoihin eli radiotaajuisiin sähkömagneettisiin aaltoihin kohdistuvaa tiedonhankintaa. Puolustusvoimien tiedustelulaitos tai Maa-, Meri- tai Ilmavoimat voi kohdistaa radiosignaalityedustelua Suomen alueen ulkopuolella olevasta laitteesta lähteviin tai tällaiseen laitteeseen saapuviin radioaaltoihin. Lain 61 §:n mukaan Pääesikunnan tiedustelupäällikkö päättää radiosignaalityedustelusta. Päätös on tehtävä kirjallisesti.

Radiosignaalityedustelussa on kyse pitkäkestoisesta teknisin menetelmin toteutettavasta tiedonhankinnasta, joka ei pääasiallisesti kohdistu henkilöiden väliseen toimintaan, vaan sen kohteena on ulkomaan asevoimat (HE 203/2017 vp). Radiosignaalityedustelua saa käyttää vain tiedustelutehtävän kohteena olevan toiminnan tiedusteluun, minkä lisäksi sen käyttö edellyttää, että sen avulla voidaan perustellusti olettaa saatavan tiedustelutehtävälle merkityksellistä tietoa. Radiosignaalityedustelun tavoitteena on ylläpitää tilannekuvaa ja tuottaa ennakkovaroitus. Lyhyellä aikavälillä radiosignaalityedustelu muodostaa tilannekuvaa seurattavana olevien sotilasorganisaatioiden ryhmyksestä, valmiudesta ja toiminnasta. Pitkällä aikavälillä radiosignaalityedustelulla seurataan kohdeorganisaatioiden teknisen ja operatiivisen kyvyn kehittymistä.

Radiosignaalityedustelu jaetaan kolmeen ryhmään, joita ovat radioaalloilla tapahtuva viestitiedustelu (*Communications Intelligence*, COMINT), elektroninen mittaustiedustelu (*Electronic Intelligence*, ELINT) ja vieraiden laitteiden teknisten instrumentointisignaalien tiedustelu (*Foreign Instrumentation Signals Intelligence*, FISINT). Viestitiedustelu on

erityyppisten radioaalloilla tapahtuvien tiedonsiirtosignaalien tiedustelua. Tiedustelun kohteena voi olla signaalin informaatio sisältö, tekniset parametrit, signaalilähteen sijainti tai mikä tahansa muu signaaliin liittyvä informaatio, joka tuottaa tiedustelutietoa signaalin käyttäjästä tai käytetystä järjestelmästä. Elektronisella mittaustiedustelulla tarkoitetaan muiden kuin viestintää sisältävien signaalien etsimistä, sieppaamista, paikantamista, tallentamista sekä näin kerätyn tiedon analysointia. Näitä ovat esimerkiksi tutkasignaalit, korkeusmittaussignaalit ja muut vastaavat signaalit. Elektroninen mittaustiedustelu ei kohdistu henkilöiden väliseen viestintään. Vieraiden laitteiden instrumentointisignaalien tiedustelussa hyödynnetään tyypillisimmin avaruusjärjestelmissä sekä maanpäällisissä ja vedenalaisissa järjestelmissä käytettäviä elektromagneettisia lähteitä eli telemetrialähteitä. Tiedustelun kohteena ovat teknisten järjestelmien väliset tekniset signaalit, jotka eivät sisällä luottamuksellista viestintää. Tällaisia lähteitä ovat erilaisten laitteiden, esimerkiksi ohjusten ja lentokoneiden, ohjaussignaalit.

Radiosignaali tiedustelua suoritetaan lähtökohtaisesti ulkomaisiin kohteisiin Suomen alueen ulkopuolella. Poikkeustapauksissa tiedustelua voidaan suorittaa ulkomaiseen kohteeseen myös Suomen alueella. Radiosignaali tiedustelulla ei saa hankkia tietoa muun kuin valtiollisen toimijan viestin sisällöstä. Radiosignaali tiedusteluun voi kuitenkin toiminnan luonteesta ja siinä käytettävistä menetelmistä johtuen joutua myös radiosignaaleita, jotka sisältävät luottamuksellisen viestin suojan alaan kuuluvaa viestintää. Tällainen viesti on lähtökohtaisesti hävitettävä heti, kun tiedon luonne on käynyt ilmi. Lisäksi sotilastiedustelusta annetun lain 84 §:n mukaan tiedustelumenetelmällä saatu tieto on hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita tai tietoa ei saa käyttää sotilastiedustelun tehtävien hoitamiseksi taikka tietoa ei tarvita maanpuolustuksen kannalta tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

2.2.5 Rikostorjunnan toimivaltuudet

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018, jäljempänä *Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaki*) 33 §:ssä säädetään teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta. Säännöksen mukaan Rajavartiolaitos saa sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi hankkia teknisellä laitteella teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitiedot, jos estettävänä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Rajavartiolaitos saa käyttää tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Vastaava sääntely poliisin osalta on poliisilain (872/2011) 5 luvun 25 §:ssä ja Tullin osalta rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 3 luvun 21 §:ssä. Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta rikoksen selvittämiseksi säädetään pakkokeinolain 10 luvun 25 §:ssä. Puolustusvoimien vastaavista toimivaltuuksista säädetään sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) 37 ja 89 §:ssä.

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 16 §:ssä säädetään televalvonnasta ja sen edellytyksistä. Televalvonnalla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettujen viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty mainitun pykälän 43 kohdassa tarkoitettuun yleiseen viestintäverkkoon tai siihen liitettyyn viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista sekä osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. Välitystiedolla tarkoitetaan

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Rajavartiolaitokselle voidaan sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen tai törkeään metsästysrikokseen. Televalvonnasta päättää lähtökohtaisesti tuomioistuin lain 18 §:n mukaisesti.

Vastaava sääntely poliisin osalta on poliisilain 5 luvun 8 ja 10 §:ssä ja Tullin osalta rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 4 ja 6 §:ssä. Televalvonnasta rikoksen selvittämiseksi säädetään pakkokeinolain 6 ja 9 §:ssä.

2.3 Miehittämättömien ilma-alusten havainnointi

Rajavartiolaitos

Rajavartiolain 38 a §:n mukaan rajavartiomiehellä on oikeus puuttua ilmailulain (864/2014) 2 §:n 21 kohdassa tarkoitetun miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun, jos se on välttämätöntä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi, turvaamistehtävän tai meripelastustehtävän suorittamiseksi taikka Rajavartiolaitoksen erittäin tärkeän toiminnan suojaamiseksi. Rajavartiomiehellä on oikeus lyhytaikaisesti kohdistaa miehittämättömään ilma-alukseen ja sen kauko-ohjauslaitteisiin ja ohjaus- ja seurantayhteyksiin sekä muihin sen käytön edellyttämiin järjestelmän osiin (*kokonaisjärjestelmä*) sellaisia tarpeellisia voimakeinoja ja teknisiä toimenpiteitä, joita voidaan pitää puolustettavina. Toimenpiteillä ei saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa muulle radioviestinnälle tai yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

Pykälän mukaan rajavartiomiehellä on oikeus käsitellä miehittämättömän ilma-aluksen kauko-ohjaukseen liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi sekä miehittämättömän ilma-aluksen kokonaisjärjestelmän osan yksilöimiseksi ja sijainnin määrittämiseksi. Pykälän perustelujen mukaan hankittavia tietoja voisivat olla esimerkiksi laitteen ohjaukseen käytettävä radiotaajuus tai IP-osoite. Radioviestinnän, välitystietojen ja sijaintitietojen avulla saatu luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä oleva tieto on hävitettävä viipymättä, jollei laissa toisin säädetä. Sääntely mahdollistaa miehittämättömien ilma-alusten havainnoinnin radioviestinnän, välitystietojen ja sijaintitietojen avulla ainoastaan tilanteissa, joissa on laissa säädetty peruste puuttua ilma-aluksen kulkuun. Käytännössä säännös rajoittaa toimintaa myös alueellisesti.

Rajavartiolaitoksen operatiivisessa toiminnassa on ilmennyt tarve havainnoida miehittämättömiä ilma-aluksia nykyistä laajemmalla alueella tilannekuvan muodostamiseksi ja Rajavartiolaitoksen toiminnan suuntaamiseksi. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 136 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään väliaikaisesti mahdollisuudesta käsitellä tilastollisesti miehittämättömän aluksen kauko-ohjaukseen liittyvää radioviestintää, kunhan käsittelystä tai käsittelyn tuloksesta ei voida tunnistaa yksittäistä henkilöä. Henkilön tunnistamisen estäminen edellyttää käytännössä kerätyn aineiston karkeistamista heti keräämisvaiheessa niin, ettei yksittäistä lennätystapahtumaa voida enää erottaa. Sääntely ei sellaisenaan täytä Rajavartiolaitoksen operatiivisen toiminnan tarpeita. Edellä kuvattu toimivaltuus radiolaitteisiin

kohdistuvasta tiedonhankinnasta mahdollistaisi myös miehittämättömien ilma-alusten havainnoinnin tilannekuvan muodostamiseksi ja Rajavartiolaitoksen toiminnan suuntaamiseksi.

Muut viranomaiset ja toimijat

Rajavartiolaitoksen lisäksi eräillä muilla viranomaisilla ja toimijoilla on oikeus puuttua miehittämättömien ilma-alusten kulkueen. Myös tämä sääntely mahdollistaa miehittämättömien ilma-alusten havainnoinnin radioviestinnän, välitystietojen ja sijaintitietojen avulla ainoastaan tilanteissa, joissa on laissa säädetty peruste puuttua tarvittaessa ilma-aluksen kulkueen.

Poliisilain 2 luvun 11 a §:n mukaan *poliisimiehellä* on oikeus ottaa ilmailulain 2 §:n 21 kohdassa tarkoitettu miehittämätön ilma-alus tilapäisesti haltuun, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkueen, jos se on välttämätöntä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten ennalta estämiseksi tai jo aloitetun rikoksen keskeyttämiseksi, erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi, poliisitehtävän tai merkittävän valtiollisen tapahtuman turvaamiseksi taikka onnettomuuspaikalla suoritettavien toimenpiteiden tai toimenpiteen kohteena olevan henkilön yksityisyyden suojaamiseksi. Poliisimies voi edellä tarkoitetuissa tilanteissa käyttää teknistä laitetta, joka ei aiheuta vähäistä suurempaa haittaa radio- tai muulle viestinnälle taikka yleiselle viestintäverkolle. Poliisimiehellä on oikeus käsitellä miehittämättömän ilma-aluksen käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja miehittämättömän ilma-aluksen kulkueen puuttumiseksi tai sen kokonaisjärjestelmän osan yksilöimiseksi ja sijainnin määrittämiseksi. Tällaiset tiedot on hävitettävä viipymättä toimenpiteen jälkeen, jollei laissa toisin säädetä.

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 15 a §:n mukaan *Puolustusvoimilla* on oikeus ottaa ilmailulain 2 §:n 21 kohdassa tarkoitettu miehittämätön ilma-alus teknistä laitetta tai voimakeinoa käyttäen tilapäisesti haltuunsa, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkueen, jos se saapuu oikeudetta Puolustusvoimien pysyvässä käytössä tai kyseisen lain 14 §:ssä tarkoitettussa käytössä olevan alueen yläpuoliseen ilmatilaan tai luvatta sellaiselle ilmailulain 11 §:ssä tai 11 a §:ssä tarkoitettulle ilmailulta rajoitetulle tai kielletylle alueelle, joka sijaitsee edellä tarkoitettujen alueen yläpuolella. Lain 15 d §:n mukaan Puolustusvoimilla on oikeus käsitellä miehittämättömän ilma-aluksen kauko-ohjaukseen liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja sen kulkueen puuttumiseksi, kokonaisjärjestelmän osan yksilöimiseksi ja sijainnin määrittämiseksi. Radioviestinnän, välitystietojen ja sijaintitietojen avulla saatu luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä oleva tieto on hävitettävä viipymättä, jollei laissa toisin säädetä.

Vankeuslain (767/2005) 16 luvun 2 a §:n mukaan *Rikosseuraamuslaitoksella* on vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi taikka omaisuuden suojelemiseksi oikeus ottaa miehittämätön kulkuneuvo tilapäisesti haltuun, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkueen, jos se saapuu vankilan alueelle tai alueen yläpuoliseen ilmatilaan. Rikosseuraamuslaitos voi edellä tarkoitetuissa tilanteissa käyttää teknistä laitetta, joka vaikuttaa miehittämättömän kulkuneuvon kulkueen. Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus käsitellä miehittämättömän kulkuneuvon käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja miehittämättömän kulkuneuvon kulkueen puuttumiseksi tai kulkuneuvon tai sen kokonaisjärjestelmän osan yksilöimiseksi ja sijainnin määrittämiseksi. Tiedot radioviestinnästä, välitystiedot ja sijaintitiedot on hävitettävä viipymättä toimenpiteen jälkeen, jollei laissa toisin säädetä.

Ydinenergialain (990/1987) 7 v §:n mukaan *ydinvoimalaitoksen turvahenkilöllä* on ydin- tai säteilyturvallisuuden turvaamiseksi oikeus ottaa miehittämätön ilma-alus teknistä laitetta tai voimakeinoa käyttäen tilapäisesti haltuun, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkueen, jos miehittämätön ilma-alus saapuu oikeudetta luvanhaltijan pysyvässä käytössä olevalle alueelle, jossa ilmailu on kielletty ilmailulain 11 §:n nojalla. Ydinvoimalaitoksen turvahenkilö saa

lyhytaikaisesti käyttää edellä tarkoitetuissa tilanteissa teknistä laitetta, josta ei aiheudu haittaa ydin- tai säteilyturvallisuudelle, eikä vähäistä suurempaa haittaa muulle radioviestinnälle tai yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Turvahenkilöllä on oikeus käsitellä miehittämättömän ilma-aluksen käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi tai ilma-aluksen tai sen kokonaisjärjestelmän osan yksilöimiseksi ja sijainnin määrittämiseksi. Tiedot radioviestinnästä, välitystiedot ja sijaintitiedot on hävitettävä viipymättä tehtävän suorittamisen jälkeen, jollei laissa toisin säädetä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja muissa keskeisissä Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä. Ehdotuksilla pyritään vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin. Esitys liittyy Rajavartiolaitoksen teknisen ulkorajavalvonnan uudistamishankkeeseen sekä uusien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden hankintaan.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Rajavartiolain mukaisen teknisen valvonnan tarkoitusta ja käyttöaluetta ehdotetaan laajennettavaksi. Rajavartiolaitos voisi jatkossa suorittaa teknistä valvontaa rajan läheisyyden, Suomen merialueen, rajanylityspaikan ja sen välittömän läheisyyden lisäksi myös yleisemmin merialueella, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Teknisen valvonnan tarkoituksena voisi olla rajavalvonnan lisäksi myös rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittaminen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen. Rajavartiolaitoksen oikeutta asettaa teknisen valvonnan laitteistoa rajavyöhykkeen ulkopuolella ilman maanomistajan tai -haltijan lupaa pidennettäisiin kolmesta kuukaudesta enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Rajavartiolaikiin ehdotetaan lisättäväksi uusi sääntely radioteknisestä valvonnasta. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita sähkömagneettisten aaltojen omaisuuksien avulla. Toimivaltuutta voitaisiin käyttää valtakunnanrajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi. Radioviestinnän välitystietoja saisi kuitenkin käsitellä ainoastaan siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi taikka valvontakohteiden erottelun tai rajaamiseksi. Käsittelyn jälkeen välitystiedot olisi hävitettävä tai tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön. Radioteknisen valvonnan avulla ei saisi hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestintä sisällöstä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Rajavartiolaitoksella olisi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Teknisen valvonnan sääntelyyn ehdotettavat muutokset edesauttaisivat Rajavartiolaitoksen henkilöstövoimavarojen kohdentamista nykyistä paremmin tehtäviin, jotka vaativat nimenomaan ihmisen toimenpiteitä. Erityisesti partiointi voitaisiin kohdentaa optimaalisesti. Teknisen valvonnan avulla olisi mahdollista varautua kulloisenkin tehtävään sen edellyttämällä varustuksella ja henkilöstökokoonpanolla, mikä parantaisi osaltaan myös työturvallisuutta. Myös Rajavartiolaitoksen reagoitinopeus paranisi etenkin harvaan asutuilla alueilla.

Radioteknisen valvonnan myötä Rajavartiolaitoksen ennakointi- ja reagoitukyky nopeasti muuttuviin turvallisuustilanteisiin paranisi valtakunnan rajoilla ja merialueilla. Radiotekninen valvontakyky tehostaisi myös Rajavartiolaitoksen resurssien käyttöä. Radioteknisen valvonnan avulla pystyttäisiin tuottamaan rajaturvallisuuden ja laajemminkin Suomen turvallisuuden kannalta merkityksellistä tietoa päätöksenteon tueksi. Radioteknisen valvonnan avulla tunnistettavat rajaturvallisuuden uhat kohdistuvat valtion keskeisiin turvallisuusintresseihin. Esitetty toimivaltuus antaisi ylimmälle valtionjohdolle sekä Rajavartiolaitoksen johdolle paremman kyvyn ennakoida rajaturvallisuutta vaarantavia uhkia sekä reagoida niihin. Lisäksi Rajavartiolaitoksen kyky antaa virka-apua etsintä- ja pelastustehtävissä muille viranomaisille, kuten poliisille ja pelastusviranomaisille, tehostuisi. Esityksen kohdassa 4.2.6.1 on kuvattu tarkemmin radioteknisen valvonnan kustannushyötyanalyysi.

Radioteknisen valvonnan suorituskyky liitettäisiin osaksi Rajavartiolaitoksen olemassa olevia operatiivisen kenttätoiminnan ja tilannekuvatoiminnan prosesseja. Uuden suorituskyvyn käyttöönotto edellyttäisi Rajavartiolaitoksen sisäisten määräysten ja ohjeiden päivittämistä sekä tarvittavin osin johtamisrakenteiden muutoksia. Suorituskyky olisi lisäksi huomioitava kattavasti Rajavartiolaitoksen eri toiminnoissa, kuten tiedonhallinnassa, tieto- ja kyberturvallisuudessa, toimitilaturvallisuudessa sekä henkilöstön koulutuksessa ja ohjeistuksessa. Radioteknisen valvonnan edellyttämiin teknisiin ja muihin asiantuntijatehtäviin olisi osin kohdennettava uudelleen Rajavartiolaitoksen henkilöstöä ja osin rekrytoitava tarvittavat asiantuntijat Rajavartiolaitoksen ulkopuolelta. Toimitilaturvallisuuden osalta olisi huomioitava vartiolaivojen ja valvontalentokoneiden tukikohdat sekä Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiden esikunnat, joissa käsiteltäisiin radioteknisen valvontaan liittyviä tietoja. Tieto- ja kyberturvallisuuden osalta olisi huomioitava julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä *tiedonhallintalaki*) sekä sitä täydentävän sääntelyn ja viranomaisohjeistuksen asettamat yleiset tietoturva-vaatimukset ja järjestelmätason vaatimukset. Vaikutuksia tiedonhallintaan ja tietosuojaan käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Esityksessä ehdotetaan, että Liikenne- ja viestintävirasto tarkistaisi, ettei radioteknisessä valvonnassa käytettävä tekninen järjestelmä ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Sääntelyn ei arvioida lisäävän merkittävästi Liikenne- ja viestintäviraston hallinnollista työmäärää, koska kyse olisi rajallisesta määrästä teknisiä laitteita.

Radioteknisellä valvonnalla ei olisi vaikutusta viranomaisten välisiin toimivaltasuhteisiin tai vastuisiin. Kyseessä olisi ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen tarpeisiin rakennettava valvontakyky, joka olisi muiden viranomaisten hyödynnettävissä siten kuin siitä erikseen säädettäisiin.

4.2.2 Vaikutukset tietosuojaan

Henkilötietojen käsittelyyn Rajavartiolaikoksessa sovelletaan käsittelytarkoituksesta riippuen joko yleistä tietosuojasetusta (EU 2016/679) tai henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki). Yleisen tietosuojasetuksen ja rikosasioiden tietosuojalain mukaan henkilötietoja ovat kaikki sellaiset tiedot, joiden perusteella henkilö voidaan tunnistaa suoraan tai välillisesti. Välillinen tunnistaminen voi tapahtua esimerkiksi yhdistämällä yksittäinen tieto johonkin toiseen tietoon, joka mahdollistaa tunnistamisen. Henkilötietojen käsittely teknisen valvonnan ja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi kuuluu yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalaan ja perustuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Yleissääntelyä täydentää muun muassa Rajavartiolaikoksen henkilötietolaki. Voimassa olevan Rajavartiolaikoksen henkilötietolain lähtökohtana on, että teknisen valvonnan tallenteet ovat tunnistettavissa olevaan henkilöön suoraan tai välillisesti liittyviä tietoja eli henkilötietoja. Vastaavasti voidaan todeta ehdotettavan radioteknisen valvonnan tallenteiden osalta. Tulkintaa tukevat ehdotettu radioteknisen valvonnan tarkoitus tunnistaa ihmisten ja ihmismassojen liikkeitä ja toisaalta se, että samanaikaisesti valvontatietoon voitaisiin yhdistää myös muuta Rajavartiolaikoksen käytössä olevaa tietoa, esimerkiksi teknisen valvonnan kamerakuvaa. Vaikka radioteknisen valvonnan suorittamiseksi käsiteltävä tietoaineisto voi sisältää myös muita tietoja kuin henkilötietoja, koko tietoaineiston käsittelyyn olisi tarkoituksenmukaista soveltaa henkilötietojen käsittelyä koskevia edellytyksiä. Tästä olisi myös nimenomainen säännös laissa.

Esityksessä ehdotettava henkilötietojen käsittelyä koskeva täydentävä sääntely perustuu tietosuojasetuksen 6 artiklan mukaiseen kansalliseen liikkumavaraan. Liikkumavaran puitteissa kansallisessa lainsäädännössä voidaan antaa tarkempia säännöksiä esimerkiksi yhteisöistä, joille ja tarkoituksista joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa. Mainitun 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Mikäli tietoja käsitellään muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämistarkoitukseen, on sääntelyä arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten siten kuin tietosuojasetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään. Sääntelyn on oltava välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Koska kyse on perusoikeusherkestä sääntelystä, teknisen ja radioteknisen valvonnan yhteydessä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä ei voida tarkoituksenmukaisesti toteuttaa ilman kansallisen liikkumavaran puitteissa annettavaa sääntelyä asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Valvonnan tarkoituksen saavuttamiseksi on välttämätöntä, että sen avulla saatuja henkilötietoja on mahdollista käsitellä. Ehdotettava sääntely sisältää tarpeelliset rajaukset erityisesti radioteknisen valvonnan tallenteiden käsittelyn osalta. Tietojen edelleen luovuttamisen osalta on päädytty tässä vaiheessa suppeaan ratkaisuun ja katsottu perustelluksi käsitellä viranomaisyhteistyötä myöhemmässä vaiheessa kohdassa 5.1 kuvatulla tavalla. Sääntelyä voidaan siten pitää oikeasuhtaisena tavoiteltuun päämäärään nähden.

Esityksessä tarkoitettun tekniseen valvonnan ja radioteknisen valvonnan tallenteisiin ei lähtökohtaisesti sisälly yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja tai muutoin valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi katsottavia tietoja. Joissakin yksittäisissä tapauksissa valvontatietojen käsittelyn yhteydessä voi olla kyse edellä mainittujen tietojen käsittelystä. Yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan g

alakohdan mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely on sallittua, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Edellä kuvatulla tavalla käsittely katsotaan tältäkin osin oikeasuhtaiseksi. Tältä osin käsittelyä rajoittaa Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 4 §:n 1 momentin mukainen välttämättömyysohje.

Käytännön toiminnan tasolla tietosuojavaatimukset on Rajavartiolaitoksessa huomioitu jo aiemmin teknisen valvonnan tietojen käsittelyn osalta, koska kyseessä on olemassa oleva toimivaltuus. Sääntelyn asiasisällöllisillä muutoksilla ei arvioida olevan vaikutusta valittuihin tietosuojaratkaisuihin. Radioteknisen valvonnan suorituskyvyn osalta kyse olisi uudesta tavasta käsitellä henkilötietoja. Tältä osin käytännön toteutuksessa olisi huomioitava alusta alkaen sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuojajärjestelmä sekä tietosuojaperiaatteet. Tietosuojaperiaatteita ovat käsittelyn lainmukaisuuden varmistaminen, käyttötarkoitussidonnaisuus, käsiteltävien tietojen minimointi, käsiteltävien tietojen täsmällisyydestä varmistuminen, käsiteltävien tietojen säilytyksen rajoittaminen ja käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen. Rekisterinpitäjänä toimivan Rajavartiolaitoksen esikunnan olisi toteutettava kaikki tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet tietosuojaperiaatteiden toteuttamiseksi ja rekisteröityjen oikeuksien suojelemiseksi. Rajavartiolaitoksen tulee myös varmistua siitä, että hankittavat laitteet, ohjelmistot ja muut oheistuotteet täyttävät niille asetetut vaatimukset.

Yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa säädetään velvollisuudesta toteuttaa tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi, jos tietuustyyppinen käsittely etenkin uutta teknologiaa käytettäessä todennäköisesti aiheuttaa käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset huomioon ottaen luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta korkean riskin. Ehdotettuun radiotekniseen valvontaan saattaa sisältyä tällaisia riskejä. Näin ollen rekisterinpitäjänä toimivan Rajavartiolaitoksen esikunnan tulee ennen ehdotettavan uuden toimivaltuuden käyttöönottoa toteuttaa tarkempi arviointi suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle yleisen tietosuojasetuksen vaatimusten mukaisesti. Rekisterinpitäjän tulee myös kiinnittää erityistä huomiota rekisteröityjen informointiin, koska ehdotetun sääntelyn mukaan radioteknisestä valvonnasta ei muutoin erikseen ilmoitettaisi.

4.2.3 Vaikutukset tiedonhallintaan

Radiotekninen valvontakyky olisi tarkoitus rakentaa ensimmäisessä vaiheessa osana uusien valvontalentokoneiden ja ulkovartiolaivojen hankintaa. Myöhemmässä vaiheessa hankittaisiin mahdollisesti myös kiinteästi asennettuja sensorijärjestelmiä esimerkiksi itärajan esteaidan infrastruktuuria hyödyntäen. Radioteknisen valvontakyvyn järjestelmät tuottaisivat sensorensa kautta paljon dataa, jota olisi käsiteltävä sekä teknisistä että tietoturvasyistä erillisessä teknisessä tietojenkäsittely-ympäristössä. Tästä ympäristöstä käsitelty data olisi siirrettävissä hyödynnettäväksi Rajavartiolaitoksen operatiivisiin tilannekuva- ja johtamisjärjestelmiin. Rajavartiolaitoksen tulisi huomioida radioteknisen valvontakyvyn rakentamisessa valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja sekä turvallisuusverkko toiminnan palveluja koskevat velvoitteet. Siltä osin kuin radioteknisen valvontakyvyn tietojenkäsittelyn luokittelu mahdollistaisi yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen käytön, niitä tulisi käyttää.

Tiedonhallinnan näkökulmasta radioteknisen valvonnan suorittamiseksi hankittavan teknisen ratkaisun tulisi mahdollistaa kerättävän ja käsiteltävän tiedon tekninen rajaaminen. Ratkaisun tulisi mahdollistaa suodatus erilaisten kriteerien kuten maantieteellisen sijainnin ja taajuuden mukaisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Radioteknisen valvonnan yhteydessä

käsiteltävät henkilötiedot ja muut tiedot tulisi suojata luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta. Henkilötiedot olisi säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, ainoastaan niin kauan kuin se on tarpeen radioteknisen valvonnan tarkoituksen toteuttamista varten. Koska radioteknisen valvonnan yhteydessä käsiteltäisiin salassa pidettäviä ja todennäköisesti myös turvaluokiteltuja tietoja, tulisi suorituskyvyn hankinnassa ja käytössä huomioida myös asiaa koskevien tiedonhallinta- ja tietoturvaluusvaatimusten täyttyminen. Keskeisiä huomioon otettavia säännöksiä ovat yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohta ja 32 artikla, julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä *tiedonhallintalaki*) 4 luku sekä valtioneuvoston asetus asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtioneuvostossa (1101/2019). Radioteknisen valvontakyvyn rakentamisella ja käyttöönottamisella ei olisi vaikutusta muiden viranomaisten tai toimijoiden tietojärjestelmiin tai tietovarantoihin. Valvontakyvyn rakentamisesta ja käytöstä ei myöskään aiheutuisi muutoksia hallinnon yhteisiin palveluihin.

Rajavartiolaitos on tehnyt vuoden 2023 aikana oman suunnittelutyönsä tueksi esiselvityksen (Luottamuksellinen, TLIII, JulkL 24 § 1 mom. 5 kohta) radioteknisen suorituskyvyn rakentamisesta. Esiselvityksessä määriteltiin muun muassa järjestelmäarkkitehtuuria sekä tietosuoja-, tieto- ja kyberturvallisuuteen liittyviä yleisiä vaatimuksia näihin liittyvien riskien hallitsemiseksi. Vaatimukset on huomioitu valvontakyvyn rakentamiseen liittyvissä hankkeen vaatimusmäärittelyissä.

Esityksen valmistelun yhteydessä on radioteknisen valvonnan osalta tehty tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n mukainen tiedonhallinnan muutosten arviointi (RVL Dno-2023-2102, 16.11.2023). Arvioinnista on saatu tiedonhallintalain 9 §:n ja lausuntomenettelystä tiedonhallinnan muutosta koskevissa asioissa annetun valtioneuvoston asetuksen (1301/2019) mukaisesti valtiovaraministeriön lausunto (VN/32675/2023-VM-2, 5.12.2023). Ehdotettavan uuden toimivaltuuden taloudellisia vaikutuksia on täsmennetty lausunnon perusteella. Muilta osin lausunnossa esitetyt huomiot käsitellään radioteknisen valvontakyvyn käyttöönoton suunnittelussa.

Teknisen valvonnan sääntelyyn ehdotettavat muutokset eivät aiheuttaisi merkittäviä muutoksia Rajavartiolaitoksen tiedonhallintaan. Teknisen valvonnan tallenteiden säilytysajan pidentäminen kuudesta kuukaudesta vuoteen olisi kuitenkin otettava huomioon Rajavartiolaitoksen tietojärjestelmissä ja niitä koskevassa dokumentaatiossa.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia voimassa olevaan asiakirjojen julkisuutta ja salassapittoa koskevaan sääntelyyn.

4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotettu sääntely lisäisi Rajavartiolaitoksen hankkiman tiedon määrää. Teknisen ja radioteknisen valvonnan avulla saatavia tietoja hyödynnettäisiin Rajavartiolaitoksen operatiivisen toiminnan suunnittelussa ja suuntaamisessa. Radioteknisen valvonnan avulla olisi mahdollista havaita nopeasti ja tarkasti ihmisten ja heidän mukanaan saapuvien laitteiden saapuminen rajavyöhykkeelle sekä arvioida tilannetta määrällisesti ja laadullisesti. Tämä mahdollistaisi oikein mitoitettun ja varustellun resurssin suuntaamisen kunkin tilanteen hoitamiseen ja edistäisi maahantulijoiden, kansalaisten ja viranomaisten turvallisuutta.

Radioteknisen valvonnan avulla saatavilla tiedoilla olisi myös keskeinen merkitys valtionjohdon päätöksenteon tukemisessa ja vakavien rajaturvallisuustilanteiden ennalta ehkäisemisessä. Radioteknisen valvonnan muodostama tilannekuva antaisi tietoa myös Suomen turvallisuusympäristön kehittymisestä.

Ehdotuksilla ei olisi merkittävässä määrin yleistä rikoksia estävää vaikutusta, mutta tieto Rajavartiolaitoksen suorittamasta teknisestä ja radioteknisestä valvonnasta saattaa osaltaan nostaa kynnystä luvattomaan toimintaan ryhtymiseen. Teknisen ja radioteknisen valvonnan avulla saadun tiedon perusteella voitaisiin lähettää tarvittavat viranomaisresurssit paikan päälle, joten yksittäistapauksissa olisi myös mahdollisuus estää tilanteen kehittyminen vakavammaksi. Toisaalta Valvonnan avulla saatavat tiedot tukevat myös tilanteiden jälkikäteistä selvittämistä. Valvonta voi osaltaan auttaa esimerkiksi valtionrajarikosten tai ympäristöön liittyvän rikollisuuden paljastamisessa.

Ehdotetun sääntelyn mukaan Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaisi, ettei radioteknisessä valvonnassa käytettävä laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Radioteknisellä valvonnalla ei siten arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia muun viestinnän toimivuuteen.

4.2.5 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Tekninen valvonta

Esityksessä ehdotetaan rajavartiolain mukaisen teknisen valvonnan käyttöalueen ja käyttötarkoituksen laajentamista. Rajavartiolaitos voisi jatkossa suorittaa teknistä valvontaa rajan läheisyyden, Suomen merialueen, rajanylityspaikan ja sen välittömän läheisyyden lisäksi myös yleisemmin merialueella, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Teknisen valvonnan tarkoituksena voisi olla rajavalvonnan lisäksi myös rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittaminen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen.

Ehdotetuilla laajennuksilla ei olisi merkittäviä vaikutuksia rajan ylittäviin henkilöihin. Voimassa olevan sääntelyn mukaisesti jokainen rajanylittäjä voi tälläkin hetkellä päätyä teknisen valvonnan tallenteelle. Esityksessä ei esitetä myöskään muutosta rajavartiolain 31 §:ään, jossa säädetään henkilöiden automaattisesta tunnistamisesta teknisen valvonnan tallenteista. Jatkossakin automaattinen tunnistaminen olisi mahdollista ainoastaan rajanylityspaikoilla toimivaltaisen viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan haastettavien, kiinniotettavien, pidätettävien, säilöön otettavien, vangittavien tai viranomaisten seurantaan otettavien henkilöiden tunnistamiseksi.

Muilta osin esitetyt teknisen valvonnan sääntelyn muutokset tarkoittaisivat sitä, että aiempaa useampi henkilö voisi päätyä Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan kohteeksi. Rajavartiolaitoksen keskeisimpiin valvontatehtäviin kuuluvat rajavalvonnan lisäksi aluevalvonta, ulkomaalaisvalvonta, metsästyksen- ja kalastuksenvälvonta, tieliikenteen, maastoliikenteen ja vesiliikenteen valvonta sekä ympäristönsuojeluun ja luonnonsuojeluun liittyvä valvonta. Vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon, että teknisen valvonnan toimivaltuus olisi edelleen alueellisesti rajoitettu, joten se kohdistuisi vain kyseisillä alueilla oleskeleviin henkilöihin. Ehdotettuun alueelliseen rajaukseen vaikuttaa keskeisesti Rajavartiolaitoksen toiminnan alueellinen kohdentuminen, josta säädetään rajavartiolain 4 §:ssä. Lisäksi olennaisena rajoittavana tekijänä on se, että tekninen valvonta ei kohdistuisi kotirauhan piiriin kuuluviin alueisiin.

Rajavartiolaitoksen oikeus asettaa teknisen valvonnan laitteistoa rajavyöhykkeen ulkopuolella ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa ei käytännössä heikentäisi merkittävästi omistajan tai -haltijan mahdollisuutta käyttää aluetta tai harjoittaa siellä elinkeinotoimintaa. Jos

teknisen laitteiston asettaminen kuitenkin aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa, Rajavartiolaitos suorittaisi jatkossakin siitä maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukaisen korvauksen.

Radiotekninen valvonta

Radiotekninen valvonta olisi uusi toimivaltuus, jollaista ei ole täysin vastaavan kaltaisena muilla viranomaisilla. Radioteknisen valvonnan avulla muodostettaisiin Rajavartiolaitoksen käyttöön tilannekuvaa radiotaajuisista sähkömagneettisista aalloista ja radiolaitteista tietyllä alueella. Myös radioteknisen valvonnan toimivaltuus olisi alueellisesti rajoitettu, mutta alue olisi käytännössä laajempi kuin teknisen valvonnan käyttöalue. Toisaalta ehdotettuun käyttöalueeseen vaikuttaa keskeisesti Rajavartiolaitoksen toiminnan alueellinen kohdentuminen, josta säädetään rajavartiolain 4 §:ssä.

Rajavartiolaitoksella olisi oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi. Radioteknisen valvonnan avulla ei kuitenkaan olisi tarkoitus tunnistaa yksittäisiä luonnollisia henkilöitä, eikä puuttua heidän yksityiselämänsä suojaan. Tämän vuoksi ehdotetun sääntelyn mukaan radioviestinnän välitystietoja saisi käsitellä ainoastaan siinä laajuudessa kuin ne ovat välttämättömiä radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi taikka valvontakohteiden erottelun tai rajaamiseksi. Käsitelyn jälkeen välitystiedot olisi hävitettävä tai tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön. Käytännössä henkilö kuitenkin voisi olla tunnistettavissa muulla tavoin, esimerkiksi teknisen valvonnan kuvatalenteen tai Rajavartiolaitoksen partion tekemien havaintojen avulla. Kyse olisi tällöin yksittäistapauksellisesta tunnistamisesta operatiivisen toiminnan yhteydessä. Ehdotettavan sääntelyn mukaan radioteknistä valvontaa olisi oikeus suorittaa vain rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi. Tämä osaltaan merkitsisi sitä, että automaattinen ja säännönmukainen luonnollisten henkilöiden tunnistaminen ei olisi radioteknisen valvonnan tarkoituksessa mahdollista.

Radioteknisen valvonnan tietoja ei yksinään käytettäisi luonnollista henkilöä koskevassa päätöksenteossa. Tilannekuvatiedot tukisivat kuitenkin yleisemmin Rajavartiolaitoksen ja ylimmän valtionjohdon päätöksentekoa rajaturvallisuutta koskevissa asioissa. Oikea-aikaisella tilannekuvalla on keskeinen merkitys vakavien rajaturvallisuustilanteiden ennalta ehkäisemisessä. Ylimmän valtionjohdon näkökulmasta tällainen tarve on esimerkiksi tilanteessa, jossa harkitaan rajanylityspaikkojen väliaikaista sulkemista, rajanylitysliikenteen rajoittamista tai kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä rajavartiolain 16 §:n mukaisesti. Valtioneuvoston rajaturvallisuutta koskevilla päätöksillä on vaikutuksia useiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen, kuten esimerkiksi yhdenvertaisuuteen, liikkumisvapauteen, oikeuteen elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, yksityiselämän suojaan, omaisuuden suojaan, elinkeinovapauteen ja oikeuteen työhön. Päätöksillä voi olla myös vaikutusta arvioitaessa palautuskiellon ja joukkokarkotuskiellon toteutumista. Vaikutukset olisi arvioitava kunkin päätöksen osalta erikseen. Radioteknisen valvonnan avulla saatava tilannekuva mahdollistaisi oikea-aikaisen tilannekuvatiedon saamisen päätöksenteon tueksi, millä voisi olla myös perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista edistäviä vaikutuksia.

Radioteknisen suorituskyvyn hyödyntäminen ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevien henkilöiden paikantamiseksi voi nopeuttaa henkilön löytämistä etenkin laajoilla

harvaanasutuilla alueilla sekä vaikeissa sää- ja maasto-olosuhteissa verrattuna muihin viranomaisten käytössä oleviin keinoihin. Tämä edistäisi apua tarvitsevien henkilöiden perustuslain 7 §:ssä turvattua oikeutta henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja elämään. Matkaviestinverkkojen toimivuus on kriittistä erityisesti harvaan asutuilla seuduilla, ja niihin kohdistuvat häiriöt voivat estää vakavimmillaan myös hätäliikenteen, kuten hätäpuhelut. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaisi, ettei radioteknisessä valvonnassa käytettävä tekninen järjestelmä ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

Uuden teknologian käyttöönoton suunnitteluvaiheessa ja käytön aikana olisi vaikutusarvioinnein, ohjeistuksin ja koulutuksin turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaisesti olisi tehtävä myös tarvittavin osin yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi.

4.2.6 Taloudelliset vaikutukset

Yleistä

Teknistä valvontaa koskevilla muutosehdotuksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, koska kyseessä on olemassa olevan toimivaltuuden täsmentäminen.

Ehdotettavalla radioteknisen valvonnan toimivaltuudella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Uuden valvontakyvyn rakentaminen ja käyttöönotto aiheuttaisivat kuitenkin Rajavartiolaitokselle lisäkustannuksia, joiden edellyttämä lisämääräraharave arvioidaan vuoden 2024 toisen lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä. Radiotekninen valvontakyky olisi tarkoitus rakentaa hankkimalla ensimmäisessä vaiheessa valvontaan tarvittavat järjestelmät ja sensorit Rajavartiolaitoksen uusiin valvontalentokoneisiin ja ulkovartiolaivoihin sekä kehittämällä kerättävien valvontatietojen käsittely- ja analysointiprosesseja ja niihin liittyviä teknisiä tiedon käsittely-ympäristöjä. Toisessa vaiheessa valmistauduttaisiin laajentamaan järjestelmä osaksi Rajavartiolaitoksen maarajan teknistä valvontaa.

Edellä kohdassa 4.2.2 mainitun esiselvityksen sekä erillisten hankkeiden antaman tiedon perusteella on arvioitu radioteknisen valvontakyvyn aiheuttamat rakentamis- ja käyttöönottokustannukset sekä toiminta- ja ylläpitokulut. Radioteknisen valvontakyvyn rakentamisen ja käyttöönoton investointimenot aiheutuvat järjestelmähankinnoista, toimitilaturvallisuuden vaatimusten mukaisista muutoksista, sensoridatan käsittely-ympäristön rakentamisesta, ohjelmistohankinnoista, taustajärjestelmien integraatioiden rakentamisesta ja henkilöstön osaamisen hallinnasta. Radioteknisen valvontakyvyn toimintamenot aiheutuvat ylläpito- ja käyttökustannuksista, jotka sisältävät lisähenkilöstöstä, ohjelmistopäivityksistä, ylläpitävästä kehitystoiminnasta, lisenssimaksuista, sensoridatan käsittely-ympäristön ylläpidosta ja toimitilaturvallisuudesta aiheutuvat pysyvät kulut. Alustavan arvion mukaan tietosuojavaatimukset voidaan huomioida pääosin hankittavien sensoreiden teknisessä määrittelyssä (tekninen suodatus), mikä on huomioitu arvioituissa sensoreiden hankinta- ja ylläpitohinnoissa. Tietosuojan ei arvioida aiheuttavan muita merkittäviä kustannuksia. Tietoturva-vaatimusten taloudelliset vaikutukset on huomioitu arvioituissa hankinta- ja ylläpito-kustannuksissa.

Lisärahoitustarpeessa on huomioitu radioteknisen valvontakyvyn rakentamiseen ja käyttöönottoon liittyvät suunnitellut ja jo saadut talousarviorahoitukset osana ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden sekä maa- ja merirajojen teknisen valvontajärjestelmän uudistamista ja itärajan esteitäjärjestelmän rakentamista. Muun muassa

järjestelmähankinnat valvontalentokoneisiin on jo huomioitu niiden erillisessä hankerahoituksessa.

Sisäministeriö varautuu ehdottamaan osana vuoden 2024 toista lisätalousarviota koskevaa ehdotustaan Rajavartiolaitoksen investoinnit -momentille 26.20.70 järjestelmähankintoihin 9 250 000 euroa, toimitilaturvallisuuden hankintoihin 1 020 000 euroa, sensoridatan käsittely-ympäristön rakentamiseen 5 000 000 euroa, ohjelmisto- ja vastaaviin hankintoihin 410 000 euroa, taustajärjestelmien integraatioon 2 050 000 euroa ja osaamisen hallintaan 320 000 euroa, eli yhteensä 18 050 000 euroa. Sisäministeriö varautuu ehdottamaan julkisen talouden suunnitelmaan 2026–2029 vuodelle 2026 järjestelmän laajentamiseen osaksi maarajan teknistä valvontaa 6 230 000 euroa.

Lisäksi Rajavartiolaitoksen toimintamenot -momentille 26.20.01 varaudutaan ehdottamaan lisähenkilöstön palkkaukseen 150 000 euroa. Sisäministeriö varautuu ehdottamaan julkisen talouden suunnitelmaan 2026–2029 lisähenkilöstön palkkauksiin, ohjelmistopäivityksiin, ylläpitävään kehitystoimintaan ja lisenssimaksuihin, sensoridatan käsittely-ympäristön ylläpitoon, toimitilojen pysyviin vuokravaikutuksiin (toimitilaturvallisuus), osaamisen hallintaan ja järjestelmän laajentamisen aiheuttamiin ylläpitomenoihin vuodesta 2026 alkaen 1 690 000–2 152 000 euroa.

Esityksellä olisi pysyviä kustannuksia, joiden määräksi arvioidaan noin 2 miljoonaa euroa vuodesta 2025 alkaen ja joista päätetään osana vuoden 2025 talousarvioesitystä ja vuosia 2026–2029 koskevaa julkisen talouden suunnitelmaa.

Rajavartiolaitoksen kertaluonteiset kustannukset

Kustannukset	Summa euroina
Järjestelmähankinnat	9 250 000
Toimitilaturvallisuuden muutokset (valvontatekniikka)	1 020 000
Sensoridatan käsittely-ympäristö	5 000 000
Ohjelmisto- ja vastaavat hankinnat	410 000
Integraatiot taustajärjestelmiin	2 050 000
Osaamisen hallinta ja koulutus	320 000
Järjestelmän laajentaminen osaksi maarajan teknistä valvontaa (optio)	6 230 000
Yhteensä	24 270 000

Radioteknisen valvonnan pysyvät ylläpito- ja käyttökustannukset

Kustannukset (tuhatta euroa)	2024	2025	2026	2027	2028
Ohjelmistopäivitykset yms.	0	103	107	111	115
Ylläpitävä kehitystoiminta, lisenssimaksut yms.	0	206	214	221	229
Sensoridatan käsittely-ympäristön ylläpito	0	516	535	553	573
Osaamisen ylläpito	0		104	107	111
Kiinteästi asennetun järjestelmän ylläpito	0			207	214
Pysyvä korotus toimitilavuokriin	0	413	428	443	458
Lisähenkilöstö (4 htv)	150	452	452	452	452
Yhteensä	150	1 690	1 839	2 094	2 152

Vuodesta 2028 alkaen pysyvät kustannukset ovat noin 2,152 miljoonaa euroa vuodessa.

Muille viranomaisille ja toimijoille aiheutuvat kustannukset

Radioteknisen valvontakyvyn arvioinnissa ja hankinnan valmistelussa on tukeuduttu osittain Puolustusvoimien asiantuntijoihin. Puolustusvoimat on myös sitoutunut hankkimaan radioteknisen valvontakyvyn edellyttämiä sensoreita toiseen uuteen ulkovartiolaivaan, mikä aiheuttaa Puolustusvoimille arviolta noin 4,1 miljoonan euron määrärahatarpeen. Puolustusvoimat rahoittaa antamansa asiantuntija-avun ja erillisen hankinnan omista menoistaan.

Radioteknisen valvontakyvyn rakentamisen mahdolliset vaikutukset valtion yhteisiin palveluihin (Valtori ja Erillisverkot) on huomioitu arvioituissa hankinta- ja ylläpitomenoissa ja niiden tarvitsemisissä rahoituksissa.

Esityksessä ehdotetaan, että Liikenne- ja viestintävirasto tarkistaisi, ettei radioteknisessä valvonnassa käytettävä tekninen järjestelmä ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Sääntelyllä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia Liikenne- ja viestintävirastolle, koska kyse olisi rajallisesta määrästä teknisiä laitteita.

Esityksen ei arvioida aiheuttavan edellä todetun lisäksi taloudellisia vaikutuksia muille viranomaisille tai yksityisille toimijoille, koska sääntely ei sisältäisi niitä koskevia velvoitteita. Kuten jäljempänä kohdassa 5.1 todetaan, viranomaisyhteistyötä ja muita mahdollisia sääntelyä täydentäviä seikkoja on tarkoitus tarkastella myöhemmässä vaiheessa.

Suhde aiempiin talousarvioihin

Radioteknisen valvontakyvyn rakentaminen osaksi uusia lentokoneita rahoitetaan lentokoneiden hankintaan Rajavartiolaitoksen investoinnit momentille jo saadulla erillisellä talousarviorahoituksella. Määräraha vaikutuksen arvioidaan olevan osana lentokoneiden hankintasopimusta noin 5–7 miljoonaa euroa. Summa tarkentuu alkukesästä 2024, kun koneista saadaan lopulliset tarjoukset toimittajaehdokkailta.

Radioteknisen valvontakyvyn käyttöön osana operatiivisen kenttötoiminnan ja tiedustelun prosesseja sitoutuva henkilöstö, muilta osin kuin esitetyt uutta osaamista vaativat tehtävät ja rekrytoinnit (4 htv), koulutetaan ja kohdennetaan Rajavartiolaitoksen sisältä.

Kustannushyötyanalyysi

Radioteknisen valvonnan suorituskyvyllä kyettäisiin luomaan aikaisempaa ennakoivampi ja täsmällisempi tilannekuva Suomen raja- ja merialueilta. Valvontakyky parantaisi merkittävästi Rajavartiolaitoksen reagointi- ja ennakointikykyä pysyvästi muuttuneessa turvallisuustilanteessa, jossa perinteisesti partiointilla ja kamera- sekä tutkavalvonnalla luotua rajatilannekuvaa täydennettäisiin radioteknisen valvonnan avulla. Suorituskyvyllä hankittaisiin ennakkovaroitus rajaturvallisuuden kohdistuvista riskeistä, kohdennettaisiin valvontaa aikaisempaa täsmällisempään tietoon nojaten ja tehostettaisiin henkilöiden pelastamista meri- ja maa-alueilla eräissä tilanteissa. Kaikkiaan suorituskyky parantaisi valvonnan tehokkuutta ja kohdentumista ja varmistaisi siten osaltaan Rajavartiolaitoksen suunniteltujen resurssien riittävyyden.

Radioteknisen valvontakyvyn rakentamatta jättäminen lisäisi entisestään tarvetta Rajavartiolaitoksen henkilöstön lisäämiseksi muuttuneen ja edelleen muutoksessa olevan turvallisuustilanteen vuoksi. Henkilöstöä lisäämällä ei kuitenkaan saavutettaisi kaikkia radioteknisen valvonnan hyötyjä. Radiotekninen valvonta vapauttaisi resurssija perinteisestä tilannekuvan ylläpitämisestä toteutettavasta valvontatehtävästä enemmän poikkeamiin reagointiin sinne missä tarve on ilmeinen. Radioteknisen valvonnan tuottaman tarkentuneen tilannekuvan ja parantuneen ennakkoinnin arvo korostuu erityisesti nyt käsillä olevassa ja tulevaisuudessa häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Radioteknisen valvontakyvyn vuosittaiset ylläpitokulut siinä vaiheessa, kun se olisi jo laajennettu osaksi itärajan teknistä valvontaa, olisivat arviolta hieman yli 2 miljoonaa euroa vuodessa. Mikäli vastaava suorituskyky toteutettaisiin henkilöstöä lisäämällä, se edellyttäisi pelkästään itärajan rajavalvontaan noin 100 rajavartiomiehen lisäystä ja siten pysyvää noin 8 miljoonan euron lisäystä toimintamenoihin. Tämä vaihtoehtoinen suorituskyky kuitenkin rajoittuisi aivan valtakunnanrajan läheisyyteen, eikä siten mahdollistaisi vastaavaa ennakointia ja resurssien oikea-aikaista suuntaamista riskien mukaisesti kuin radiotekninen valvonta. Henkilöstölisäys ei myöskään toisi suorituskykyä merialueille.

Radiotekniselle valvonnalle ei ole suoria vaihtoehtoisia teknologiaratkaisuja. Ehdotettava suorituskyky olisi itsenäinen ja riippumaton muun muassa sähkömagneettisen spektrin palveluntuottajien tuottamasta datasta ja aineistosta. Suomessa muilla viranomaisilla ei ole käytössään vastaavanlaista teknistä valvontakykyä ehdotetussa tarkoituksessa ja laajuudessa. Rikostorjunnassa käytettävät tekniikat ja menetelmät ovat samanlaisia tekniseltä toteutukseltaan, mutta ne eivät vastaa Rajavartiolaitoksen rajaturvallisuuden valvonnallisiin

käyttötapauksiin. Matkapuhelinten osalta teleoperaattorien kautta saatavilla oleva tieto ei ole riittävän tarkkaa Rajavartiolaitoksen valvonnan tarpeisiin. Puolustusvoimien suorituskyvyt on puolestaan suunniteltu eri lähtökohdista.

Taloudelliset riskit ja niiden hallintakeinot

Radioteknisen valvontakyvyn taloudellisia riskejä on kartoitettu ja niiden hallintakeinoja suunniteltu erikseen toteutetulla esiselvityksellä, sekä valvontalentokoneiden ja ulkovartiolaivojen hankintahankkeisiin liittyvillä arvioinneilla. Edellä mainittujen toimien avulla pyritään optimoimaan investointiin tarvittava ja käytettävä pääoma, varmistamaan sen myötä haettavat kriittiset suorituskyvyt ja vaiheistamaan investoinnit siten, että ne mahdollistavat riittävien kokemusten varmistamisen ennen seuraavan vaiheen toimeenpanoa.

4.2.7 Vaikutukset Ahvenanmaan maakunnassa

Rajavartiolaitoksen tehtävät Ahvenanmaan maakunnassa määräytyvät Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), rajavartiolain, meripelastuslain (1145/2001) sekä Rajavartiolaitoksen tehtävistä Ahvenanmaan maakunnassa annetun tasavallan presidentin asetuksen (309/2017, jäljempänä *sopimusasetus*) mukaan. Rajavartiolaitosta koskeva sääntely sekä järjestysvallan toiminta valtakunnan turvallisuuden varmistamiseksi kuuluvat itsehallintolain 27 §:n 34 kohdan nojalla valtakunnan toimivaltaan. Tämän esityksen kannalta keskeisiä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia aloja ovat itsehallintolain 18 §:n mukaisesti muun muassa pelastustoimi (6 kohta), luonnon- ja ympäristönsuojelu (10 kohta), metsästys ja kalastus (16 kohta) sekä tieliikenne ja veneliikenne (21 kohta).

Sopimusasetuksen 3 §:n mukaan Rajavartiolaitos vastaa öljyvahinkojen torjumisesta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 1977:16) 15 a §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Rajavartiolaitos voi 3 §:n mukaan valvoa Ahvenanmaan maakunnan alueella tie- ja vesiliikennettä sekä kalastusta, metsästystä, luonnonsuojelualueita, laivalöytöjä ja niitä koskevien säännösten noudattamista sekä aluksista aiheutuvaa vesien pilaantumista ja merensuojelua. Sopimusasetuksen 5 §:n mukaan Rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, henkilövoimavaroja ja erityisasiantuntijapalveluja, jos se onnettomuuden laajuus tai erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen. Rajavartiolaitos voi suorittaa sellaisia tehtäviä, jotka ovat tarpeen maastoon eksyneiden tai siellä muutoin välittömän avun tarpeeseen joutuneiden henkilöiden etsimiseksi ja avustamiseksi.

Esityksessä ehdotettavaa teknisen valvonnan ja radioteknisen valvonnan sääntelyä sovelletaan sellaisenaan myös Ahvenanmaan maakunnassa siltä osin kuin Rajavartiolaitos hoitaa maakunnassa valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia tai sopimusasetuksella Rajavartiolaitoksen suoritettavaksi säädettyjä tehtäviä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Rajavartiolainsäädännön muutostarpeita ja kehittämiskohteita koskevassa esiselvityksessä (SM049:00/2019) tuotiin esille useita tarkasteltavia asioita, jotka liittyvät teknologian hyödyntämiseen Rajavartiolaitoksen toiminnassa. Esiselvityksessä esitettiin muun muassa harkittavaksi, tulisiko teknisessä valvonnassa kertyvän kuvan ja äänen käyttämistä automaattiseen tunnistamiseen koskeva sääntely siirtää rajavartiolaista Rajavartiolaitoksen

henkilötietolakiin ja tehdä siihen eräitä täsmennyksiä. Tämän esityksen valmistelun aikana katsottiin, että sääntelyn tarkistaminen on ajankohtaista vasta, kun EU:n uusi tekoälyä koskeva lainsäädäntö on valmistunut. Lisäksi esillä oli ehdotus, jonka mukaan Rajavartiolaitoksella tulisi olla oikeus saada käyttöönsä esimerkiksi rajanylityspaikoilla toimivien yksityisten tahojen kameravalvontatallenteet rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi. Valmistelun aikana todettiin, että ehdotus edellyttäisi tarkempaa arviointia, mitä ei ollut mahdollista tehdä tämän esityksen yhteydessä.

Esiselvityksessä kiinnitettiin myös huomiota siihen, että rajavartiolaissa ei ole sääntelyä muiden miehittämättömien kulkuneuvojen kuin ilma-alusten kulkuun puuttumiseksi. Tältä osin esityksen valmistelun yhteydessä todettiin, että asia on tarkoituksenmukaisempaa käsitellä toisessa, myöhemmin asetettavassa säädöshankkeessa.

Radioteknisen valvonnan osalta esiselvityshankkeessa katsottiin, että uusi toimivaltuus tulisi huomioida myös virka-avussa ja muussa viranomaisten välisessä yhteistyössä. Esityksen valmistelun yhteydessä tuotiin esille tarkempina esimerkkeinä muun muassa tiedusteluviranomaisten toiminnan tukeminen sekä tietojenvaihto Liikenne- ja viestintäviraston kanssa myös muissa kuin voimassa olevan lainsäädännön jo mahdollistamissa tilanteissa. Esiselvityshankkeessa katsottiin myös, että Rajavartiolaitoksella tulisi olla oikeus saada sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 136 §:n 5 ja 6 momentin mukaisesti käsiteltäviä tietoja teleoperaattorin matkapuhelinverkossa sekä valtion viranomaisen, kunnan, yrityksen tai yhteisön rajanylityspaikalle tai sen välittömään läheisyyteen sijoittamassa lähiverkossa tapahtuneesta radioviestinnästä ja sen välitystiedoista. Näiltä osin esitys päätettiin rajata tässä vaiheessa vain Rajavartiolaitoksen oman toiminnan ja omien suorituskykyjen kehittämiseen. Viranomaisyhteistyötä ja muita mahdollisia sääntelyä täydentäviä seikkoja on tarkoitus tarkastella myöhemmässä vaiheessa.

Lakiteknisesti radioteknisen valvonnan osalta käsiteltiin mahdollisuutta laajentaa voimassa olevan rajavartiolain teknisen valvonnan määritelmää niin, että se kattaisi myös radiotaajuuksien sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden valvonnan. Ehdotetun radioteknisen valvonnan sääntelyssä olisi tiettyjä yhteneväisyyksiä teknisen valvonnan sääntelyyn verrattuna, mutta myös selkeitä eroja, kuten esimerkiksi valvonnan käyttötarkoitus ja sisältö. Valmistelun aikana katsottiin tämän vuoksi, että sääntely on tarkoituksenmukaisempaa pitää erillisenä. Lisäksi tuotiin esille, että teknisen valvonnan käsite on lainsäädännössä melko vakiintunut, eikä sitä ole perusteltua tässä yhteydessä muuttaa vain Rajavartiolaitoksen osalta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Esityksen valmistelun yhteydessä ei ole tunnistettu muiden maiden lainsäädännössä vastaavan kaltaista toimivaltuutta kuin ehdotettava radiotekninen valvonta. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 203/2017 vp) on kuvattu eri maiden lainsäädäntöä muun muassa radioteknistä valvontaa teknisesti muistuttavan signaalitiedustelun osalta. Koska tiedustelutoiminnan tavoite ja menetelmät ovat erilaisia kuin ehdotettava radiotekninen valvonta, tätä koskevan muiden maiden sääntelyn tarkastelua ei katsota tarkoituksenmukaiseksi tässä yhteydessä.

Ruotsi

Ruotsissa rajavalvonnasta ja rajatarkastuksista vastaavat oikeusministeriön alainen poliisi (Polismyndighet), puolustusministeriön alainen rannikkovartiosto (Kustbevakningen) ja

valtiovarainministeriön alainen tulli (Tullverket). Rajatarkastusten päävastuu kuuluu poliisille. Rannikkovartiosto suorittaa muun ohella rajavalvontaa ja rajatarkastuksia merellä.

Ruotsissa on erillinen kameravalvontaa koskeva laki (*kamerabevakningslag*, SFS 2018:1200). Laki täydentää EU:n tietosuojalainsäädäntöä, mutta sitä sovelletaan myös sen ulkopuolelle jäävään toimintaan. Lain tarkoituksena on yhteensovittaa oikeutettu kameravalvonta ja luonnollisten henkilöiden yksityisyyden suoja. Laissa on erilliset säännökset Ruotsin rannikkovartioston, poliisin, turvallisuuspalvelun ja tullin suorittamasta kameravalvonnasta. Viranomaiset saavat suorittaa kameravalvontaa paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy, vain, jos valvonnalla suojattava etu on painavampi kuin valvonnan kohteena olevien henkilöiden yksityisyyden suoja. Arvioinnissa on eräitä poikkeustilanteita lukuun ottamatta otettava huomioon muun muassa valvonnan tarkoitus rikosten estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi, hengen, terveyden, turvallisuuden tai omaisuuden suojan varmistamiseksi, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, onnettomuuksien estämiseksi tai muussa vastaava tarkoitus. Erityistä huomiota on kiinnitettävä muun muassa valvottavaan alueeseen.

Lain mukaan kameravalvonnasta on lähtökohtaisesti tiedotettava selkein opastein tai muulla tehokkaalla tavalla. Laki sisältää kuitenkin eräitä poikkeuksia, jotka koskevat muun muassa kiireellistä valvontaa sekä valvontaa ajoneuvosta, aluksesta tai ilma-aluksesta käsin.

Ruotsissa tuli 1.8.2023 voimaan laki poliisitoimivaltuuksista rajanläheisillä alueilla (*lag om polisierä befogenheter i gränsnära områden*, SFS 2023:474). Laissa säädetään uusista toimivaltuuksista, jotka koskevat henkilöntarkastuksia, sisäisiä ulkomaalaistarkastuksia ja kameravalvontaa rajaseuduilla. Lain tavoitteena on parantaa poliisin edellytyksiä torjua luvaton maassa oleskelua ja rajat ylittävää rikollisuutta kuten salakuljetusta ja varastetun tavaran vientiä. Kameravalvonta on lain mukaan sallittua rajan läheisyydessä ja raja-alueille johtavilla teillä, jos valvonta tapahtuu enintään 20 kilometrin säteellä alueesta.

Viro

Virossa rajavalvonnasta ja rajatarkastuksista huolehtii sisäasiainministeriön alainen poliisi- ja rajavartiolaitos (Politsei- ja Piirivalveamet), joka on Viron poliisi- ja rajavartiolaitos (Politsei ja piirivalve seadus) mukaan poliisiviranomainen. Valtakunnanrajaa merellä valvoo puolustusvoimat.

Viron valtionrajalain (*riigipiiri seadus*) 95 §:ssä säädetään teknisestä valvonnasta. Säännöksen mukaan puolustusvoimat ja poliisi voivat suorittaessaan rajavalvontaa ja ylläpitäessään rajaturvallisuutta käyttää asianmukaisia teknisiä ja elektronisia laitteita laittomien rajanylitysten havaitsemiseksi, esineiden tunnistamiseksi, rajanylityspaikkojen turvallisuuden varmistamiseksi ja rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi. Laissa ei tarkemmin määritellä, mitä teknisillä laitteilla tarkoitetaan. Teknisillä ja elektronisilla laitteilla tehtyjä tallenteita ei lähtökohtaisesti saa säilyttää vuotta kauempaa.

Valtionrajalain 94 §:n 4 kohdan mukaan puolustusvoimilla ja poliisilla on rajavalvonnan suorittamiseksi oikeus väliaikaisesti asentaa teknisiä ja elektronisia laitteita tilapäisille tai yksityisille teille, jotka sijaitsevat valtion raja-alueiden tai rajan ylittävien vesistöjen vieressä tai jotka johtavat sellaiselle alueelle, taikka rannalle tai yksityiselle maalle. Omistajan tai haltijan suostumusta ei tarvita.

6 Lausuntopalautte

6.1 Yleistä

Pääosa lausunnonantajista piti esitystä yleisesti kannatettavana ja katsoi, että muuttunut toimintaympäristö edellyttää uusia toimivaltuuksia ja nykyaikaisen teknologian hyödyntämistä Rajavartiolaitoksen toiminnassa. Oikeuskansleri katsoi, että esitysluonnoksessa on esitetty ehdotetuille toimivaltuuksille perusoikeusjärjestelmän kannalta ja oikeusjärjestyksen kannalta yleisesti hyväksyttäviä perusteluita. Suojelupoliisi totesi, että on keskeisen tärkeää kehittää ennakkovaroituskykyä, jotta Rajavartiolaitoksen ja ylimmän valtiojohdon päätöksenteko rajaturvallisuutta ja sitä kautta kansallista turvallisuutta vaarantavista uhkista perustuu oikea-aikaiselle tilannetiedolle ja mahdollistaa tarvittaessa oikea-aikaisiin varautumis- ja vastatoimiin ryhtymisen. Maa- ja metsätalousministeriö ja Saaristoasiain neuvottelukunta totesivat, että teknologian hyödyntäminen turvallisuuden ylläpitämisessä on tärkeää erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Oikeuskansleri ja ulkoministeriö katsoivat, että esityksessä olisi hyvä tuoda tarkemmin esiin turvallisuusympäristön muutosta ja sitä, minkälaisiin haasteisiin ehdotetulla sääntelyllä pyritään vastaamaan. Esitystä täydennettiin tältä osin.

Tiedusteluvalvontavaltuutettu totesi, että teknologisen kehityksen myötä syntyy sellaisia uusia toimintamahdollisuuksia, joiden yhteydessä voidaan joutua arvioimaan, onko kyseisten toimintamahdollisuuksien hyödyntämisestä viranomaiskäytössä tarpeen säätää lailla. Sääntelyn selkeyden kannalta voi olla tarpeen säätää sellaisistakin toimivaltuuksista, jotka eivät puutu luonnollisten henkilöiden perusoikeuksiin. Haasteena voivat kuitenkin olla sääntelystä mahdollisesti tehtävät vastakohtaispäätelmät muiden viranomaisten toimivaltuuksien osalta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Amnesty ja Turvapaikanhakijoiden tuki ry suhtautuivat esitettäviin muutoksiin osin kriittisesti ja toivat esiin seikkoja teknologian käytön riskeistä ihmisoikeuksien toteutumiselle.

6.2 Radiotekninen valvonta

Valvonnan tarkoitus

Oikeusministeriö, ulkoministeriö, puolustusministeriö, oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies katsoivat, että esityksessä olisi tarpeen tarkentaa radioteknisen valvonnan alueellista ulottuvuutta ja laajuutta sekä ehdotetun sääntelyn suhdetta rajavartiolaitain 4 §:ään, jossa säädetään Rajavartiolaitoksen toiminnan alueellisesta kohdentumisesta. Edellä mainittujen tahojen ja Liikenne- ja viestintäviraston mielestä esitysluonnoksessa jäi myös hieman epäselväksi radioteknisen valvonnan tarkoitus ja ajallinen kesto. Oikeuskansleri piti tarpeellisena myös selkeästi erotella ehdotettavat toimivaltuudet esimerkiksi siviili- ja sotilastiedusteluun kuuluvista toimivaltuuksista sekä toisaalta rikosten ennalta ehkäisemiseen ja rikostiedusteluun kuuluvista toimivaltuuksista. Lausuntojen perusteella täsmennettiin radioteknisen valvonnan määritelmää niin, että valvonta on teknisen valvonnan tavoin jatkuvaa ja toistuvaa. Lisäksi esityksen perusteluita täydennettiin.

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnitti huomiota siihen, että radioteknisen valvonnan määritelmä kattoi sanamuodon mukaan millä tahansa teknisellä laitteella tapahtuvan radiolaitteiden havaitsemisen. Koska radioteknisessä valvonnassa olisi kyse nimenomaan sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla tapahtuvasta valvonnasta, säännöstä täsmennettiin vastaavasti.

Viraston lausunnon perusteella täsmennettiin myös radioviestinnän ja välitystietojen käsittelyä koskevaa 29 b §:ää.

Sisäministeriön poliisiosasto esitti harkittavaksi, että radioteknistä valvontaa olisi mahdollista suunnata poliisin pyynnöstä tiettyyn kohteeseen. Jatkovalmistelussa katsottiin edelleen tarkoituksenmukaiseksi kohdassa 5.1 kuvatulla tavalla, että viranomaisyhteistyötä tarkastellaan myöhemmässä vaiheessa.

Poliisihallitus ja valtiovarainministeriö toivat esiin tarpeen tarkastella sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimivaltuuksia ja suorituskykyä kokonaisvaltaisemmin kuin vain yhden viranomaisen osalta. Liikenne- ja viestintävirasto katsoi, että esityksessä olisi hyvä mahdollistaa tietojenvaihto laajemminkin viranomaisten välillä. Näiltä osin jatkovalmistelussa todettiin, että asiaa käsitellään muissa vireillä olevissa ja tulevista lainsäädäntöhankkeissa.

Päätöksentekomenettely

Eduskunnan oikeusasiamies, puolustusministeriö, tiedusteluvalvontavaltuutettu ja sisäministeriön poliisiosasto kiinnittivät huomiota siihen, että radioteknisen valvonnan osalta ei ehdotettu sääntelyä päätöksentekomenettelystä. Sääntelyä täydennettiin niin, että radioteknisestä valvonnasta päättäisi Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö.

Kadonneiden ja hädässä olevien paikantaminen

Radioteknisen valvonnan suorituskyvyn hyödyntäminen kadonneiden ja muutoin hädässä olevien paikantamiseksi katsottiin yleisesti kannatettavaksi. Maa- ja metsätalousministeriö ja Saaristoasiain neuvottelukunta totesivat, että Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä saaristoalueilla Rajavartiolaitos on usein ensimmäinen viranomainen, joka ennättää paikalle hätätilanteen sattuessa. Eduskunnan oikeusasiamies ja tietosuojavaltuutettu katsoivat kuitenkin, että paikantamisen kynnystä tulisi korottaa vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa ja poliisilaissa säädetään hätäpaikannuksesta. Sääntelyä täsmennettiin tältä osin viittaamalla henkilöön, joka on ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa.

Luottamuksellisen viestinnän suoja ja henkilöiden tunnistaminen

Lausunnonantajat pitivät yleisesti hyvänä sitä, että radioteknisellä valvonnalla ei saisi hankkia tietoja luottamuksellisen radioviestin sisällöstä. Perusteluihin tehtiin kuitenkin tarkennuksia tältä osin.

Muun muassa eduskunnan oikeusasiamies, tiedusteluvalvontavaltuutettu, puolustusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittivät huomiota luonnollisten henkilöiden tunnistamiseen radioteknisen valvonnan yhteydessä. Lausunnonantajat katsoivat, että esitysluonnoksessa jäi jossain määrin epäselväksi yksittäisen henkilön tunnistaminen erityisesti silloin, kun se tapahtuu yhdistämällä eri valvontatekniikoiden tietoja tai jälkikäteen operatiivisen toiminnan kautta. Lisäksi tuotiin esiin, että vaikka tarkoituksena ei olisikaan selvittää radioviestinnän tai välitystietojen avulla radiolaitteen haltijan henkilöllisyyttä, tällainen tieto olisi joka tapauksessa saatavilla. Liikenne- ja viestintävirasto katsoi, että luonnoksessa jäi myös epäselväksi se, voisiko radioteknisen valvonnan tietoja käyttää yksittäistä henkilöä koskevassa päätöksenteossa tai rikostutkinnassa. Tiedusteluvalvontavaltuutettu katsoi, että radioteknistä valvontaa ja sähköisen viestinnän

tietojen käsittelyä koskevasta sääntelystä muodostuu varsin vaikeasti hahmotettava toimintojen ja niiden tarkoitusten ketju. Esityksen perusteluja täsmennettiin lausuntojen perusteella.

Liikenne- ja viestintävirasto ehdotti harkittavaksi, että säännöstasolla edellytettäisiin kotirauhan piiriin kuuluvien tietojen sulkemista pois manuaalisen käsittelyn piiristä siinä määrin kuin se on teknisesti mahdollista. Oikeusministeriö kuitenkin yhtyi esitettyyn arvioon siitä, että ehdotettu sääntely ei ole ongelmallista kotirauhan suojan kannalta. Sääntelyyn ei tehty tältä osin muutoksia.

Oikeuskansleri, eduskunnan oikeusasiamies, oikeusministeriö, ulkoministeriö ja sisäministeriön kansallisen turvallisuuden yksikkö kiinnittivät huomiota rajaturvallisuuden ja kansallisen turvallisuuden rinnastamiseen. Vaikka rajaturvallisuuden ylläpitämiseen sisältyy sinänsä kansallisen turvallisuuden suojaamiseen liittyviä elementtejä, vain hyvin laajat ja vakavat rajaturvallisuuden häiriöt lienevät sellaisia, että ne Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan katsottaisiin kansallisen turvallisuuden uhkiksi, joiden perusteella perusoikeuksiin voidaan tehdä välttämättömiä ja oikeasuhtaisia rajoituksia. Esityksen suhdetta luottamuksellisen viestin suojaan olisi siten arvioitava uudelleen tästä näkökulmasta.

Oikeusministeriö yhtyi esitysluonnoksen arvioon siitä, että ehdotetun sääntelyn mukaista rajoitusta luottamuksellisen viestinnän suojaan voi pitää vähäisenä ja että sääntely ei vaikuta olevan ongelmallista perustuslain luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan kannalta. Eduskunnan oikeusasiamies puolestaan katsoi, että esitys on ongelmallinen luottamuksellisen viestin salaisuuden näkökulmasta. Jatkovalmistelussa ehdotettavan sääntelyn suhdetta kansalliseen turvallisuuden suojaamiseen tarkennettiin. Luottamuksellisen viestinnän suojan osalta katsottiin, että ehdotettavilla toimivaltuuksilla ei puututa luottamuksellisen viestin suojaan perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Valvontatietojen käsittely

Tietosuojavaltuutettu katsoi, että ehdotetut Rajavartiolaitoksen henkilötietolain säännökset ovat tarpeen henkilötietojen käsittelyn oikeuttamiseksi. Valtuutettu korosti kuitenkin rekisteröityjen informoinnin merkitystä. Oikeusministeriön lausunnon perusteella täsmennettiin yleisen tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran käyttöä koskevaa arvioita, henkilötietojen käsittelyn oikeusperustetta sekä henkilötietojen suojaa koskevia sääntämisperusteluja. Lisäksi oikeusministeriön ja oikeuskanslerin lausuntojen perustella esitykseen lisättiin arvio arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä teknisen valvonnan ja radioteknisen valvonnan yhteydessä.

Oikeuskansleri katsoi, että luonnoksessa tietojen keräämistä, käyttöä tai luovuttamista ei ollut sidottu välttämättömyyskriteeriin. Myös ulkoministeriö katsoi, että tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä tulisi tarkastella tarkemmin. Jatkovalmistelussa katsottiin, että Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 4 § erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn välttämättömyyshedellytyksestä soveltuu sellaisenaan myös radioteknisen valvonnan tietoihin. Perusteluja täydennettiin myös muilta osin.

Valtiovarainministeriö ja Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittivät huomiota siihen, että radiotekninen valvonta sisältäisi sekä henkilötietoja että muita tietoja. Esitysluonnos ei kuitenkaan sisältänyt valvontatiedon käsittelysäännöksiä muiden kuin henkilötietojen osalta, mitä pidettiin ongelmallisena erityisesti salassa pidettävien tietojen ja radioviestinnän välitystietojen kannalta. Koska radioteknisessä valvonnassa ei ole tarkoituksenmukaista tai

kaikilta osin mahdollistakaan erottaa eri käsittelysääntöjä henkilötiedoille ja muille tiedoille, sääntelyä täydennettiin niin, että koko tietoaaineiston käsittelyyn sovelletaan Rajavartiolaitoksen henkilötietolakia.

Erityisesti liikenne- ja viestintäministeriö ja Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittivät huomiota siihen, että radioteknisessä valvonnassa kerättyjen henkilötietojen käsittelytarkoituksia laajennettaisiin Rajavartiolaitoksen henkilötietolailla laillisuusvalvonta-, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoimintaan sekä koulutustoimintaan. Jatkovalmistelussa tämä katsottiin edelleen perustelluksi.

Effi ry katsoi, että olisi tarpeen laatia pöytäkirja tai raportti niistä tiedoista, jotka on poistettu 1. lakiehdotuksen 29 c §:n mukaisesti. Tietosuojavaltuutettu piti ehdotettua sääntelyä tältä osin riittävänä ja vakiintuneen käytännön mukaisena. Sääntelyyn ei tehty muutoksia.

Puolustusministeriö totesi, että kaikki Rajavartiolaitokselta Puolustusvoimille mahdollisesti tuleva henkilötietoaineisto ei välttämättä ole Puolustusvoimissa lain mukaan käsiteltävissä. Ministeriö esitti, että esityksessä otettaisiin kantaa ehdotettujen muutosten vaikutuksiin muihin viranomaisiin erityisesti henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta. Jatkovalmistelussa todettiin, että radioteknisen valvonnan tietoja luovutettaisiin muille viranomaisille ainoastaan siltä osin kuin viranomaisilla on oikeus käsitellä tällaisia tietoja. Sääntelyyn ei tehty muutoksia.

Tietosuojavaltuutettu katsoi, että esitetty kymmenen vuoden käsittelyaika radioteknisen valvonnan yhteydessä käsiteltäville muille tiedoille vaikuttaa verrattain pitkältä. Jatkovalmistelussa katsottiin, että viiden vuoden säilytysaika olisi tältä osin riittävä. Henkilötietojen poistamista koskevan sääntelyn perusteluja tarkennettiin myös muilta osin.

Radioteknisen valvonnan laitteisto ja viestinnän häiriöttömyys

Lausunnonantajat pitivät tärkeänä sitä, että radiotekninen valvonta ei aiheuta häiriötä yleisille viestintäverkoille, erityisesti matkapuhelinverkoille. Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry totesi, että siirrettävät radiotekniset laitteet, kuten väärennetyt tukiasemat, saattavat aiheuttaa häiriöitä verkossa. Koska näiden häiriöiden syntymistä on vaikea arvioida etukäteen, Rajavartiolaitokselle tulisi asettaa velvollisuus ilmoittaa radioteknisten valvontatoimien käytöstä teleyrityksille, jotta mahdollinen alueellinen häiriötilanne voidaan jälkikäteen tunnistaa. Myös Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry katsoi, että viranomaiselle tulisi tarvittaessa asettaa selkeä yhteistoimintavelvoite verkko-operaattoreiden kanssa. Tältä osin katsottiin riittäväksi, että Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa radioteknisen valvonnassa käytettävän teknologian.

Liikenne- ja viestintävirasto totesi, että mahdollisen pitkäkestoisen ja laajamittaisen toiminnan osalta erityistä huomiota on kiinnitettävä radioliikenteelle mahdollisesti aiheutuviin häiriöihin. Viraston ja liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä sääntelyä muutettiin niin, että Liikenne- ja viestintäviraston tekemä tarkastus koskisi yksittäisen laitteen sijaan koko järjestelmäkokonaisuutta erityisesti hätäliikenteen häiriöttömyyden varmistamiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto katsoi, että esitysluonnoksessa jäi jossain määrin epäselväksi radioteknisen järjestelmän mahdollinen kyvykyys yksilöidä teleosoite ja telepäätelaitte vastaavalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 25 §:ssä tarkoitetaan. Virasto ja myös eduskunnan oikeusasiamies viittasivat tältä osin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön siitä, että valvonnallisin ja teknisin keinoin tulee huolehtia siitä, että laitetta todellisuudessa käytetään vain yksilöintitietojen hankkimiseen (mm. PeVL 99/2022 vp). Liikenne- ja

viestintävirasto piti kuitenkin lähtökohtaisesti kannatettavana, ettei viranomaisten käyttämien teknisten laitteiden ominaisuuksia rajattaisi. Jatkovalmistelussa katsottiin, että ehdotettava 29 c § radioteknisen valvonnan tietojen hävittämisestä kattaa sen, että teknistä järjestelmää todellisuudessa käytetään ainoastaan ehdotettavan sääntelyn mukaisiin tarkoituksiin. Perusteluja kuitenkin täydennettiin korostamalla Rajavartiolaitoksen sisäisiä valvontatoimia tältä osin.

6.3 Tekninen valvonta

Oikeusministeriö ja oikeuskansleri katsoivat, että esitysluonnoksesta ei suoraan selvinnyt, kuinka laajoista alueista teknisen valvonnan osalta voisi olla kyse ja miten ehdotus suhteutuu rajavartiolain 4 §:n mukaiseen Rajavartiolaitoksen toiminnan alueelliseen kohdentumiseen. Esitetty laajennus Rajavartiolaitoksen valvontatehtäviin on myös merkittävä. Tiedusteluvalvontavaltuutettu kiinnitti huomiota siihen, että viranomaisen oman toimitalan tai sellaisen viranomaisen omassa käytössä olevan alueen, joka on yleisöltä suljettu, suojaamisen tarkoituksessa tapahtuvaan kameravalvontaan ei ole yleensä katsottu tarvittavan erillistä laissa säädettyä tiedonhankintatoimivaltuutta. Valtuutetun mukaan viranomaisen toimintamuodosta kokonaisuutena säätäminen voi kuitenkin olla perusteltua sääntelyn selkeyden kannalta. Esityksen perusteluja täydennettiin näiltä osin.

Oikeusministeriö totesi, että vaikka muutosehdotuksista ei seuraisi muutoksia siihen, millä tavoin henkilötietoja käsiteltäisiin teknisen valvonnan yhteydessä, teknisen valvonnan käyttöalan laajentaminen maantieteellisesti sekä käytettäväksi voimassa olevaa lakia kattavammin Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä merkitsisi myös nykyistä laajamittaisempaa henkilötietojen käsittelyä. Oikeuskansleri katsoi, että tehtävämäärittelyjä voidaan pitää jossain määrin tulkinnanvaraisina ja varsin laajoina, mikä on omiaan rajoittamaan perusoikeuksia epätasällisella tavalla. Oikeusministeriö ja oikeuskansleri esittivät teknisen valvonnan henkilötietojen käsittelyn osalta myös vastaavia huomioita, joita on käsitelty edellä radioteknisen valvonnan yhteydessä. Esityksen perusteluja täydennettiin näiltä osin.

Luonnonsuojeluliitto ry toi esiin, että esitysluonnoksessa ei ollut arvioitu ympäristövaikutuksia ja katsoi, että esitetyt teknisen valvonnan muutokset voivat osaltaan auttaa myös ympäristöön liittyvän rikollisuuden selvittämisessä. Effi ry kiinnitti huomiota teknisen valvonnan tallenteiden säilytysajan pidentämisen tarpeellisuuteen. Esityksen perusteluja täydennettiin näiltä osin.

6.4 Muita huomioita

Oikeuskansleri ja liikenne- ja viestintäministeriö katsoivat, että esityksessä olisi tarpeen arvioida tarkemmin sen suhdetta sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviin, sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin ja asiaa koskeviin EU-tuomioistuimen ratkaisuihin.

Muun muassa ulkoministeriö ja yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoivat, että esitysluonnoksessa ei ollut arvioitu riittävästi perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia. Tältä osin kiinnitettiin huomiota esitettävien muutosten konkreettisiin vaikutuksiin eri syistä liikkuviin ihmisiin ja ihmisryhmiin, mukaan lukien turvapaikanhakijoihin. Muista perus- ja ihmisoikeuksista lausunnonantajat nostivat esille erityisesti oikeuden elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, liikkumisvapauden, yksityiselämän suojan ja oikeusturvan. Myös lainsäädännön arviointineuvosto katsoi, että esitysluonnoksen arvio perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista oli suppea. Arviointineuvosto katsoi, että esitysluonnoksesta oli vaikea saada käsitystä ehdotettujen muutosten merkittävydestä rajavyöhykkeen läheisyydessä

oleskeleville. Arviointineuvosto esitti myös eräitä tarkempia suosituksia vaikutusarvioiden täydentämiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu ja Amnesty korostivat perus- ja ihmisoikeusvaikutusten sekä yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia myös uuden teknologian käyttöönoton suunnitteluvaiheessa ja käytön aikana. Oikeusministeriö kiinnitti huomioita tietosuojavaikutusten arviointiin sekä lainsäädäntövaiheessa että toimeenpanovaiheessa.

Valtiovarainministeriö piti tarpeellisena tarkentaa edelleen taloudellisten vaikutusten arviointia muun muassa siltä osin, miten radioteknisen valvonnan tietojenkäsittelyn tarvitsemat perustietotekniikkapalvelut tai niiden rajapinnat Rajavartiolaitoksen muuhun toimintaan aiotaan toteuttaa ja voidaanko ratkaisussa hyödyntää valtion yhteisiä tieto- ja viestintätekniisiä palveluja.

Esityksen vaikutusarviointia ja säännöskohtaisia perusteluja täydennettiin edellä mainittujen lausuntojen perusteella.

Päällystöliitto ry korosti Rajavartiolaitoksen sisäisten määräysten ja ohjeiden sekä koulutuksen merkitystä ennen radioteknisen valvonnan käyttöönottoa.

Sisäministeriön poliisiosasto katsoi, että erityisesti silloin, kun teknistä ja radioteknistä valvontaa suoritettaisiin muualla kuin rajanylityspaikalla tai Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella, tästä tulisi ilmoittaa poliisille. Lisäksi poliisille tulisi viipymättä ilmoittaa vähäistä vakavammasta yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen tai rikokseen liittyvästä havainnosta. Jatkovalmistelussa todettiin, että poliisin toimivaltaan kuuluvista havainnoista voidaan ilmoittaa poliisille voimassa olevan lainsäädännön perusteella. Sääntelyyn ei tehty tältä osin muutoksia.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus totesi, että esityksessä oli tunnistettu asianmukaisesti se, miten ehdotettavaa sääntelyä sovellettaisiin Ahvenanmaan maakunnassa.

Lausunnoissa esitettiin huomioita tavanomaista lyhyemmästä lausuntoajasta, kansainvälisen vertailun tarpeesta, uusien toimivaltuuksien käytännön soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä, Frontexin mahdollisuudesta tukea Rajavartiolaitosta sekä sääntelyn mahdolliseen myöhempään täydentämiseen liittyvistä seikoista. Lausunnonantajat esittivät myös eräitä teknisluonteisia tarkistuksia, jotka on otettu huomioon esityksen viimeistelyssä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Rajavartiolaitaki

29 §. Tekninen valvonta.

Voimassa olevan pykälän mukaan Rajavartiolaitoksella on oikeus tekniseen valvontaan rajavalvonnan suorittamiseksi. Schengenin rajasäännösten 2 artiklan 10 kohdan mukaan rajavalvonnalla tarkoitetaan mainitun asetuksen mukaisesti ja sen soveltamiseksi rajalla toteutettavia toimia, jotka muista syistä riippumatta suoritetaan ainoastaan rajanylitysaikomuksen tai rajanylityksen perusteella ja jotka käsittävät rajatarkastukset ja rajojen valvonnan. Artiklan 11 kohdan mukaan rajatarkastuksilla tarkoitetaan rajanylityspaikoilla suoritettavia tarkastuksia, joiden tarkoituksena on varmistaa, että henkilöt ja heidän kulkuneuvonsa sekä heidän hallussaan olevat esineet voidaan päästää jäsenvaltioiden alueelle ja sieltä pois. Artiklan 12 kohdan mukaan rajojen valvonnalla tarkoitetaan rajojen

valvontaa rajanylityspaikkojen välillä ja rajanylityspaikkojen valvontaa muulloin kuin niiden vahvistettuina aukioloaikoina henkilöiden estämiseksi kiertämästä rajatarkastuksista.

Teknisen valvonnan käyttöala laajennettaisiin kattamaan rajavalvonnan lisäksi myös rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitokselle säädetyt valvontatehtävät sekä Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen. Pykälän otsikkoa tarkennettaisiin vastaavasti.

Rajavartiolain 3 §:n 1 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajaturvallisuuden ylläpitämisellä tarkoitetaan rajavartiolain 2 §:n 6 kohdan mukaan kotimaassa ja ulkomailla suoritettavia toimenpiteitä, joilla pyritään estämään valtakunnanrajan ja ulkorajan ylittämistä annettujen säännösten rikkominen ja rajat ylittävästä henkilöliikenteestä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutuvat uhat, torjumaan rajat ylittävää rikollisuutta sekä varmistamaan rajanylityksen turvallisuus. Rajaturvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvat muun muassa kolmansissa maissa toimivat yhteyshenkilöt, yhteistyö naapurimaiden kanssa, rajavalvonta valtakunnanrajalla ja sen läheisyydessä sekä yhteistyö sisämaassa ja muiden Schengen-valtioiden viranomaisten kanssa.

Rajajärjestyksen ylläpitämisellä tarkoitetaan rajavartiolain 2 §:n 5 kohdan mukaan valtakunnanrajaa ja rajanylityspaikkoja koskevien säännösten samoin kuin rajaviranomaisten kansainvälistä yhteistoimintaa koskevien säännösten ja määräysten täytäntöönpanoa ja niiden noudattamisen valvontaa. Käytännössä rajajärjestyksiä valvotaan ulkorajoilla rajavalvonnan ja sisärajoilla muun valvonnan ja rajan kunnostustöiden yhteydessä. Ulkorajalla kyse on Suomen ja Venäjän välisen rajajärjestyssopimuksen (Sopimus Suomen Tasavallan Hallituksen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton Hallituksen kesken Suomen ja Neuvostoliiton välisellä valtakunnan rajalla noudatettavasta järjestyksestä ja rajatapahtumain selvittämisjärjestyksestä, SopS 32/1960) mukaisista tehtävistä, kuten valtakunnanrajan merkinnän ja kunnan, valtakunnanrajalla tapahtuvan toiminnan sekä koti- ja tuotantoeläinten rajanylitysten säännöstenmukaisuuden valvonnasta. Koska rajajärjestyksen ylläpitäminen tapahtuu rajaturvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä, ehdotettu laajennus täsmentäisi teknisen valvonnan käyttöalaa.

Rajavartiolain 3 §:n 2 momentin mukaan Rajavartiolaitos suorittaa erikseen säädetyt valvontatehtäviä. Keskeisimpiin valvontatehtäviin kuuluvat rajavalvonnan lisäksi aluevalvonta, ulkomaalaisvalvonta, metsästyksen- ja kalastuksenvälvonta, tieliikenteen, maastoliikenteen ja vesiliikenteen valvonta sekä ympäristönsuojeluun ja luonnonsuojeluun liittyvä valvonta. Rajavartiolaitos suorittaa valvontaa pääasiassa valtakunnanrajan läheisyydessä ja merialueella. Aluevalvontatehtävissä noudatetaan aluevalvontalain 30 §:n sääntelyä teknisestä valvonnasta. Muiden valvontatehtävien osalta rajavartiolain mukainen tekninen valvonta mahdollistaisi jatkuvan tai toistuvan valvonnan esimerkiksi haaskojen läheisyydessä, kalastuskiellossa olevilla vesistöillä tai maastoliikenteeltä kielletyillä alueilla laittoman toiminnan paljastamiseksi. Teknisen valvonnan avulla olisi mahdollista selvittää myös esimerkiksi ne maasto- ja vesiliikennereitit, joissa partioiden suorittamalla valvonnalla voidaan parantaa maasto- ja vesiliikenneturvallisuutta.

Rajavartiolaitos suorittaa ulkomaalaisvalvontaa pääsääntöisesti itärajalla rajavyöhykkeen ulkopuolella, merialueella ja saaristossa, rajanylityspaikkoina toimivien lentoasemien ja satamien Schengen-alueeseen kuuluvilla alueilla sekä sisärajoilla rajanylityspisteillä ja taajamien ulkopuolella. Muualla Rajavartiolaitos suorittaa ulkomaalaisvalvontaa muiden toimivaltaisten viranomaisen tukemiseksi ja tehtävän loppuun saattamiseksi. Sisärajoilla toimittaessa ulkomaalaisvalvonnalla ei saa olla vastaavaa vaikutusta kuin rajavalvonnalla. Ulkomaalaisvalvonnan tarve voi kasvaa nopeasti esimerkiksi laajamittaisen maahantulon,

terrorismin kasvun tai sotilaallisen uhan vuoksi. Tekninen valvonta edesauttaisi tällöin valvonnan tehokkaassa suorittamisessa.

Rajavartiolaitoksen on kaikissa oloissa suojattava sen erittäin tärkeä toiminta, henkilöstö, hallinnassa oleva omaisuus, esineet ja aineet sekä salassa pidettävät tiedot niihin kohdistuvilta uhkilta. Rajavartiolaitos suojaa myös tarvittaessa sen tiloissa ja alueilla luvallisesti oleskelevia henkilöitä. Rajavartiolaitoksella on aluevalvontalain 30 §:n mukaan oikeus suorittaa aluevalvontaan liittyvää teknistä valvontaa hallinnassa olevalla alueellaan. Suojattava toiminta tai kohde voi kuitenkin sijaita myös muualla kuin rajanylityspaikalla tai Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella. Teknistä valvontaa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevien alueiden ulkopuolella tapahtuvan operatiivisen ja harjoitustoiminnan suojaamisessa siten, että ulkopuoliset henkilöt eivät pääse Rajavartiolaitoksen tietämättä toiminta-alueelle.

Voimassa olevan pykälän mukaan Rajavartiolaitos saa suorittaa teknistä valvontaa rajan läheisyydessä, Suomen merialueella sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä. Valvonnan painopiste on Suomen alueella, mutta rajan läheisyyden vuoksi tekninen valvonta suuntautuu käytännössä osittain myös Suomen alueen ulkopuolelle. Erityisesti merialueella tekninen valvonta ulottuu väistämättä myös kansainvälisille vesialueille. Tämän vuoksi sääntelystä ehdotetaan poistettavaksi Suomen merialuetta koskeva raja. Sääntely vastaisi aluevalvontalain 30 §:n mukaista teknistä valvontaa, joka kattaa jo nykyisin aluevesirajojen ja rannikon välisen alueen kokonaisuudessaan ja saattaa ulottua myös kansainväliselle vesialueelle (HE 38/2000 vp).

Teknisen valvonnan alueellista ulottuvuutta ehdotetaan laajennettavaksi myös meren rannikolle, ilmatilaan sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa oleville alueille. Merialueen teknisen valvonnan laitteet sijaitsevat rannikolla ja ne ovat pääsääntöisesti suunnattuja merelle, Rajavartiolaitoksen hallitsemalle alueelle tai rajanylityspaikalle ja sen välittömään läheisyyteen. Käytännössä tekninen valvonta kuitenkin ulottuu pienessä määrin myös meren rannikolle.

Ilmatilaan kohdistuva tekninen valvonta olisi tarpeellista erityisesti lisääntyneen miehittämättömän ilmailun vuoksi. Ilmaliikenteelle on ominaista sijainnin nopea vaihtuminen. Jotta mahdolliset valvontatoimenpiteet ja vastatoimenpiteisiin valmistautuminen pystytään toteuttamaan hallitusti ja ilmailuturvallisesti, on valvonta-alueen oltava laajempi kuin esimerkiksi maassa oleva liikkumisrajoitusalue. Tämän vuoksi tekninen valvonta voisi kohdistua koko ilmatilaan. Kyseessä olisi nimenomaisesti ilmatilan tekninen valvonta, ei maassa tapahtuvan toiminnan valvonta ilmatilasta käsin.

Tekninen valvonta Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla tarkoittaisi käytännössä Rajavartiolaitoksen toimitiloja sekä muita Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevia alueita, mukaan lukien liikkumisrajoituksen piiriin kuuluvat harjoitusalueet. Viranomaisen oman toimitilan tai sellaisen viranomaisen omassa käytössä olevan alueen, joka on yleisöltä suljettu, suojaamisen tarkoituksessa tapahtuvaan kameravalvontaan ei ole yleensä katsottu tarvittavan erillistä toimivaltuutta. Pykälässä ei eroteltaisi yleisön käytössä olevia alueita ja yleisöltä suljettuja alueita, joten sääntely olisi tarkoituksenmukaista teknisen valvonnan kokonaisuuden selkeyden kannalta. Lisäksi sääntely kattaisi myös edellä mainittujen tilojen ja alueiden välittömän läheisyyden.

Normaalioloissa Rajavartiolaitoksen hallinnassa oleviin alueisiin kuuluvat esimerkiksi esikunta-alueet, kasarmialueet, rajavartioasemat, rajanylityspaikkojen alueet ja ampuma-alueet. Teknisen valvonnan tarve korostuu erityisesti normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, jolloin Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevien alueiden määrä voi kasvaa.

Rajavartiolaitoksen oikeudesta käyttää tilapäisesti muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä säädetään rajavartiolain 39 §:n 3 momentissa. Rajavartiolaitos voi kohottaa valmiuttaan myös muista syistä kuin puolustusvalmiuden kohottamiseksi. Tämä voi tapahtua esimerkiksi rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi laajamittaisen maahantulon tilanteessa tai merellisen suuronnettomuuden torjumiseksi. Teknistä valvontaa saisi suorittaa myös mainittujen alueiden välittömässä läheisyydessä, kuten esimerkiksi alueille johtavilla teillä. Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 5 luvussa säädetään kameravalvonnasta työpaikalla, mikä tulee ottaa toimitiloja koskevilta osin huomioon.

Teknisen valvonnan käyttöalan laajentamisen myötä Rajavartiolaitos kykenisi kohdentamaan henkilöstövoimavaransa nykyistä paremmin tehtäviin, jotka vaativat nimenomaan ihmisen toimenpiteitä. Erityisesti partiointi voitaisiin kohdentaa optimaalisesti. Ennalta ilmoitettu tekninen valvonta olisi omiaan myös ennaltaehkäisemään luvaton toimintaa ja tukemaan erilaisten tilanteiden jälkikäteistä selvittämistä. Tavoitteena olisi poistaa nykyisen sääntelyn katvealueet, rakentaa erilaiset häiriötilanteet huomioiden joustavuutta ja selkeyttä sääntelypohjaa.

Teknisen valvonnan avulla partiointi voidaan kohdentaa optimaalisesti. Tämä lisäisi valvonnan kattavuutta, lyhentäisi epäilyihin rikoksiin puuttumiseen kuluva aika sekä optimoisi kulkuneuvojen käyttöä parantaen valvontatoiminnan tuottavuutta, taloudellisuutta ja ympäristöystävällisyyttä. Teknisen valvonnan avulla saatavat ennakkotiedot toimenpiteen kohteesta parantavat myös työturvallisuutta.

Teknisen valvonnan suorittamisessa olisi edelleen otettava huomioon se, millä alueilla Rajavartiolaitos rajavartiolain 4 §:n 1 momentin mukaan toimii. Sääntelyn muutos ei siten laajentaisi Rajavartiolaitoksen toimialuetta.

Teknisen valvonnan määritelmään ei ehdoteta muutosta. Teknisellä valvonnalla tarkoitettaisiin edelleen poliisilain 4 luvun 1 §:ää ja tullilain 28 §:ää vastaavasti jatkuvaa tai toistuvaa kulkuneuvoihin, kulkuneuvon kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista. Sääntelyn piiriin kuuluva tekninen valvonta on siten luonteeltaan jatkuvaa. Siihen käytettävät tekniset laitteet ovat yleensä toiminnassa silloinkin, kun kukaan ei hetkellisesti seuraa niiden välittämää tietoa.

Teknistä valvontaa ei jatkossakaan saisi kohdistaa rikoslain (39/1889) 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan piiriin kuuluvaan alueeseen, käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan eikä henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin. Suojatulla alueella olevan kohteen kuvaaminen teknisen valvonnan avulla ei ole sallittua, vaikka kohde olisi muulla tavoin omin silmin nähtävissä.

Rajavartiolaitoksen teknisen valvonnan painopiste olisi edelleen rajavalvonnan suorittaminen ulkorajan läheisyydessä. Ehdotettavat muutokset mahdollistaisivat kuitenkin teknisen valvonnan käyttämisen myös muualla, jos se olisi tarpeen rajavalvonnan suorittamiseksi, rajaturvallisuuden tai rajajärjestyksen ylläpitämiseksi, Rajavartiolaitoksen valvontatehtävissä tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseksi. Teknisen valvonnan tarkoituksena on puuttua mahdollisesti tapahtuviin häiriöihin. Jos valvonnan avulla saatavien tietojen perusteella siirrytään yleisvalvonnan sijasta seuraamaan tiettyä henkilöä, kyseeseen tulevat tarkkailun tai teknisen tarkkailun toimivaltuuksien käyttäminen.

Ehdotettavien alueellisten laajennusten vuoksi olisi tarpeen täsmentää, että teknisestä valvonnasta meren rannikolta merelle ja ilmatilassa ei erikseen ilmoiteta. Meren rannikolla

teknisen valvonnan laitteet sijaitsevat käytännössä niin lähellä rantaviivaa, että ilmoittamisvelvollisuudesta vapautettu alue olisi hyvin kapea ja siitä aiheutuva haitta hyvin vähäinen. Ilmatilassa suoritettavasta teknisestä valvonnasta on puolestaan käytännössä mahdotonta ilmoittaa.

Teknisen valvonnan tietojen käsittelystä säädetään Rajavartiolaitoksen henkilötietolaissa. Sääntelyyn tehtäisiin tarvittavat tarkennukset jäljempänä kuvatulla tavalla.

29 a §. Radiotekninen valvonta.

Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin Rajavartiolaitoksen oikeudesta suorittaa radioteknistä valvontaa. Pykälän *1 momentin* mukaan radioteknisellä valvonnalla tarkoitettaisiin jatkuvaa tai toistuvaa muulla teknisellä laitteella kuin tutkalla tapahtuvaa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havaitsemista, tunnistamista, paikantamista, yksilöintiä ja seurantaa sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 15 kohdan mukaan *radiotaajuudella* tarkoitetaan vapaasti etenevän sähkömagneettisen aallon taajuutta, joka on pienempi kuin 3 000 gigahertsiä. *Radiolaitteella* tarkoitetaan pykälän 14 kohdan mukaan laitetta ja sen olennaista osaa, joka on tarkoitettu radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen lähettämiseen (*radiolähetin*) tai vastaanottamiseen (*radiovastaanotin*) radioviestintää tai muuta tarkoitusta varten.

Sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden *havaitsemisella* tarkoitettaisiin kykyä havaita sähkömagneettinen aalto sekä sen taajuus, teho ja modulaatio. Pelkkä havainnointi ei tuota tarkempaa tietoa radioaallon tai radiolaitteen sijainnista, vaan ylipäänsä sellaisen olemassaolosta valvottavalla alueella.

Tunnistamisella tarkoitettaisiin toimenpiteitä, joilla voidaan selvittää radiolähettimen laji, eli se, onko havainnointi radiolaitteeksi esimerkiksi tutka, meri-VHF-radio, matkapuhelin tai muu päätelaite. Käytännössä tunnistaminen tapahtuisi radiolaitteen käyttämän radiotaajuuden avulla.

Paikantamisella tarkoitettaisiin radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden sijainnin tarkempaa selvittämistä esimerkiksi mittamalla radiosignaalin suuntaa ja etäisyyttä.

Yksilöinnillä tarkoitettaisiin toimenpiteitä radiolaitteiden erottelunsa vuoksi. Yksilöinti voisi tapahtua esimerkiksi radiolaitteen laitteistotunnuksen tai muun yksilöivän tunnuksen perusteella. Tällaisiin kuuluvat muun ohella kansainvälinen matkaviestimen laitetunnus (IMEI) ja kansainvälinen matkaviestintilaajan tunnus (IMSI). Nämä tunnukset ovat yhdistettävissä yksittäiseen oikeushenkilöön tai luonnolliseen henkilöön. Radioteknisen valvonnan tarkoituksena ei kuitenkaan olisi yksilöidä ja tunnistaa radiolaitetta käyttävää luonnollista henkilöä. Tältä osin ehdotettavissa 29 b §:ssä säädettäisiin tarkemmin radioviestinnän välitystietojen käsittelyn rajoituksista. Toisaalta on huomattava, että kaikki radiosignaalit tai muut radioaallot eivät ole luonnollisiin henkilöihin välillisestikään yhdistettävissä olevia.

Seurannalla tarkoitettaisiin tunnistetun ja mahdollisesti yksilöidyn radiolaitteen sijainnin muutosten selvittämistä.

Radioteknisen valvonnan sääntely ei koskisi tutkien avulla suoritettavaa valvontaa.

Radioteknisen valvonnan toimivaltuus olisi alueellisesti rajoitettua. Toimivaltuus olisi lisäksi sidottu Rajavartiolaitoksen keskeisimpien tehtävien suorittamiseen. Pykälän *2 momentin*

mukaan Rajavartiolaitoksella olisi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa valtakunnanrajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi.

Rajavartiolaitain 4 §:n 1 momentin mukaan Rajavartiolaitos toimii siellä, missä se on rajajärjestyksen tai rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi, rajavalvonnan suorittamiseksi taikka Rajavartiolaitokselle säädettyjen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien suorittamiseksi perusteltua, sekä merialueella ja Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitettua talousvyöhykkeellä. Muualla Rajavartiolaitos toimii vain, jos se on tarpeen sen lakisääteisen tehtävän loppuun saattamiseksi, virka-avun antamiseksi taikka tuen antamiseksi toiselle suomalaiselle viranomaiselle. Myös radioteknisen valvonnan olisi kohdennettava rajavartiolaitain 4 §:n 1 momentin mukaisesti, eikä ehdotettava sääntely laajentaisi Rajavartiolaitoksen toimialuetta. Pääosa radioteknisestä valvonnasta tapahtuisi siten valtakunnanrajan läheisillä alueilla, merialueilla ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla. Muualla radiotekninen valvonta olisi tilapäistä.

Valtakunnanrajan läheisyydellä tarkoitettaisiin rajan läheisiä alueita Suomen valtakunnanrajan molemmin puolin. Radiotekniseen valvontaan soveltuvien laitteiden tekninen suorituskyky saattaa mahdollistaa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen havainnoinnin hyvinkin laajalta alueelta. Teknisesti olisi kuitenkin mahdollista myös rajata kerättävä aineisto vain siihen, mikä on tarpeen ja perusteltua pykälässä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi. Kansainvälisen oikeuden yleisen periaatteen mukaan jokainen suvereeni valtio nauttii alueellista koskemattomuutta ja poliittista riippumattomuutta suhteessa muihin valtioihin. Voidaan arvioida, että oman valtion alueella suoritettavaa yleisluontoista valvontaa, joka ulottuu osittain myös toisen valtion alueelle, ei ole katsottava ongelmalliseksi suvereniteetin kannalta.

Merialueella tarkoitettaisiin kaikkia merialueita kansainväliset merialueet mukaan lukien. Radioteknisen valvonnan pääpaino olisi Suomen merialueella, mutta merialueen luonteen vuoksi radiotekninen valvonta ulottuisi väistämättä myös Suomen talousvyöhykkeelle ja muille kansainvälisille vesialueille. Jotta merialueiden valvonta olisi tarkoituksenmukaista, radiotekninen valvonta saisi ulottua myös meren rannikolle vastaavasti kuin tekninen valvonta.

Ilmatilaan kohdistuva radiotekninen valvonta olisi tarpeellista erityisesti lisääntyneen miehittämättömän ilmailun vuoksi. Ilmaliikenteelle on ominaista sijainnin nopea vaihtuminen. Jotta mahdolliset valvontatoimenpiteet ja vastatoimenpiteisiin valmistautuminen pystytään toteuttamaan hallitusti ja ilmailuturvallisesti, on valvonta-alueen oltava laajempi kuin esimerkiksi maassa oleva liikkumisrajoitusalue. Tämän vuoksi radiotekninen valvonta voisi kohdistua koko ilmatilaan. Säännös täydentäisi rajavartiolaitain 38 a §:n mukaista toimivaltuutta miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi. Radioteknisen valvonnan keinoin miehittämättömän ilmailua olisi mahdollisuus valvoa myös tilanteissa, joissa 38 a §:n mukainen puuttumiskynnys ei vielä ole käsillä.

Radioteknistä valvontaa saisi suorittaa rajanylityspaikoilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Rajanylityspaikkoja ovat rajanylityspaikoista sekä rajatarkastusten jakamisesta niillä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (901/2006) säädettyt Suomen ja Venäjän välisen maarajan rajanylityspaikat sekä nimetyt lentoasemat, satamat ja merivartioasemat. Schengen-alueen sisärajoilla on rajanylityspaikkoja vain silloin, kun rajavalvonta on väliaikaisesti palautettu sisärajoille Schengenin rajasäännösten mukaisesti. Kunkin rajanylityspaikan alue on määriteltävä

tarkemmin alueellisen rajavartioviranomaisen päätöksellä. Rajanylityspaikan välittömällä läheisyydellä tarkoitettaisiin esimerkiksi rajanylityspaikalle johtavia teitä.

Radiotekninen valvonta Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla tarkoittaisi käytännössä Rajavartiolaitoksen toimitiloja sekä muita Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevia alueita, mukaan lukien liikkumisrajoituksen piiriin kuuluvat harjoitusalueet. Normaalioloissa Rajavartiolaitoksen hallinnassa oleviin alueisiin kuuluvat esimerkiksi esikunta-alueet, kasarmialueet, rajavartioasemat, rajanylityspaikkojen alueet ja ampuma-alueet. Radioteknisen valvonnan tarve korostuu erityisesti normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, jolloin Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevien alueiden määrä voi kasvaa. Rajavartiolaitoksen oikeudesta käyttää tilapäisesti muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä säädetään rajavartiolain 39 §:n 3 momentissa. Rajavartiolaitos voi kohottaa valmiuttaan myös muista syistä kuin puolustusvalmiuden kohottamiseksi. Tämä voi tapahtua esimerkiksi rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi laajamittaisen maahantulon tilanteessa tai merellisen suuronnettomuuden torjumiseksi. Radioteknistä valvontaa saisi suorittaa myös mainittujen alueiden välittömässä läheisyydessä, kuten esimerkiksi alueille johtavilla teillä.

Radioteknisen valvonnan sääntelyssä ei olisi teknisen valvonnan sääntelyä vastaavaa kieltoa kohdistaa valvontaa kotirauhan piiriin kuuluviin alueisiin. Tällainen edellytys olisi käytännössä mahdoton, koska radioteknisen valvonnan kattama maantieteellinen alue olisi verrattain suuri. Rajavartiolaitoksella ei ole mahdollisuutta etukäteen selvittää, mitkä kohteet olisivat tällaisen rajoituksen piirissä toisin kuin jatkuvan ja toistuvan kameravalvonnan osalta. Eduskunnan hallintovaliokunta on, tarkastellessaan vastaavan kaltaista kysymystä niin sanotun siviilitiedustelulainsäädännön osalta, todennut, että tietoverkon ylitse tapahtuvassa teknisessä tarkkailussa ei puututa kotirauhan suojaan, koska toiminnalla ei hankita tietoa siitä tilasta, jossa tiedonhankinnan kohteena oleva laite sijaitsee, vaan yksinomaan kyseisestä laitteesta (HaVM 36/2018 vp). Tämän vuoksi valiokunnan mukaan on selvää, ettei toimivaltuuden käytön sallittavuuden tule perustua siihen, ovatko laite ja sitä käyttävä henkilö pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa vai eivätkö ole.

Radiotekninen valvonta olisi tehokas valvonnan muoto sellaisenaan, mutta erityisesti yhdessä teknisen valvonnan kanssa. Radioteknisellä valvonnalla olisi mahdollisuus täydentää teknistä valvontaa kustannustehokkaasti esimerkiksi huonon näkyvyyden olosuhteissa. Radioteknisen valvonnan avulla voitaisiin havaita esimerkiksi merirajalla sumun vuoksi eksyneen tai sumua hyödyntämään pyrkivän aluksen tutkasignaalit ja ryhtyä valvontatiedon perusteella toimenpiteisiin luvattoman rajanylityksen ennalta ehkäisemiseksi tai luvattoman rajanylittäjän kiinniottamiseksi.

Radioteknisen valvonnan avulla muodostettaisiin reaaliaikaista tilannekuvaa Rajavartiolaitoksen ydintehtävien eli rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen ja rajajärjestyksen ylläpitämisen tarpeisiin. Käsitteiden sisältö on kuvattu tarkemmin teknistä valvontaa koskevan 29 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Radiotekninen valvonta tuottaisi tarvittavaa tietoa erityisesti operatiivisen kenttätoiminnan pohjaksi. Radioteknisen valvonnan avulla olisi esimerkiksi mahdollisuus havaita, jos jollakin alueella on epätavallisen paljon radiolaitteita tai jos radiolaitteita havaitaan poikkeavassa paikassa. Luvattomasti valtakunnanrajan ylittävät tai rajanylitystä yrittävät henkilöt käyttävät tai kantavat mukanaan lähes poikkeuksetta radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja lähettäviä laitteita. Tällaisia ovat muun muassa päätelaitteella käytettävät karttaohjelmistot, jotka helpottavat liikkumista tiestön ulkopuolella teknisen valvonnan, partioiden ja ulkopuolisten silminnäkijöiden välttämiseksi. Muodostettavan tilannekuvan avulla ihmisen toimenpiteitä vaativia tehtäviä voitaisiin suunnata mahdollisimman tehokkaasti.

Suomen ja Venäjän välisen rajajärjestyssopimuksen 36 artiklan mukaan sopimusosapuolet ovat velvollisia ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin sellaisten tapahtumien ehkäisemiseksi, joita valtakunnanrajalla saattaa esiintyä sekä tutkimaan ja tarpeen vaatiessa ratkaisemaan kaikki rajatapahtumat. Rajavartiolaitos selvittää ja tutkii vuosittain useita porojen ja metsästyskoirien aiheuttamia rajajärjestyssopimuksen rikkomuksia. Nykyään usealla porolla ja pääosalla valtakunnanrajan läheisyydessä käytettävistä metsästyskoirista on niiden paikantamiseen käytettäviä radiolähtimiä. Radioteknisen valvonnan avulla voitaisiin esimerkiksi paikantaa valtakunnanrajan läheisyydessä liikkuva radiolaitte ja ryhtyä toimenpiteisiin radiolaitteen käyttäjän ja sen toiminnan selvittämiseksi sekä edelleen rajajärjestyssopimusten rikkomusten ennalta ehkäisemiseksi ja paljastamiseksi.

Rajavartiolaitoksen vartiolaivat muodostaisivat radioteknistä tilannekuvaa paikallisesti niiltä alueilta, joilla ne liikkuvat. Valvontalentokoneet puolestaan tukisivat radioteknisen tilannekuvan muodostamista laajemmin pykälässä tarkoitetuilla maa- ja merialueilla. Tilannekuva sisältäisi tietoja esimerkiksi merialueen ja raja-alueen tutkista, merenkulun hätälähetimistä, käsiradioista, matkapuhelimista, satelliittilähetteisistä, merenkulun AIS-lähetteisistä ja WIFI-tukiasemista. Tilannekuvaa voitaisiin täydentää Rajavartiolaitoksen omaan toimintaan liittyvillä tiedoilla. Rajavartiolaitos voisi suorittaa radioteknistä valvontaa myös kiinteästi maa- tai vesialueelle asennettavilla laitteilla.

Radioteknisen valvonnan avulla saatavaa tilannekuvaa voitaisiin hyödyntää operatiivisen kenttätoiminnan lisäksi myös toimintaympäristötietoisuuden muodostamiseksi. Toimintaympäristötietoisuudella tarkoitetaan lyhytaikaista tilanneseurantaa ja -valvontaa sekä pidempiaikaista tilannekuvan muodostamista. Radioteknisellä valvonnalla olisi mahdollista havaita, jos toimintaympäristö esimerkiksi valtakunnanrajan läheisillä alueilta on muuttunut aiemmasta. Radioteknisellä valvonnalla voitaisiin myös hankkia tarvittavaa tietoa valtionjohdon päätöksenteon tueksi. Tällainen tarve on esimerkiksi tilanteessa, jossa harkitaan rajanylityspaikkojen väliaikaista sulkemista, rajanylitysliikenteen rajoittamista tai kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä rajavartiolain 16 §:n mukaisesti.

Radioteknistä valvontaa voisi suorittaa myös Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseksi siihen kohdistuvilta uhkilta. Radioteknisellä valvonnalla olisi mahdollista paljastaa esimerkiksi turvallisuusradioviestintää vaarantavat radiohäiriöitä aiheuttavat radiolähtimet, kuten satelliittipaikannussignaalia tai Rajavartiolaitoksen radioviestintää häiritsevät laitteet. Radioteknisen valvonnan avulla häiriöitä aiheuttava radiolaitte voitaisiin havaita ja paikantaa mahdollisimman nopeasti ja siihen voitaisiin kohdentaa mahdollisimman oikeasuhtaisia keinoja häiriön poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen tarkoittaisi myös yksittäisen Rajavartiolaitoksen tehtävän, kuten esimerkiksi aluevalvontatehtävän, pelastustehtävän, turvaamistehtävän, sotilaallisen valmiuden kohottamiseen liittyvän tehtävän tai virka-aputehtävän suorittamisen suojaamista. Toiminnan suojaaminen voisi tarkoittaa myös Rajavartiolaitoksen kriittisen kaluston, materiaalin tai kohteen taikka salassa pidettävien taktisten ja teknisten menetelmien suojaamista.

Radioteknisen valvonnan järjestelmään olisi teknisesti ohjelmoitava maantieteellinen alue, jonka ulkopuolelle paikantuvien radiosignaalien ja radiolaitteiden tiedot poistuvat valvontajärjestelmästä automaattisesti ilman, että järjestelmän tuottamaa tilannekuvaa seuraava henkilö saa niistä tietoa. Tällä varmistettaisiin osaltaan se, että radioteknistä valvontaa suoritettaisiin vain pykälässä tarkoitetuilla alueilta ja pykälässä säädettyihin tarkoituksiin. Radioteknistä valvontaa olisi oikeus suorittaa ainoastaan siltä osin kuin se on tarpeen pykälässä säädettyjen Rajavartiolaitoksen omien lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi. Valvontaa ei siten olisi oikeus suunnata yksinomaan toisen viranomaisen pyynnöstä tiettyyn kohteeseen. Radioteknisen valvonnan avulla saatuja tietoja olisi kuitenkin oikeus luovuttaa myös toiselle

viranomaiselle, jos viranomaisella on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti oikeus tietojen saamiseen Rajavartiolaitokselta. Luovuttamisoikeus ei kuitenkaan koskisi jäljempänä kuvatulla tavalla radioteknisen valvonnan tallennetta kokonaisuudessaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin radioteknisen valvonnan suorittamisesta ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi. Tältä osin sääntely ei sisältäisi alueellista rajoitusta 2 momentin tavoin, vaan toimivaltuus olisi käytettävissä kaikkialla, missä Rajavartiolaitos rajavartiolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti toimii. Rajavartiolain 3 §:n mukaan Rajavartiolaitos suorittaa etsintä- ja pelastustehtäviä. Käytännössä kyse olisi useimmiten Rajavartiolaitoksen suoraan vastaanottaman meripelastuksen hätäilmoituksen tai Rajavartiolaitokselle hätäkeskuksen kautta välitetyn hätäilmoituksen perusteella suoritettavasta etsinnästä taikka poliisille virka-apuna suoritettavasta tehtävästä. On kuitenkin mahdollista, että ilmoitus kadonneesta tai hädässä olevasta henkilöstä tulee Rajavartiolaitoksen tietoon myös muutoin kuin hätäilmoituksen kautta. Rajavartiolaitoksella olisi tällöinkin mahdollisuus hyödyntää radioteknistä valvontaa henkilön paikantamiseksi, jos saatujen tietojen perusteella arvioitaisiin henkilön olevan ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 321 §:n mukaan teleyritys on velvollinen luovuttamaan hätäkeskukselle, meripelastuskeskukselle, meripelastuslohkokeskukselle ja poliisille käsiteltäväksi 1) sen liittymän tai päätelaitteen, josta hätäilmoitus on tehty, sijaintitiedot ja tiedot liittymän tunnistesta, tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sekä 2) hätäilmoituksen kohteena olevan henkilön käyttämän liittymän tai päätelaitteen sijaintitiedot sekä tiedot liittymän tunnistesta, tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta, jos henkilö on hätäilmoituksen vastaanottaneen viranomaisen perustellun käsityksen mukaan ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa. Edellä tarkoitetut tiedot on luovutettava saman lain 136 §:ssä tarkoitetun vaihtolovelvollisuuden sekä saman lain 160 ja 161 §:ssä tarkoitettujen sijaintitietojen käsittelyä koskevien edellytysten estämättä ja riippumatta siitä, mitä tilaaja tai käyttäjä on sopinut teleyrityksen kanssa tietojen pitämisestä salassa. Lisäarvopalvelun tarjoajalla on oikeus luovuttaa edellä tarkoitetut tiedot siinä mainitulle viranomaiselle.

Rajavartiolaitoksen käytössä olevalla radioteknisen valvonnan laitteistolla olisi mahdollisuus täydentää edellä mainittuja teleyrityksen luovuttamia tietoja etenkin laajoilla harvaanasutuilla alueilla, joilla teleoperaattorien linkkiverkosto on harva. Radioteknisen valvontaan soveltuvien laitteiden käyttö etsintäalueella voi nopeuttaa eksyneen tai avun tarpeessa olevan henkilön löytämistä myös vaikeissa sää- ja maasto-olosuhteissa.

Pykälän 4 momentin mukaan radioteknisestä valvonnasta päättäisi Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston päällikkö. Päätös olisi tehtävä kirjallisesti. Koska radiotekninen valvonta olisi 1 momentin määritelmän mukaisesti jatkuvaa tai toistuvaa, päätöksessä annettaisiin käytännössä tarkemmat linjaukset laissa säädettyjen edellytysten, kuten valvonnan alueellisten ja asiasisällöllisten rajausten huomioimiseksi. Säännöksen tarkoituksena ei olisi se, että raja- ja meriosaston päällikön olisi tehtävä yksittäisessä tilanteessa päätös radioteknisen järjestelmän käyttämisestä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että radioteknisestä valvonnasta ei erikseen ilmoitettaisi. Käytännössä ilmoittaminen olisi mahdotonta, koska teknisten laitteiden sensorit keräisivät tietoa sijaintipaikkaansa laajemmalla alueella etenkin silloin, kun radioteknistä valvontaa suoritettaisiin liikkuvasta kohteesta, kuten Rajavartiolaitoksen vartiolaivasta tai valvontalentokoneesta. Rekisterinpitäjänä toimivan Rajavartiolaitoksen esikunnan tulisi tämän vuoksi kiinnittää erityistä huomiota rekisteröityjen informointiin muulla tavoin tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla.

29 b §. *Sähköisen viestinnän tietojen käsittely radioteknisessä valvonnassa.*

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 17 kohdan mukaan *radioviestinnällä* tarkoitetaan viestintää radioaaltojen avulla ja radiomäärityksellä esineen sijainnin, nopeuden tai muun luonteenomaisen piirteen määrittämistä radiomäärityksellä taikka näihin parametreihin liittyvien tietojen hankkimista radioaaltojen etenemisominaisuuksien avulla. Pykälän 18 kohdan mukaan *sijaintitiedolla* tarkoitetaan viestintäverkosta tai päätelaitteesta saatavaa tietoa, joka ilmaisee liittymän tai päätelaitteen maantieteellisen sijainnin ja jota käytetään muuhun kuin viestin välittämiseen. Pykälän tällä hetkellä 21.6.2024 asti voimassa olevan 40 kohdan mukaan *välitystiedolla* tarkoitetaan oikeus- tai luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä olevaa tietoa, jota käsitellään viestin välittämiseksi, sekä tietoa radioaseman tunnistesta, radiolähtäjien käyttäjistä sekä tietoa radiolähtäjien alkamisajankohdasta, kestosta ja lähetyspaikasta. Määritelmä ei sisällä tietoa radiolähtäjien lajista, joten myös tätä tietoa voi käsitellä. Radiolähtäjien laji tarkoittaa tietoa siitä, onko kyseessä esimerkiksi ilma-alue tai sen ohjain, VHF-radio, tutka, hätälähtäjä tai matkapuhelin.

Kuten edellä kohdassa 2.1.2 on todettu, sähköisen viestinnän palveluista annettu laki mahdollistaa radiosignaalin lähetystehon, modulaation ja taajuuden havainnoinnin, jos käsittelyn lopputuloksena ei muodostu laissa tarkoitettuja välitystietoja. Radiolaitteen tarkemman sijainnin selvittäminen ja radiolaitteen tai sen käyttäjän tarkempi yksilöinti edellyttävät kuitenkin nimenomaista toimivaltuutta.

Ehdotetun 29 a §:n mukaisen radioteknisen valvonnan tarkoituksenmukainen suorittaminen edellyttää, että Rajavartiolaitoksella on oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja. Pykälän *1 momentti* sisältäisi tätä koskevan säännöksen. Käsittelyoikeus sisältäisi myös toiselta viranomaiselta saadut tiedot, jos Rajavartiolaitokselle on säädetty oikeus saada tällaisia tietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi.

Perustuslain 10 §:n 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslakiin arvioidaan tarkemmin esityksen säätämisyjärjestyksestä koskevassa osiossa.

Radiotekninen valvonta kohdentuisi tyypillisesti valvonta-alueella oleskelevan ihmisen tai eläimen hallussa olevan radiolaitteen viestiliikenteeseen. Valvonta voisi myös kohdentua laitteiden instrumentointisignaaleihin, kuten miehittämättömän järjestelmän toimintaan ja toiminnan tarkkailuun liittyviin radiosignaaleihin. Toisaalta valvonta voisi kohdistua myös esimerkiksi viestintää sisältämättömiin radioaaltoihin kuten alusten tutkasignaaleihin. Matkapuhelimen tai muun henkilöön yhdistettävän päätelaitteen osalta radioviestinnän ja radioviestinnän välitystietojen käsittely sisältää väistämättä tietoja, joilla henkilö on mahdollista yksilöidä. Ehdotetun radioteknisen valvonnan tarkoituksenmukainen käyttö edellyttää siten, että myös luonnolliseen henkilöön yhdistettäviä tietoja on mahdollista käsitellä jossakin määrin. Käytännössä tällaisia tietoja käsiteltäisiin kuitenkin ainoastaan ehdotetussa 29 a §:ssä tarkoitettujen radioteknisen tilannekuvan muodostamiseksi. Tarkoituksena ei olisi selvittää radioviestinnän tai välitystietojen avulla radiolaitteen haltijan henkilöllisyyttä tai edes sitä, onko radiolaitteella ihmisen tai eläimen hallussa tai kiinnitettynä liikkuvaan esineeseen. Tarkoituksena ei olisi myöskään puuttua varsinaisen luottamuksellisen radioviestin sisältöön, jota koskeva rajoitussäännös sisältäisi pykälän 2 momenttiin.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 137 §:n 1 momentin mukaan sähköisten viestien välitystietojen käsittely on sallittua ainoastaan käsittelyn tarkoituksen vaatimassa laajuudessa eikä sillä saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä. Pykälässä säädettäisiin tämän vuoksi, että radioviestintää ja radioviestinnän välitystietoja saisi käsitellä ainoastaan siinä laajuudessa kuin ne ovat välttämättömiä radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi taikka valvontakohteiden erottelemiseksi tai rajaamiseksi. Lisäksi säädettäisiin siitä, että käsittelyn jälkeen välitystiedot olisi hävitettävä tai tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön. Luottamuksellisen viestinnän tietoja ei siten käytettäisi radiolaitteen omistajan tai haltijan tunnistamiseksi, vaan yksilöinti koskisi kyseistä radiolaitetta. Radiolaitteiden yksilöinti olisi tarpeen eri radiolaitteiden erottelemiseksi toisistaan, jotta toimenpiteiden tarve pystytään arvioimaan oikein. Yksilöinti tapahtuisi käytännössä automaattisesti teknisin menetelmin ja sen avulla olisi mahdollista rajata tarpeettomia kohteita pois radioteknisen valvonnan piiristä. Yksilöinti mahdollistaisi myös tietyn radiolaitteen seurannan, jos siihen olisi perusteltu tarve. Pelkästään radioteknisen valvonnan tietojen avulla ei tehtäisi yksittäistä henkilöä koskevia hallinnollisia tai rikostorjuntaan liittyviä päätöksiä, mutta tiedoilla voisi olla merkitystä osana asian käsittelyn kokonaisuutta, jos esimerkiksi tietojen perusteella Rajavartiolaitoksen partio havaitsisi luvatonta toimintaa paikan päälle saavuttuaan.

Edellä mainittu raja ei koskisi radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden sijaintitietojen käsittelyä. Sijaintiedot ovat välttämätön osa radioteknistä valvontaa ja sen perusteella mahdollisesti käynnistettäviä Rajavartiolaitoksen muita toimenpiteitä. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 160 §:n mukaan sijaintitietoja, jotka voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön, saa käsitellä, jos laissa niin säädetään. Sijaintitietoja saa käsitellä ainoastaan käsittelyn tarkoituksen vaatimassa laajuudessa, eikä sillä saa rajoittaa yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä. Radioteknisen valvonnan avulla saatavat radiolaitteen sijaintitiedot eivät sellaisenaan suoraan sisällä luonnollisen henkilön yksilöiviä tietoja, mutta laitetta käyttävä luonnollinen henkilö voi olla yksilöitävissä muulla tavoin, esimerkiksi teknisen valvonnan kuvatalenteen tai Rajavartiolaitoksen partion tekemien havaintojen avulla. Kyse olisi tällöin yksittäistapauksellisesta tunnistamisesta operatiivisen toiminnan yhteydessä. Ehdotettavan 29 a §:n mukaan radioteknistä valvontaa olisi oikeus suorittaa vain rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi. Tämä osaltaan merkitsisi sitä, että automaattinen ja säännönmukainen luonnollisten henkilöiden yksilöinti sijaintitietojen perusteella ei olisi radioteknisen valvonnan tarkoituksessa mahdollista. Kuten edellä on todettu, radioteknisen valvonnan tietoja ei myöskään yksinään käytettäisi luonnollista henkilöä koskevassa päätöksenteossa.

Radioteknistä valvontaa suoritettaisiin erikseen hankittavalla laitteistolla, jonka sensorit keräisivät tietoa sähkömagneettisesta spektristä toiminta-alueellaan. Sensoreiden keräämä tieto prosessoitaisiin ja suodatettaisiin teknisin menetelmin lainsäädännön edellyttämien alueellisten ja asiallisten rajausten mukaisesti tietoaaineistoksi ennen sen siirtämistä loppukäyttäjän käsiteltäväksi. Vasta tämän jälkeen esikäsitelty tietoaaineisto tallentuisi ja olisi Rajavartiolaitoksen virkamiesten käytettävissä erillisessä käyttöliittymässä. Käyttöliittymän näyttämä tilannekuva olisi reaaliaikainen. Käyttöliittymässä tietoaaineistoa voitaisiin rajata myös muulla tavoin esimerkiksi taajuusalueiden tai laitetyyppien perusteella kulloisenkin tilanteen tarpeiden mukaisesti.

Radioteknisen valvonnan tavoitteena ei olisi edellä kuvatulla tavalla tunnistaa yksittäisiä luonnollisia henkilöitä. Sensoreiden tuottama tieto tulisi siten suodattaa sellaiseen muotoon, että loppukäyttäjä ei saisi tietää radiolaitteen yksilöintiin käytettäviä tunnistetietoja. Poikkeuksena olisivat tilanteet, joissa radioteknistä valvontaa käytettäisiin ilmeisessä hädässä tai välittömässä

vaarassa olevan henkilön etsimiseen ehdotetun 29 a §:n 3 momentin mukaisesti. Tällaisessa tilanteessa radioteknisen valvonnan tarkoituksena olisi nimenomaisesti löytää kyseisen luonnollisen henkilön hallussa oleva päätelaite siihen liitettyjen yksilöintitietojen avulla. Kyseessä voisi olla esimerkiksi matkapuhelimen IMEI-koodi, jonka avulla henkilön hallussa olevan laitteen sijainti voitaisiin erottaa muista alueella olevista radiolaitteista.

Pykälän 2 momentti sisältäisi lisärajausten, jonka mukaan radioteknisen valvonnan avulla ei saisi hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radioviestin sisällöstä. Kielto koskisi myös ehdotetun 29 a §:n 3 momentissa tarkoitettua ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamista. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 22 kohdan mukaan sähköisellä viestillä tarkoitetaan tietoa, jota välitetään tai jaetaan sähköisesti. Radioviestillä tarkoitettaisiin tässä radiotaajuuista sähköistä viestiä. Käsittelykielto koskisi luottamuksellisen radioviestin konkreettista sisältöä, ei yleisemmin radioviestintään liittyviä tunnist- ja muita tietoja.

Ehdotettu sääntely täydentäisi rajavartiolain 38 a §:n mukaista toimivaltuutta miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi. Miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttuminen teknisin toimenpitein perustuu nykyisellään miehittämättömän ilma-aluksen ja sen kauko-ohjaimen välisen ohjaussignaalin käsittelyyn. Radioteknisen valvonnan avulla olisi mahdollista havainnoida miehittämättömiä ilma-aluksia myös laajemmalla alueella ja silloinkin, kun 38 a §:n mukaiset edellytykset niiden kulkuun puuttumiseksi eivät vielä täytyisi.

Radioteknisen valvonnan tarkoituksena olisi muodostaa tilannekuva radiosignaaleista ja radiolaitteista tietyillä erikseen määritellyillä alueilla Rajavartiolaitoksen tehtävien suorittamisen tehostamiseksi. Kyse olisi tiedonhankinnasta ja tiedon analysoinnista yleisvalvontatarkoituksessa, mikä erottaisi sen rikostorjunnan toimenpiteistä ja sotilastiedustelulain mukaisesta radiosignaalitiedustelusta. Vaikka radioteknisen valvonnan tekninen toteutustapa olisi samankaltainen kuin esimerkiksi teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisessa ja televalvonnassa, radiotekninen valvonta ei kohdistuisi rikostorjunnan toimenpiteiden tavoin ennalta määritettyyn kohteeseen. Radiolaitteen haltijan yksilöiviä tietoja ei myöskään selvitetäisi teleoperaattorien kautta. Kyse olisi siten joko Rajavartiolaitoksen itse käyttämästä teknisestä laitteesta tai Rajavartiolaitoksen hankkimasta vastaavasta palvelusta. Sääntelyyn ehdotetut rajaukset erityisesti luottamuksellisen viestinnän käsittelyn ja valvontatiedon toissijaisen käsittelyn osalta merkitsisivät myös sitä, että radioteknisellä valvonnalla ei voitaisi kiertää rikostorjunnan toimenpiteiden käyttökynnyksiä, joista säädetään Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaissa ja pakkokeinolaissa.

Radiotekninen valvonta olisi teknisesti ja toiminnallisesti samankaltaista myös radiosignaalitiedustelun kanssa. Radioteknisen valvonnan avulla ei olisi kuitenkaan oikeutta hankkia tietoa luottamuksellisen radioviestin sisällöstä, mikä puolestaan on radiosignaalitiedustelun keskeinen tavoite. Vaikka radiotekninen valvonta kohdistuisi myös muihin kuin valtiollisiin toimijoihin ja sitä suoritettaisiin myös Suomen alueella laajemmin kuin radiosignaalitiedustelua, sääntelyyn ehdotetut rajaukset erityisesti luottamuksellisen viestinnän käsittelyn osalta korostaisivat sen luonnetta yleisvalvontana.

Henkilötietojen käsittelystä radioteknisen valvonnan suorittamiseksi säädettäisiin Rajavartiolaitoksen henkilötietolain uudessa 15 b ja 47 b §:ssä.

29 c §. *Radioteknisen valvonnan tietojen käsittely ja hävittäminen.*

Pykälän 1 momentti sisältäisi aineellisen viittaussäännöksen Rajavartiolaitoksen henkilötietolakiin radioteknisen valvonnan tietojen käsittelyn osalta.

Radioteknisessä valvonnassa käytettävien sensoreiden tuottaman tiedon teknisen esikäsittelyn avulla varmistettaisiin lähtökohtaisesti se, että radiotekninen valvonta kohdistuu yksinomaan 29 a §:ssä tarkoitetuille alueille ja että valvonnassa kerätään ainoastaan tietoa, joka on tarpeen 29 a §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Käytännössä on kuitenkin mahdollista, että teknisestä suodattuksesta huolimatta tietoa tallentuu satunnaisesti myös muista kohteista. Pykälän 2 momentti sisältäisi tällaista tilannetta koskevan säännöksen. Jos kävisi ilmi, että radiotekninen valvonta on kohdistunut muualle kuin 29 a §:ssä tarkoitettulle alueelle tai tietoon, jota ei saa käyttää radioteknisen valvonnan suorittamiseksi, tallenteet ja saatuja tietoja koskevat muistiinpanot olisi hävitettävä viipymättä. Radioteknistä valvontaa ei olisi tarpeen kokonaan lopettaa, mutta valvonta olisi kohdennettava uudelleen niin, ettei se kohdistuisi enää tällaiselle alueelle tai tällaiseen tietoon.

29 d §. *Teknisen ja radioteknisen valvonnan laitteistot.*

Pykälän 1 momentti sisältäisi voimassa olevan 29 §:n 3 momentin säännöksen, jonka mukaan Rajavartiolaitos saa asettaa teknistä laitteistoa teknistä valvontaa varten rajavyöhykkeellä sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa. Voimassa olevan sääntelyn mukaan rajavyöhykkeen ulkopuolella teknistä laitteistoa voidaan ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa asettaa tilapäisesti enintään kolmen kuukauden ajaksi.

Säännöstä muutettaisiin niin, että rajavyöhykkeen ulkopuolella teknistä laitteistoa voitaisiin asettaa tilapäisesti ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Pidempi ajanjakso olisi tarpeen erityisesti silloin, kun rajavalvonta on väliaikaisesti palautettu sisärajoille. Sisärajoilla ei ole rajavyöhykettä, jonne teknisen valvonnan laitteet voitaisiin asentaa pysyvästi ilman maanomistajan tai haltijan lupaa. Kuuden kuukauden enimmäisaika vastaisi Schengenin rajasäännösten (2016/399) III osaston II luvun 25 artiklan 4 kohdan mukaista kokonaisaikaa, jonka ajan rajavalvonta saa enintään olla palautettuna sisärajoille. Kokonaisajanjaksoa voidaan kuitenkin säännöksessä mainituissa poikkeuksellisissa olosuhteissa jatkaa enintään kahteen vuoteen. Tämän vuoksi enimmäisaika säädettäisiin kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Sääntely ulotettaisiin koskemaan myös radioteknisen valvonnan laitteistoa, jos sellaista olisi tarpeen asettaa kiinteästi maa- tai vesialueelle. Teknisen laitteiston asettamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritettaisiin jatkossakin maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

Radiotekniseen valvontaan käytettävät laitteet voisivat toimia joko passiivisesti radioaaltoja havainnoimalla tai aktiivisesti, jolloin laite itse lähettäisi ympäristöönsä radiosignaaleja. Muun viestinnän häiriöttömyyden varmistamiseksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta ja velvollisuudesta tarkastaa, ettei radioteknisessä valvonnassa käytettävä tekninen järjestelmä ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille, esimerkiksi hätäradioliikenteelle. Teknisellä järjestelmällä tarkoitettaisiin radiotekniseen valvontaan käytettävien teknisten laitteiden kokonaisuutta. Koko järjestelmän arviointi olisi tarkoituksenmukaista, koska häiriöriskit voivat olla erilaisia kuin mitä yksittäisen laitteen käytöstä aiheutuisi. Vastaavan kaltainen säännös sisältyy pakkokeinolain 10 luvun 25 §:ään ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 33 §:n 2 momenttiin.

Sääntely ei sisältäisi edellä mainittujen pakkokeinolain ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain säännösten kaltaista edellytystä siitä, että radioteknisessä valvonnassa saisi käyttää ainoastaan sellaista laitetta, jota voidaan käyttää vain säädettyyn tarkoitukseen. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että tällainen vaatimustenmukaisuutta koskeva edellytys oli välttämätön pakkokeinolain ja poliisilain sääntelyssä, joka koskee teknisen laitteen käyttämistä

telesoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen (esim. PeVL 98/2022 vp ja PeVL 99/2022 vp). Radioteknisessä valvonnassa olisi kyse eri tyyppisestä toimivaltuudesta ja tietojen käsittelystä. Ehdotettu sääntely (29 c §) sisältäisi nimenomaisen velvoitteen hävittää sellainen mahdollisesti tallentunut aineisto, joka ei ole toimivaltuuden käyttöedellytysten mukaista. Tämän vuoksi ei katsota tarkoituksenmukaiseksi rajoittaa säännösten valvonnassa hyödynnettävän teknisen laitteiston ominaisuuksia. Rajavartiolaitoksen olisi kuitenkin tarvittavilla teknisillä toimenpiteillä, sisäisellä valvonnalla, ohjeistuksella ja koulutuksella huolehdittava siitä, että radioteknisen valvonnan laitteistoa ja sen tuottamaa tietoa käytetään ainoastaan sääntelyn mahdollistamalla tavalla. Radioteknisen valvonnan suorittamiseen käytettävä tekninen laite saattaa tarvita myös sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 39 §:ssä tarkoitetun radioluvan. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan radiolähettimien hallussapito ja käyttö edellyttävät Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa, jollei pykälässä toisin säädetä. Virasto voi liittää radiolupaan muun muassa radioviestinnän häiriöiden estämisen tai poistamisen kannalta tarpeellisia ehtoja. Radiolupaehdoilla voidaan osaltaan varmistaa muun muassa hätäradioliikenteen toimintavarmuutta. Pykälän 7 momentin mukaan Rajavartiolaitos ei tarvitse radiolupaa, jos radiolähetintä käytetään ainoastaan Liikenne- ja viestintäviraston kyseisen lain 96 §:n 1 momentin nojalla antamassa määräyksessä yksinomaan Rajavartiolaitoksen käyttöön määrätyillä taajuuksialueilla.

7.2 Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa

7 §. Henkilötietojen käsittely rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi.

Rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tietojen käsittelystä säädettäisiin jatkossa uudessa 15 a §:ssä, joten voimassa olevan pykälän 2 momentin 3 kohta kumottaisiin.

15 a §. Henkilötietojen käsittely teknisen valvonnan suorittamiseksi.

Rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tallenteiden käsittelyä koskeva 7 §:n 2 momentin 3 kohdan sääntely siirrettäisiin erilliseksi pykäläksi, koska teknisen valvonnan käyttöala ehdotetaan laajennettavaksi myös muuhun kuin rajavalvontaan. Sääntelyn asiasisältö säilyisi ennallaan.

Rajavartiolain 29 §:ään ehdotettavat muutokset merkitsisivät teknisen valvonnan käyttöalan laajentamista. Teknisen valvonnan henkilötietojen käsittely kuuluisi kuitenkin edelleen yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan (rajavalvonnan suorittaminen, rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittaminen ja Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen). Käsittelyperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

15 b §. Henkilötietojen ja muiden tietojen käsittely radioteknisen valvonnan suorittamiseksi.

Pykälässä säädettäisiin radioteknisen valvonnan suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä. Kyseessä olisivat radioteknisen valvonnan laitteiden sensorien keräämät tiedot sekä muut radioteknisen valvonnan suorittamisen kannalta tarpeelliset henkilötiedot. Radioteknisen laitteiston avulla kerättävät tiedot sisältäisivät osittain myös muuta tietoa kuin henkilötietoa. Koko tietoaainestoa olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista käsitellä kokonaisuutena, joten myös tällaiseen tietoon sovellettaisiin rajavartiolain ehdotetun 29 c §:n nojalla Rajavartiolaitoksen henkilötietolain sääntelyä. Tämä olisi tarkoituksenmukaista erityisesti radioviestinnän välitystietojen osalta, joita suojataan sähköisen viestinnän palvelusta

annetun lain 136 §:n 4 momentin mukaisesti riippumatta siitä, ovatko ne yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön.

Koska radioteknistä valvontaa saisi suorittaa rajavartiolain 29 a §:n mukaisesti rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi, kyse olisi yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä. Henkilötietojen käsittelyn perusteena olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Lain 18 §:n mukaan laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjä on Rajavartiolaitoksen esikunta.

Pykälässä täsmennettäisiin, että Rajavartiolaitoksella olisi oikeus käsitellä henkilötietoja ja muita tietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi rajavartiolain 29 a–29 c §:ssä säädetyin edellytyksin. Koska radiotekniseen valvontaan kuuluisi ehdotettavan rajavartiolain 29 b §:n mukaisesti myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitetun radioviestinnän välitystietojen ja sijaintitietojen käsittelyä, tietojen käsittelytarkoitukset olisi tarpeen rajata suppeiksi. Kyse on yhtäältä luottamuksellisen viestin suojan piiriin kuuluvista tiedoista ja toisaalta henkilötiedoista. Rajavartiolain 29 b §:n mukaisesti radioteknisen valvonnan avulla ei olisi oikeutta hankkia tietoa luottamuksellisen radioviestin sisällöstä, mutta esimerkiksi radiolaitteen yksilöivät tunnisteet, kuten IMEI- ja IMSI-koodit, ovat tietosuoja-asetuksen mukaisia henkilötietoja, jos ne voidaan liittää tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön. Tietoaineisto ei lähtökohtaisesti sisältäisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, koska tekniset sensorit eivät keräisi tällaista tietoa. Jos radioteknisen valvonnan yhteydessä muulla tavoin, esimerkiksi käytännön operatiivisen toiminnan kautta, tulisi esiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tai muutoin arkaluonteisia henkilötietoja, tällaisten tietojen käsittely edellyttäisi välttämättömyyttä Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 4 §:n mukaisesti. Lähtökohtaisesti tällaisten tietojen käsittelylle ei kuitenkaan olisi välttämätöntä tarvetta radioteknisen valvonnan tarkoituksen saavuttamiseksi.

Rajavartiolaitoksen henkilötietolaki sisältää säännökset laissa tarkoitettujen henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen (16 §) sekä tietojen luovuttamisesta muille viranomaisille ja kansainvälisessä yhteistyössä (4 luku). Lisäksi muita viranomaisia koskevassa erityislainsäädännössä on säännöksiä tietojen saamisesta Rajavartiolaitokselta. Radioteknisen valvonnan osalta sääntely olisi kuitenkin näiltä osin suppeampaa. Radioteknisen valvonnan tietoja saisi käsitellä muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen ainoastaan 16 §:n 2 momentin mukaisesti vastaavalla tavalla kuin muitakin Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja. Säännöksen mukaan Rajavartiolaitoksen henkilörekisterin tietoja saa käsitellä salassapitosäännösten estämättä myös laillisuusvalvonta-, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa. Tietoja saa lisäksi käyttää koulutustoiminnassa, jos tiedot ovat koulutuksen toteuttamiseksi välttämättömiä. Vastaava rajoitus koskisi myös radioteknisen valvonnan tietojen luovuttamista muille viranomaisille ja kansainvälisessä yhteistyössä. Kuten edellä kohdassa 5.1 on todettu, viranomaisyhteistyötä on tarkoitus käsitellä myöhemässä vaiheessa.

Radioteknisen valvonnan olennaisena osana olisivat niin sanotut tunnistekirjastot, joiden avulla voitaisiin tunnistaa ja yksilöidä signaalilähteitä. Tunnistekirjastot sisältäisivät tarvittavia tietoja radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi ja rajaamiseksi. Kirjastoihin voitaisiin tallentaa tietoja esimerkiksi kohteista, joiden seuraaminen radioteknisen valvonnan avulla ei ole tarpeen. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi Rajavartiolaitoksen tai muiden viranomaisten omat radiolaitteet tai säännönmukaisesti tietyllä alueella havaitut radiolaitteet.

Viittausmuutokset 16, 17, 32, 33, 35, 36 ja 38 §:ään

Pykäliin, jotka koskevat henkilötietojen käsittelyä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen (16 §), henkilötietojen käsittelyä muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen lupaharkinnassa (17 §), henkilötietojen luovuttamista toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle (32 §), henkilötietojen muuta luovuttamista viranomaisille (33 §), henkilötietojen luovuttamista Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueen jäsenvaltion lainvalvontaviranomaiselle (35 §), henkilötietojen luovuttamista Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä (36 §) ja tietojen muuta luovuttaminen ulkomaille, lisättäisiin viittaus uuteen 15 a §:ään, johon siirrettäisiin nykyisen 7 §:n 2 momentin 3 kohdan sääntely teknisen valvonnan tietojen käsittelystä. Sääntelyn asiasisältö säilyisi ennallaan. Tarve teknisen valvonnan tietojen käsittelylle muuhun tarkoitukseen tai luovuttamiseen yksittäistapauksissa muille viranomaisille ei muutu, vaikka sääntelyä muilta osin tarkennettaisiin. Siltä osin kuin kyse olisi tallenteisiin mahdollisesti sisältyvistä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista, tietojen käsittelyä koskisi lain 4 §:n mukainen välttämättömyysedellytys.

40 §. *Rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi käsiteltävien henkilötietojen poistaminen.*

Rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tietojen poistamisesta säädettäisiin jatkossa uudessa 47 a §:ssä, joten voimassa olevan pykälän 2 momentin 3 kohta kumottaisiin.

47 a §. *Teknisen valvonnan tietojen poistaminen.*

Rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tietojen poistamista koskeva 40 §:n 2 momentin 3 kohdan sääntely siirrettäisiin erilliseksi pykäläksi, koska teknisen valvonnan käyttöala ehdotetaan laajennettavaksi myös muuhun kuin rajavalvontaan. Samalla teknisen valvonnan tallenteiden enimmäissäilytysaikaa pidennettäisiin kuudesta kuukaudesta vuoteen. Säilytysaika vastaisi ehdotettavan radioteknisen valvonnan tilannekuvatallenteiden säilytysaikaa. Mahdollisuus tallenteiden säilyttämiseen vuoden ajan tukisi tilannekuvan muodostamista ja mahdollistaisi Rajavartiolaitoksen toiminnan pitkäjänteisemmän suunnittelun.

Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti, että teknisen valvonnan tallenteet voitaisiin säilyttää pidempään, jos se on tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tallenteiden edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta olisi arvioitava vähintään viiden vuoden välein. Arvioinnin olisi oltava tosiasiallista. Säilytysajan päättymisen jälkeen tallenteet olisi poistettava myös mahdollisista varmuuskopioista. Jos teknisen valvonnan tallenteet ovat osa Rajavartiolaitoksen käsittelemää yksittäistä asiaa, esimerkiksi rikosasiaa, tallenteiden säilytysaika määräytyy kyseistä henkilötietojen käsittelytarkoitusta koskevan sääntelyn mukaisesti.

47 b §. *Radioteknisen valvonnan tietojen poistaminen.*

Pykälässä säädettäisiin radioteknisen valvonnan tallenteiden ja muiden radioteknisen valvonnan kannalta tarpeellisten henkilötietojen säilytysajoista. Tallenteilla tarkoitettaisiin sekä radioteknisen valvonnan sensoreiden tuottamaa tietoaineistoa että tilannekuvajärjestelmässä näkyvää kuvatallennetta. Tällaiset tallenteet olisi poistettava viimeistään vuoden kuluttua tallenteen syntymisestä. Säilytysaika vastaisi ehdotettua uutta teknisen valvonnan tallenteiden säilytysaikaa. Säilytysajan päättymisen jälkeen tallenteet olisi poistettava myös mahdollisista

varmuuskopioista. Siltä osin kuin radioteknisellä valvonnalla saatuja yksittäisiä tietoja yhdistettäisiin muuhun Rajavartiolaitoksen käsittelemään aineistoon, noudatettaisiin kyseiselle aineistolle säädettyjä säilytysaikoja. Käytännössä kyseeseen tulisi ensisijaisesti lain 7 §:ssä tarkoitettu henkilötietojen käsittely rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi.

Radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi sekä valvontakohteiden erottelemiseksi ja rajaamiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistettaisiin viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä. Tällaisia tietoja olisivat erityisesti erillisiin tunnustekirjastoihin tallennetut henkilötiedot, jotka ovat tarpeen radioteknisen valvonnan tarkoituksenmukaiseksi suorittamiseksi. Kyseessä voisivat olla esimerkiksi radiolaitteiden yksilöivät tunnisteet tai muut luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä olevat tiedot. Näiden tietojen säilytysajan olisi välttämätöntä olla pidempi kuin radioteknisen valvonnan tallenteiden säilytysaika, jotta radioteknistä valvontaa voitaisiin suorittaa pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Tiedot voivat olla osittain myös muita kuin henkilötietoja, mutta koko tietoaainestoa olisi tarkoituksenmukaista käsitellä kokonaisuutena. Viiden vuoden säilytysaikaa voidaan pitää kohtuullisena, kun otetaan huomioon tietojen säilyttämisen tarkoitus. Tietoaainestoon sisältyisi esimerkiksi tietoja, joiden perusteella voidaan pienentää radioteknisen valvonnan kohteeksi päätyvien luonnollisten henkilöiden määrää.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännöksen, jonka mukaan radioteknisen valvonnan suorittamiseksi käsiteltävät tiedot saataisiin säilyttää 1 momentissa säädettyä pidempään, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta olisi arvioitava vähintään viiden vuoden välein. Arvioinnin olisi oltava tosiasiallista. Sääntely vastaisi Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 5 luvun muita säilytysaikoja koskevia säännöksiä.

7.3 Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta

17 §. Tekninen valvonta.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan poliisilla, Rajavartiolaitoksella ja Tullilla on oikeus suorittaa suomalaisen sataman alueella paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy, poliisilain 4 luvun 1 §:n 1 momentissa ja tullilain 5 luvun 28 §:ssä tarkoitettua teknistä valvontaa merenkulun turvallisuuden toteuttamiseksi. Säännökseen olisi tarpeen lisätä Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan osalta viittaus rajavartiolaiton 29 §:ään.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.7.2024.

9 Suhde muihin esityksiin

9.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Radioteknisen valvontakyvyn rakentaminen ja käyttöönotto aiheuttaisivat kuitenkin Rajavartiolaitokselle lisäkustannuksia, joiden edellyttämä lisärahoitustarve arvioidaan vuoden 2024 toisen lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

10.1 Yleistä

Perustuslakivaliokunta on viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä arvioidessaan pitänyt arvion lähtökohtana sitä, että viranomaisen toimivaltuuksien sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta (ks. PeVL 51/2006 vp). Julkisen vallan käytön tulee momentin mukaan perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (HE 1/1998 vp). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on valiokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (ks. PeVL 67/2016 vp, PeVL 10/2016 vp).

Esityksessä ehdotetaan lisätoimivaltuuksia Rajavartiolaitokselle. Esitys on merkityksellinen erityisesti perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden, 7 §:ssä säädetyn oikeuden elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, 9 §:ssä säädetyn liikkumisvapauden, 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojan ja 21 §:ssä säädetyn oikeusturvan kannalta.

10.2 Yksityiselämän suoja

Yleistä

Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suojasta. Sääntelyn lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista siihen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt perustuslain 10 §:n kannalta merkityksellisenä esimerkiksi sääntelyä viranomaisen oikeudesta saada tietoja henkilön sijainnista tai hänellä olevan matkaviestimen paikkatiedosta (PeVL 53/2005 vp, PeVL 11/2005 vp, PeVL 9/2004 vp, PeVL 36/2002 vp ja PeVL 24/2001 vp).

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 18 ja 19/1990, EIS) 8 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. EIS 8 artiklan 2 kohdan mukaan oikeus ei kuitenkaan ole rajoittamaton, sillä viranomaiset saavat puuttua sen käyttämiseen silloin, kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalisen suojaamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Perustuslakivaliokunnan mukaan tämä edellyttää käytännössä, että rajoitukselle on painava yhteiskunnallinen tarve, puuttuminen ja tavoiteltava hyväksyty päämäärä ovat oikeassa suhteessa keskenään ja rajoitukselle on asianmukaiset ja riittävät perustelut (PeVL 35/2018 vp).

EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan. Perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämisestä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan,

jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 7 ja 8/1976) 17 artiklan mukaan kenenkään yksityiselämään, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa mielivaltaisesti tai laittomasti puuttua eikä suorittaa hänen kunniaansa ja mainettaan loukkaavia hyökkäyksiä.

Luottamuksellisen viestinnän suoja

Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus loukkaamaton. Säännös turvaa jokaiselle oikeuden luottamukselliseen viestintään ilman, että ulkopuoliset saavat oikeudettomasti tiedon hänen lähettämiensä tai hänelle osoitettujen luottamuksellisten viestien sisällöstä. Viestin sisällön lisäksi perustuslain säännökset suojaavat myös viestin lähettäjän ja vastaanottajan tunnistamistietoja sekä muita tietoja, joilla voi olla merkitystä viestin luottamuksellisuuden säilymiselle.

Perustuslain 10 §:n 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Perustuslakivaliokunta on todennut, että rajoituslausekkeen on turvattava riittävästi luottamuksellisen viestin salaisuutta ja asetettava riittävän tiukat valtiosääntöiset rajat siihen puuttumiselle. Sen tarkoituksena on turvata luottamuksellisen viestin salaisuutta liian pitkälle meneviltä rajoituksilta (PeVM 4/2018 vp). Välttämättömyysvaatimuksesta seuraa, että luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan puuttumisen tulee olla mahdollisimman kohdennettua ja rajattua (PeVL 35/2018 vp). Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten mukaan poikkeaminen luottamuksellisen viestinnän suojasta edellyttää lisäksi säännöksiltä täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan sopimuksen 8 artiklan 1 kohdassa mainitut yksityiselämän ja kirjeenvaihdon käsitteet pitävät sisällään sekä puhelinviestinnän, sähköpostiviestinnän että muun luottamukselliseksi tarkoitettua sähköisen viestinnän (mm. *Liberty ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta*, 1.7.2008; *Klass ja muut v. Saksa*, 6.9.1978). Suojan piirissä ovat viestinnän sisällön lisäksi viestinnän tunnistamistiedot (mm. *Weber ja Saravia v. Saksa*, 29.6.2006; *Malone v. Yhdistynyt kuningaskunta*, 2.8.1984). Viranomaisen ei tarvitse tosiasiallisesti käsitellä tietoja, jotta kyse olisi yksityiselämään puuttumisesta, vaan puuttumiseksi on katsottava jo se, että viranomainen kerää ja tallentaa niitä myöhempää käyttöä varten (*Marper v. Yhdistynyt kuningaskunta*, 4.12.2008). Pelkkä sellaisen lainsäädännön olemassaolokin, joka mahdollistaa viestintäyhteyksien salaisen tarkkailun, puuttuu viestinnän osapuolten ja potentiaalistenkin osapuolten sopimuksen 8 artiklan takaamiin oikeuksiin (*Liberty ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta*, *Klass ja muut v. Saksa*).

Euroopan unionin tuomioistuin on ratkaisussaan *La Quadrature du Net ym. v. Premier ministre ym.* (yhdistetyt asiat C-511/18, C-512/18 ja C-520/18) katsonut (kohta 103), että kun jäsenvaltiot panevat suoraan täytäntöön sähköisen viestinnän luottamuksellisuudesta poikkeavia toimenpiteitä asettamatta tällaisen viestinnän palveluntarjoajille käsittelyä koskevia velvollisuuksia, asianomaisten henkilöiden tietosuojaan ei sovelleta sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviä. Ehdotettavassa sääntelyssä ei asetettaisi viestinnän palveluntarjoajille velvollisuuksia, joten sääntelyä ei ole tarpeen arvioida tarkemmin mainitun direktiivin näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunnan aiemmassa vakiintuneessa käytännössä viestin tunnistamistietojen (välitystietojen) on katsottu jäävän luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (ks. esim. PeVL 33/2013 vp, PeVL 6/2012 vp, PeVL 67/2010 vp, PeVL 29/2008 vp ja PeVL 3/2008 vp). Tämä on merkinnyt, ettei perustuslain 10 §:n erityistä lakivarausta ole sellaisenaan sovellettu tunnistamistietojen salaisuuden rajoittamiseen. Tunnistamistietojen salaisuuden suojaan puuttuvan sääntelyn on kuitenkin valiokunnan käytännön mukaan tullut täyttää perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset (PeVL 62/2010 vp, PeVL 23/2006 vp). Perustuslakivaliokunta on sittemmin kuitenkin todennut, että Euroopan unionin tuomioistuimen Digital Rights Ireland -asiassa antama tuomio (8.4.2014, C-293/12 ja C-594/12) on antanut perusteita arvioida jossain määrin uudelleen sähköisessä viestinnässä saatavien tunnistamistietojen suojaa luottamuksellisen viestin salaisuuden näkökulmasta. Valiokunnan mukaan käytännössä sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat olla yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen (PeVL 18/2014 vp).

Perusoikeussäännökset suojaavat luonnollisia henkilöitä. Lisäksi perusoikeussäännökset ulottuvat oikeushenkilöihin välillisesti. Sen sijaan valtio ja muut julkisyhteisöt jäävät perusoikeussuojan ulkopuolelle (HE 309/1993 vp, PeVL 9/2015 vp). Näin ollen esimerkiksi vieraan valtion viranomaisorganisaation viestintä ei nauti luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että liikenteen ohjauksessa syntyvä puhe- ja viestiliikenne ei ole perustuslain 10 §:ssä tarkoitetun luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin kuuluvaa toimintaa (PeVL 62/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että miehittämättömän ilma-aluksen kauko-ohjauksessa esimerkiksi matkapuhelimen tai tietokoneen avulla ei ole kysymys sellaisesta perustuslain 10 §:n 2 momentin tarkoittamasta luottamuksellisesta viestinnästä, jolle kyseisen perustuslain säännöksen kautta on ylipäänsä tarkoitettu antaa perustuslain suojaa (PeVL 22/2020 vp).

Ehdotettava radiotekninen valvonta olisi merkityksellistä luottamuksellisen viestin suojan kannalta. Rajavartiolaitoksella olisi 1. lakiehdotuksen 29 b §:n mukaan oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitetun radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi. On huomattava, että radiolaitteiden välisessä radioviestinnässä ei yleensä ole luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä olevia välitystietoja. Kuitenkin siltä osin kuin radiotekninen valvonta kohdistuisi matkapuhelimiin ja muihin päätelaitteisiin, radioviestinnän välitystietojen käsittely sisältää väistämättä tietoja, joiden avulla luonnollinen henkilö on mahdollista yksilöidä joko suoraan tai välillisesti. Henkilöllisyyden selvittäminen yhdistelemällä radioviestinnän tietoja ja muita toimenpiteitä ei kuitenkaan ole aukotonta.

Radioviestinnän välitystietoja saisi 1. lakiehdotuksen 29 b §:n mukaan käsitellä ainoastaan siinä laajuudessa kuin ne ovat välttämättömiä radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi taikka valvontakohteiden erottelemiseksi tai rajaamiseksi. Käsittelyn jälkeen välitystiedot olisi hävitettävä tai tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön. Tältä osin merkitystä on annettava myös 1. lakiehdotuksen 29 a §:n mukaisille radioteknisen valvonnan edellytyksille. Ehdotetun sääntelyn mukaan radioteknisen valvonnan tarkoituksena olisi rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostaminen.

Radioteknisen valvonnan tarkoituksena ei olisi sähköisen viestinnän tarkemman sisällön tai viestinnän osapuolena olevan luonnollisen henkilön selvittäminen. Ehdotettu sääntely sisältäisi nimenomaisen kiellon hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitetun

radioviestin sisällöstä. Radioviestinnän välitystietojen käsittely ei siten kohdistuisi luottamuksellisen radioviestin sisältöön, vaan radioviestinnän teknisiin tietoihin, joiden avulla voidaan muodostaa ehdotetun sääntelyn mukainen tilannekuva radiotaajuisista sähkömagneettisista aalloista ja radiolaitteista tietyllä alueella. Ehdotetun sääntelyn mukainen puuttuminen luottamuksellisen viestin suojaan olisi siten vähäistä, eikä sen arvioida kohdistuvan luottamuksellisen viestinnän ydinalueelle. Edellä esitetyn perusteella voidaan arvioida, että ehdotettu sääntely ei ole ongelmallinen perustuslain 10 §:n 2 momentissa säädetyn viestinnän luottamuksellisuuden kannalta.

Radioteknisen valvonnan laitteistoa koskeva 1. lakiehdotuksen 29 d § ei sisältäisi sääntelyä siitä, että radioteknisessä valvonnassa saisi käyttää ainoastaan sellaista laitetta, jota voidaan käyttää vain säädettyyn tarkoitukseen. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että tällainen vaatimustenmukaisuutta koskeva edellytys oli välttämätön pakkokeinoin ja poliisilain sääntelyssä, joka koskee teknisen laitteen käyttämistä teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen (esim. PeVL 98/2022 vp ja PeVL 99/2022 vp). Radioteknisessä valvonnassa olisi kyse eri tyyppisestä toimivaltuudesta ja tietojen käsittelystä. Lisäksi ehdotettu sääntely (1. lakiehdotuksen 29 c §) sisältäisi nimenomaisen velvoitteen hävittää sellainen mahdollisesti tallentunut aineisto, joka ei ole toimivaltuuden käyttöedellytysten mukaista. Tämän vuoksi ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi rajoittaa säännöstasolla radioteknisessä valvonnassa hyödynnettävän teknisen laitteiston ominaisuuksia. Rajavartiolaitoksen olisi kuitenkin tarvittavilla teknisillä toimenpiteillä, sisäisellä valvonnalla, ohjeistuksella ja koulutuksella huolehdittava siitä, että radioteknisen valvonnan laitteistoa ja sen tuottamaa tietoa käytetään ainoastaan sääntelyn mahdollistamalla tavalla.

Siltä osin kuin radioteknistä valvontaa hyödynnettäisiin ilmeisessä hätässä tai välittömässä vaarassa olevien henkilöiden paikantamiseksi, sääntely edistäisi perustuslain 7 §:ssä turvattua oikeutta elämään.

Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatuun yksityiselämän suojan piiriin (esim. PeVL 71/2014 vp). Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (esim. PeVL 13/2016 vp). Ehdotettu sääntely on merkityksellistä edellä kuvatusti myös EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan kannalta.

Teknisessä valvonnassa ja ehdotetussa radioteknisessä valvonnassa käsitellään myös henkilötietoja. Ehdotettu sääntely kuuluu yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteeksi on edellä kohdassa 4.2.2 kuvatulla tavalla katsottu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta, jonka mukaan käsittely on sallittua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Perustuslakivaliokunnan mukaan henkilötietojen suojan toteuttaminen yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla tulee ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislain nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämistä tulee välttää sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp).

Erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös yleisen tietosuojasetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla (esim. PeVL 51/2018 vp ja PeVL 14/2018 vp).

Perustuslakivaliokunnan mielestä henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on perusoikeusherkissä sääntelykonteksteissa edelleen arvioitava valiokunnan aiemman sääntelyn lakitasoisuutta, täsmällisyyttä ja kattavuutta korostaneen käytännön pohjalta (esim. PeVL 26/2018 vp ja PeVL 14/2018 vp). Arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että käsittely rajataan täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (esim. PeVL 14/2018 vp ja PeVL 3/2017 vp).

Yleistä tietosuojasetusta täydentävät tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) sekä Rajavartiolaitoksen suorittaman henkilötietojen käsittelyn osalta Rajavartiolaitoksen henkilötietolaki. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaisesti hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (esim. PeVL 26/2017 vp, PeVL 2/2017 vp ja PeVL 44/2016 vp). Liikkumavaraa on kuvattu tarkemmin esityksen kohdassa 4.2.2. Voimassa olevan Rajavartiolaitoksen henkilötietolaissa säädetään teknisen valvonnan tietojen käsittelystä (erityisesti 7 §:n 2 momentin 3 kohta ja 40 §:n 2 momentin 3 kohta). Sääntely on katsottu perustelluksi säilyttää. Myöskään radioteknisen valvonnan yhteydessä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä ei voida tarkoituksenmukaisesti toteuttaa ilman täydentävää kansallista sääntelyä. Kuten edellä kohdassa 4.2.2 on kuvattu, radioteknisen valvonnan tietojen käsittelyyn saattaa liittyä henkilötietojen käsittelyyn kohdistuvia riskejä.

Teknisen ja radioteknisen valvonnan tietoaineisto ei lähtökohtaisesti sisältäisi tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tai muutoin arkaluonteisia tietoja, koska tekniset sensorit eivät keräisi tällaista tietoa. On kuitenkin mahdollista, että valvonnan yhteydessä tai sen seurauksena käsitellään mainittuja tietoja. Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintakäytännöstä käy ilmi, että näin on oletettava etenkin silloin, jos eri tietoja yhdistelemällä voisi ilmetä 9 artiklan mukaisia tietoja (esim. C-184/20, *Vyriausioji tarnybynes etikos komisija*). Jos näin tapahtuisi, tällaisten tietojen käsittely edellyttäisi välttämättömyyttä Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 4 §:n mukaisesti. Lähtökohtaisesti tällaisten tietojen käsittelylle ei kuitenkaan olisi välttämätöntä tarvetta valvonnan tarkoituksen saavuttamiseksi.

Teknisen valvonnan tietojen käsittelyyn ei ehdoteta asiasisällöllisiä muutoksia. Radioteknisen valvonnan osalta tietojen käyttö olisi rajattu lähtökohtaisesti ainoastaan alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Radioteknisen valvonnan avulla saatuja tietoja ei siten saisi toissijaisesti käsitellä esimerkiksi rikostorjunnan tarkoituksiin ja tällä tavoin kiertää vastaavan kaltaisille salaisille tiedonhankintakeinoille säädettyjä käyttökynnyksiä. Radioteknisen valvonnan tallenteita ei myöskään sellaisenaan luovutettaisi toisen viranomaisen käyttöön. Radioteknisen valvonnan tietoja olisi kuitenkin mahdollista käyttää Rajavartiolaitoksessa, vastaavasti kuin muitakin Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja, voimassa olevan lain 16 §:n 2 momentin mukaisesti toissijaisesti tarkoituksiin, joita ovat laillisuusvalvonta-, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoiminta sekä rajoitetusti koulutustoiminta.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt huomiota siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on valiokunnan mukaan pitänyt sisällyttää vaatimus tietojen välttämättömyydestä jonkin tarkoituksen kannalta (esim. PeVL 31/2017 sekä PeVL 17/2016 vp ja siinä viitatus lausunnot). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (esim. PeVL 71/2014 vp, PeVL 62/2010 vp ja PeVL 59/2010 vp).

Rajavartiolaitoksen henkilötietolaki, mukaan lukien teknisen valvonnan tietojen käsittelyä koskeva sääntely, on aikanaan säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 58/2018 vp). Esityksessä ei ehdoteta muutoksia sääntelyn perusrakenteisiin, kuten tietojen luovutusta koskevien säännösten sanamuotoon.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että tallennettuja tietoja säilytetään vain sen ajan, mikä on välttämätöntä sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka vuoksi tiedot on tallennettu (PeVL 13/2017 vp). Valiokunta on katsonut myös, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 13/2017 vp ja PeVL 28/2016 vp). Esityksessä ehdotetaan teknisen ja radioteknisen valvonnan tallenteiden säilytysajaksi vuotta. Tätä voidaan pitää kohtuullisena, kun otetaan huomioon tallenteiden käyttötarkoitus myös Rajavartiolaitoksen toiminnan suunnittelussa ja mahdollisessa jälkikäteisessä laillisuusvalvonnassa. Radioteknisen valvonnan kannalta muiden tarpeellisten tietojen, kuten esimerkiksi 2. lakiehdotuksen 47 b §:ssä kuvattujen tunnisteikirjastojen säilytysajaksi ehdotettu viisi vuotta on myös tarkoituksenmukainen ja yhdenmukainen Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevien muiden vastaavien henkilötietojen säilytysajan kanssa.

Edellä kuvatun perusteella ehdotetun sääntelyn katsotaan täyttävän henkilötietojen suojalle asetetut edellytykset.

Kotirauha

Jokaisen kotirauha on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan turvattu. Lailla voidaan pykälän 3 momentin mukaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimista. Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (ks. esim. PeVL 43/2010 vp, PeVL 40/2010 vp, PeVL 18/2010 vp, PeVL 6/2010 vp, PeVL 8/2006 vp, PeVL 39/2005 vp, PeVL 16/2004 vp, PeVL 69/2002 vp, PeVL 48/2001 vp, PeVL 46/2001 vp).

Ehdotettua teknistä valvontaa ei saisi voimassa olevan rajavartiolain tavoin kohdistaa rikoslain (39/1889) 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan piiriin kuuluvaan alueeseen, käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan eikä henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin. Sääntely ei siten olisi ongelmallista kotirauhan suojan kannalta.

Ehdotettu radioteknisen valvonnan sääntely ei sisältäisi vastaavaa rajausta. Tällainen edellytys olisi käytännössä mahdoton, koska radioteknisen valvonnan kattama maantieteellinen alue olisi verrattain suuri. Rajavartiolaitoksella ei ole mahdollisuutta etukäteen selvittää, mitkä kohteet olisivat tällaisen rajoituksen piirissä toisin kuin jatkuvan ja toistuvan kameravalvonnan osalta.

Radioteknisessä valvonnassa olisi kyse ainoastaan radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havainnoinnista, eikä valvonnan avulla seurattaisi sitä, kenen hallussa radiolaite on tai mitä laitteen sijaintipaikassa tapahtuu. Sääntelyn ei tämän vuoksi katsota olevan ongelmallinen kotirauhan suojan kannalta.

10.3 Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsitelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen oikeutta tehokkaaseen oikeussuojakeinoon koskevan 13 artiklan mukaan jokaisella, jonka sopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä siinäkin tapauksessa, että oikeuksien ja vapauksien loukkauksen ovat tehneet virantoimituksessa olevat henkilöt.

Ehdotettu teknisen valvonnan ja radioteknisen valvonnan sääntely merkitsee myös henkilötietojen käsittelyä, joten sitä voidaan oikeusturvan osalta arvioida tästä näkökulmasta. Tietosuoja-asetuksen VIII luvussa säädetään oikeussuojakeinoista, vastuusta ja seuraamuksista. Luvussa säädetään oikeudesta tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää ja henkilötietojen käsittelijää vastaan. Asetuksen 82 artiklassa säädetään rekisterinpitäjän vastuusta vahingosta ja rekisteröidyn oikeudesta korvaukseen.

Tietosuoja-asetuksen säännöksiä täydennetään tietosuojalailalla, jossa säädetään oikeusturvasta ja seuraamuksista. Tietosuojalaissa säädetään muun muassa rekisteröidyn oikeudesta saattaa asia tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi, jos rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä rikotaan sitä koskevaa lainsäädäntöä. Lisäksi lakiin sisältyvät säännökset tietosuojavaltuutetun oikeudesta asettaa uhkasakko tiettyjen päätösten ja tiedonsaantioikeuksien tehosteeksi. Laissa säädetään myös muutoksenhausta tietosuojavaltuutetun päätökseen. Ehdotetun teknisen ja radioteknisen valvonnan sääntelyn ei siten katsota olevan ongelmallinen perustuslain 21 §:n kannalta.

10.4 Liikkumisvapaus

Perustuslain 9 §:ssä säädetään liikkumisvapaudesta. Säännöksen mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että myös matkaviestimen sijaintitietojen selvittäminen liittyy perustuslaissa turvattuun liikkumisvapauteen (PeVL 11/2005 vp, PeVL 9/2004 vp ja PeVL 36/2002 vp).

Ehdotettu radiotekninen valvonta olisi alueellisesti ja asiasisällöllisesti rajattua, eikä valvonnan lähtökohtaisena tarkoituksena olisi tunnistaa yksittäisiä luonnollisia henkilöitä tai heidän sijaintiaan. Ehdotettu sääntely merkitsee siten melko vähäistä puuttumista liikkumisvapauteen, eikä sen arvioida olevan ongelmallinen perustuslain 9 §:n kannalta.

10.5 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännökseen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen muu syy voi olla esimerkiksi asuinpaikka. Lainsäädännölle on kuitenkin ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin (HE 309/1993 vp). Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 5 §:n mukaan viranomaisten on edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan. Säännös täydentää perustuslain 22 §:n velvoitetta turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Yhdenvertaisuussäätely ei edellytä kaikkien ihmisten samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslakivaliokunta onkin vakiintuneesti todennut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan säätelyyn (esimerkiksi PeVL 11/2012 vp, PeVL 2/2011 vp, PeVL 64/2010 vp ja PeVL 35/2010 vp). Keskeistä on, voidaanko kulloisetkin erottelut perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (PeVL 46/2006 vp, PeVL 16/2006 vp ja PeVL 73/2002 vp). Valiokunta on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen, että erottelut eivät saa olla mielivaltaisia eivätkä ne saa muodostua kohtuuttomiksi (esimerkiksi PeVL 11/2012 vp, PeVL 37/2010 vp, PeVM 11/2009 vp ja PeVL 18/2006 vp).

Ehdotettava teknisen valvonnan ja radioteknisen valvonnan säätely olisi alueellisesti ja käyttötarkoituksen mukaisesti rajoitettua. Valvonta kohdistuisi siten vain niihin henkilöihin, jotka oleskelevat valvottavilla alueilla ja harjoittavat Rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädettyä toimintaa. Ehdotettaville valvonnan rajauksille on hyväksyttävä peruste, joka palautuu rajavartiolain 4 §:ssä säädettyyn Rajavartiolaitoksen toiminnan alueelliseen kohdentumiseen ja Rajavartiolaitoksen lakisääteisiin tehtäviin. Säätely ei siten muodostu perustuslain 6 §:n kannalta ongelmalliseksi.

10.6 Yhteenveto

Ehdotettu säätely sisältää täsmälliset säännökset siitä, millä alueilla ja missä tarkoituksessa Rajavartiolaitos saa suorittaa teknistä valvontaa ja radioteknistä valvontaa. Perusoikeuksien rajoituksen olennainen sisältö ilmenee suoraan laista. Radioteknisen valvonnan suorittaminen edellyttäisi lisäksi erillistä kirjallista päätöstä. Säätely täyttää siten lailla säätämisen ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Suhteellisuusvaatimuksen kannalta olennaista on, että teknisin menetelmin suoritettava valvonta on rajattu alueellisesti ja asiallisesti Rajavartiolaitoksen tärkeimpiin ja yhteiskunnallisesti merkittävimpiin tehtäviin sekä Rajavartiolaitoksen pääsääntöiseen toiminta-alueeseen. Säätelyn oikeasuhtaisuutta korostavat myös edellytykset luonnollisiin henkilöihin yhdistettävien tietojen käsittelyn rajaamisesta ainoastaan valvonnan tarkoituksen kannalta välttämättömään.

Ehdotettuja perusoikeuksien rajoituksia voidaan pitää kokonaisuutena tarkastellen maltillisina. Ehdotetulla säätelyllä suojataan toisia perusoikeuksia, ja säätelyyn on painava yhteiskunnallinen intressi. Ehdotetulle säätelylle voidaan siten katsoa olevan perusoikeuksien muodostaman kokonaisuuden kannalta hyväksyttävät ja yhteiskunnallisesti painavat perusteet.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä. Koska esityksessä on osin kyse uuden tyyppisestä sääntelystä, hallitus pitää kuitenkin tarpeellisena, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 29 §, sellaisena kuin se on laissa 9/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 29 a–29 d § seuraavasti:

29 §

Tekninen valvonta

Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa kulkuneuvoihin, kulkuneuvon kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista.

Rajavartiolaitoksella on oikeus suorittaa teknistä valvontaa valtakunnanrajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan suorittamiseksi, rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi ja Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseksi.

Teknistä valvontaa ei saa kohdistaa rikoslain (39/1889) 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan taikka käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan eikä henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin.

Teknisestä valvonnasta rajavyöhykkeellä, merialueella, meren rannikolta merelle ja ilmatilassa ei erikseen ilmoiteta. Muusta teknisestä valvonnasta ilmoitetaan sopivalla merkillä.

29 a §

Radiotekninen valvonta

Radioteknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa muulla teknisellä laitteella kuin tutkalla tapahtuvaa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havaitsemista, tunnistamista, paikantamista, yksilöintiä ja seuranta sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla.

Rajavartiolaitoksella on oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa valtakunnanrajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi.

Rajavartiolaitoksella on lisäksi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa ilmeisessä hätässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi.

Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston päällikkö päättää radioteknisestä valvonnasta. Päätös on tehtävä kirjallisesti.

Radioteknisestä valvonnasta ei erikseen ilmoiteta.

29 b §

Sähköisen viestinnän tietojen käsittely radioteknisessä valvonnassa

Rajavartiolaitoksella on oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi. Radioviestinnän välitystietoja saa käsitellä ainoastaan siinä laajuudessa kuin ne ovat välttämättömiä radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi taikka valvontakohteiden erottelun tai rajaamisen vuoksi. Käsittelyn jälkeen välitystiedot on hävitettävä tai tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön.

Radioteknisen valvonnan avulla ei saa hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestin sisällöstä.

29 c §

Radioteknisen valvonnan tietojen käsittely ja hävittäminen

Radioteknisen valvonnan tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia.

Jos käy ilmi, että radiotekninen valvonta on kohdistunut muualle kuin 29 a §:ssä tarkoitettulle alueelle tai tietoon, jota ei saa käyttää radioteknisen valvonnan suorittamiseksi, tallenteet ja saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on hävitettävä viipymättä.

29 d §

Teknisen ja radioteknisen valvonnan laitteistot

Rajavartiolaitos saa asettaa teknistä laitteistoa teknistä valvontaa ja radioteknistä valvontaa varten rajavyöhykkeellä sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa. Muualle teknistä laitteistoa voidaan asettaa ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa tilapäisesti enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Teknisen laitteiston asettamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa, ettei radioteknisessä valvonnassa käytettävä tekninen järjestelmä ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 7 §:n 2 momentin 3 kohta ja 40 §:n 2 momentin 3 kohta,
muutetaan 16 §:n 1 momentin johdantokappale, 17 ja 32 §, 33 §:n 1 momentin johdantokappale, 35 §:n 1 ja 2 momentti, 36 §:n 1 momentin johdantokappale ja 38 §:n 2 momentin johdantokappale, sellaisena kuin niistä on 36 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 1246/2020, sekä
lisätään lakiin uusi 15 a, 15 b, 47 a ja 47 b § seuraavasti:

15 a §

Henkilötietojen käsittely teknisen valvonnan suorittamiseksi

Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja rajavartiolaitain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan suorittamiseksi.

15 b §

Henkilötietojen ja muiden tietojen käsittely radioteknisen valvonnan suorittamiseksi

Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja ja muita tietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi rajavartiolaitain 29 a–29 c §:ssä säädettyin edellytyksin.

16 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Jollei muualla laissa toisin säädetä, Rajavartiolaitos saa käsitellä 7–11, 13–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen:

17 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen lupaharkinnassa

Jollei muualla laissa toisin säädetä, Rajavartiolaitos saa käsitellä 7–9, 13–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen päätettäessä tai annettaessa lausuntoa luvan myöntämisestä tai voimassaolosta, jos luvan myöntämisen tai voimassaolon edellytykseksi on säädetty luvanhakijan tai luvanhaltijan luotettavuus, sopivuus tai muu sellainen ominaisuus, jonka arvioiminen edellyttää luvanhakijan tai luvanhaltijan terveydentilaan, päihteiden käyttöön, rikokseen syyllistymiseen tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja.

32 §

Henkilötietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja poliisille, Tullille, Puolustusvoimille, syyttäjälle, tuomioistuimille, Oikeusrekisterikeskukselle, Rikosseuraamuslaitokselle ja muulle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten.

33 §

Henkilötietojen muu luovuttaminen viranomaisille

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi, seuraavasti:

35 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueen jäsenvaltion lainvalvontaviranomaiselle

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, joka käsittelee henkilötietoja luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 1 artiklan 1 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, samoin edellytyksin kuin se saa itse käsitellä mainittuja henkilötietoja.

Rajavartiolaitos saa lisäksi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja Eurojustille ja muulle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen nojalla perustetulle toimielimelle, jonka tehtäviin kuuluu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen tai rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen, mainittujen tehtävien suorittamiseksi.

36 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11, 15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

38 §

Tietojen muu luovuttaminen ulkomaille

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11, 15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

47 a §

Teknisen valvonnan tietojen poistaminen

Rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tallenteet poistetaan viimeistään vuoden kuluttua tallenteen syntymisestä, jollei ole erityistä syytä tallenteiden edelleen säilyttämiseen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tallenteiden edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

47 b §

Radioteknisen valvonnan tietojen poistaminen

Radioteknisen valvonnan tallenteet poistetaan viimeistään vuoden kuluttua tallenteen syntymisestä. Radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi sekä valvontakohteiden erottelemiseksi ja rajaamiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot saadaan kuitenkin säilyttää edelleen, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain (485/2004) 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 955/2018, seuraavasti:

17 §

Tekninen valvonta

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisilla, Rajavartiolaitoksella ja Tullilla on oikeus siitä sopivalla merkillä ennalta ilmoitettuaan suorittaa tässä laissa tarkoitetun suomalaisen sataman alueella paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy, poliisilain 4 luvun 1 §:n 1 momentissa, rajavartiolaitain (578/2005) 29 §:ssä ja tullilain (304/2016) 28 §:ssä tarkoitettua teknistä valvontaa merenkulun turvallisuuden toteuttamiseksi. Teknistä valvontaa ei kuitenkaan saa kohdistaa paikkoihin, jotka kuuluvat kotirauhan piiriin, eikä käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan taikka henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin. Ääntä tai kuvaa saadaan tallentaa automaattisesti tekniselle laitteelle, jos se on tarpeen rikoslain 34 a luvussa tarkoitettujen rikosten estämiseksi taikka mainitussa luvussa tarkoitetuista rikoksista etsintäkuulutettujen tai näihin rikoksiin todennäköisin syin syylliseksi epäiltyjen tunnistamiseksi. Tässä momentissa mainitut viranomaiset saavat sijoittaa tekniseen valvontaan käytettäviä laitteita sataman turvatoimialueelle, jollei siitä aiheudu satamanpitäjälle kohtuutonta haittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 18.4.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Sisäministeri Mari Rantanen

1.

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 29 §, sellaisena kuin se on laissa 9/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 29 a–29 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

29 §

29 §

Rajavalvontaan liittyvä tekninen valvonta

Tekninen valvonta

Rajavartiolaitoksella on rajavalvonnan suorittamiseksi oikeus rajan läheisyydessä, Suomen merialueella sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä kohdistaa teknistä valvontaa *muualle kuin* rikoslain (39/1889) 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan piiriin kuuluvaan alueeseen. Teknistä valvontaa ei kuitenkaan saa kohdistaa käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan eikä henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin. *Teknisellä valvonnalla* tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa kulkuneuvoihin, kulkuneuvon kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista.

Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa kulkuneuvoihin, kulkuneuvon kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista.

Rajavartiolaitoksella on oikeus suorittaa teknistä valvontaa *valtakunnanrajan* läheisyydessä, merialueella, *meren rannikolla, ilmatilassa*, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä *sekä* Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan suorittamiseksi, *rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi*, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi ja Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseksi.

Teknistä valvontaa ei saa kohdistaa rikoslain (39/1889) 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan *suojaamaan paikkaan taikka* käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan eikä henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin.

Rajanylityspaikalla ja rajavyöhykkeen ulkopuolella tapahtuvasta teknisestä

Teknisestä valvonnasta rajavyöhykkeellä, merialueella, meren rannikolta merelle ja

Voimassa oleva laki

valvonnasta on merialueita lukuun ottamatta ilmoitettava sopivalla merkillä.

Rajavartiolaitos saa asettaa teknistä laitteistoa teknistä valvontaa varten rajavyöhykkeellä sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa. Rajavyöhykkeen ulkopuolella teknistä laitteistoa voidaan ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa asettaa vain tilapäisesti, enintään kolmeksi kuukaudeksi. Teknisen laitteiston asettamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

Teknisen valvonnan tietojen tallettamisesta henkilörekisteriin ja tietojen käytöstä säädetään henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa. Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa suoritettavasta teknisestä valvonnasta säädetään aluevalvontalaissa (755/2000) ja Rajavartiolaitoksen tutkittavan rikoksen estämiseksi tai vaaran torjumiseksi käytettävästä teknisestä valvonnasta rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

(uusi)

Ehdotus

ilmatilassa ei erikseen ilmoiteta. Muusta teknisestä valvonnasta ilmoitetaan sopivalla merkillä.

ks. 29 d §:n 1 momentti

29 a §

Radiotekninen valvonta

Radioteknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa muulla teknisellä laitteella kuin tutkalla tapahtuvaa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havaitsemista, tunnistamista, paikantamista, yksilöintiä ja seuranta sähkömagneettisten aaltojen ominaisuuksien avulla.

Rajavartiolaitoksella on oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa valtakunnanrajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi.

Rajavartiolaitoksella on lisäksi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevan henkilön paikantamiseksi.

Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston päällikkö päättää radioteknisestä valvonnasta. Päätös on tehtävä kirjallisesti.

Radioteknisestä valvonnasta ei erikseen ilmoiteta.

(uusi)

29 b §

Sähköisen viestinnän tietojen käsittely
radioteknisessä valvonnassa

Rajavartiolaitoksella on oikeus käsitellä myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestinnän välitystietoja sekä sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi.

Radioviestinnän välitystietoja saa käsitellä ainoastaan siinä laajuudessa kuin ne ovat välttämättömiä radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi taikka valvontakohteiden erottelemiseksi tai rajaamiseksi. Käsittelyn jälkeen välitystiedot on hävitettävä tai tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön.

Radioteknisen valvonnan avulla ei saa hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestin sisällöstä.

(uusi)

29 c §

Radioteknisen valvonnan tietojen käsittely ja
hävittäminen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Radioteknisen valvonnan tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia.

Jos käy ilmi, että radiotekninen valvonta on kohdistunut muualle kuin 29 a §:ssä tarkoitettulle alueelle tai tietoon, jota ei saa käyttää radioteknisen valvonnan suorittamiseksi, tallenteet ja saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on hävitettävä viipymättä.

(uusi)

29 d §

Teknisen ja radioteknisen valvonnan laitteistot

Rajavartiolaitos saa asettaa teknistä laitteistoa teknistä valvontaa ja radioteknistä valvontaa varten rajavyöhykkeellä sekä rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa. Muualle teknistä laitteistoa voidaan asettaa ilman maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan lupaa tilapäisesti enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Teknisen laitteiston asettamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta suoritetaan maa- tai vesialueen omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus.

Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa, ettei radioteknisessä valvonnassa käytettävä tekninen järjestelmä ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

2.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 7 §:n 2 momentin 3 kohta ja 40 §:n 2 momentin 3 kohta,
muutetaan 16 §:n 1 momentin johdantokappale, 17 ja 32 §, 33 §:n 1 momentin johdantokappale, 35 §:n 1 ja 2 momentti, 36 §:n 1 momentin johdantokappale ja 38 §:n 2 momentin johdantokappale, sellaisena kuin niistä on 36 §:n 1 momentin johdantokappale laissa 1246/2020, sekä
lisätään lakiin uusi 15 a, 15 b, 47 a ja 47 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7§

7§

*Henkilötietojen käsittely rajavalvonnassa
sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen
ylläpitämiseksi*

*Henkilötietojen käsittely rajavalvonnassa
sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen
ylläpitämiseksi*

Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja Schengenin rajasäännöstössä säädetyn rajavalvonnan suorittamiseksi, rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi sekä rajavartiolaitain 27 §:ssä tarkoitetun tutkinnan suorittamiseksi.

Rajavartiolaitos saa käsitellä 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässä 6 §:ssä tarkoitettujen henkilön perustietojen lisäksi seuraavia henkilötietoja:

1) Rajavartiolaitoksen tehtävään, toimenpiteeseen tai tapahtumaan liittyvät yksilöinnit, kuvaukset ja luokitukset;

2) Schengenin rajasäännöstön II liitteessä tarkoitetut tiedot;

2 a) EES-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitetut Suomen tallettamat aakkosnumeeriset tiedot;

2 b) tiedot ETIAS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan 5 alakohdassa tarkoitetun matkustusluvan käsittelemiseksi ja 34 artiklassa tarkoitetun ETIAS-seurantalistan ylläpitämiseksi;

3) rajavartiolaitain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tallenteet;

Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja Schengenin rajasäännöstössä säädetyn rajavalvonnan suorittamiseksi, rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi sekä rajavartiolaitain 27 §:ssä tarkoitetun tutkinnan suorittamiseksi.

Rajavartiolaitos saa käsitellä 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässä 6 §:ssä tarkoitettujen henkilön perustietojen lisäksi seuraavia henkilötietoja:

1) Rajavartiolaitoksen tehtävään, toimenpiteeseen tai tapahtumaan liittyvät yksilöinnit, kuvaukset ja luokitukset;

2) Schengenin rajasäännöstön II liitteessä tarkoitetut tiedot;

2 a) EES-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitetut Suomen tallettamat aakkosnumeeriset tiedot;

2 b) tiedot ETIAS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan 5 alakohdassa tarkoitetun matkustusluvan käsittelemiseksi ja 34 artiklassa tarkoitetun ETIAS-seurantalistan ylläpitämiseksi;

3) (kumotaan)

Voimassa oleva laki

4) tietoja henkilöiden ja kulkuneuvojen liikkeistä ja sijainnista rajan läheisyydessä sekä matkustajista ja miehistöstä rajat ylittävissä henkilöliikenteessä;

5) tiedot liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämiseksi;

6) tiedot rajavartiolaissa tarkoitettua rajavyöhykelupaa ja rajanylityslupaa koskevan asian käsittelemiseksi;

7) Rajavartiolaitokselle tehdyt rajavyöhykeilmoitukset ja muut ilmoitukset;

8) tietoja muiden valtioiden rajavalvontaviranomaisten toiminnasta ja kokoonpanosta sekä rajatilanteesta Suomessa ja Euroopan unionissa;

9) tuntomerkkitiedot henkilöllisyyden toteamiseksi mukaan lukien kasvokuva;

10) toimenpiteen kohteena olevan henkilön turvallisuuden tai viranomaisen työturvallisuuden turvaamiseksi tiedot henkilön terveydentilasta ja sen seurannasta taikka hänen sairautensa hoidosta, kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta sekä tiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta.

(uusi)

Ehdotus

4) tietoja henkilöiden ja kulkuneuvojen liikkeistä ja sijainnista rajan läheisyydessä sekä matkustajista ja miehistöstä rajat ylittävissä henkilöliikenteessä;

5) tiedot liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämiseksi;

6) tiedot rajavartiolaissa tarkoitettua rajavyöhykelupaa ja rajanylityslupaa koskevan asian käsittelemiseksi;

7) Rajavartiolaitokselle tehdyt rajavyöhykeilmoitukset ja muut ilmoitukset;

8) tietoja muiden valtioiden rajavalvontaviranomaisten toiminnasta ja kokoonpanosta sekä rajatilanteesta Suomessa ja Euroopan unionissa;

9) tuntomerkkitiedot henkilöllisyyden toteamiseksi mukaan lukien kasvokuva;

10) toimenpiteen kohteena olevan henkilön turvallisuuden tai viranomaisen työturvallisuuden turvaamiseksi tiedot henkilön terveydentilasta ja sen seurannasta taikka hänen sairautensa hoidosta, kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta sekä tiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta.

15 a §

Henkilötietojen käsittely teknisen valvonnan suorittamiseksi

Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan suorittamiseksi

(uusi)

15 b §

Henkilötietojen ja muiden tietojen käsittely radioteknisen valvonnan suorittamiseksi

Rajavartiolaitos saa käsitellä henkilötietoja ja muita tietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi raja-vartiolain 29 a–29 c §:ssä säädetyin edellytyksin.

16 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Jollei muualla laissa toisin säädetä, Rajavartiolaitos saa käsitellä 7–11 ja 13–15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen:

- 1) rikoksen ennalta estämiseksi tai paljastamiseksi;
- 2) sellaisen rikoksen selvittämiseksi, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta;
- 3) etsintäkuulutetun tavoittamiseksi;
- 4) syyttömyyttä tukevana selvityksenä;
- 5) hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi;
- 6) kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi;
- 7) Schengenin rajasäännöstössä säädetyn rajavalvonnan suorittamiseksi;
- 8) palveluskelpoisuuden määrittämistä sekä palveluksen suunnittelua ja järjestämistä varten;
- 9) poikkeusolojen tehtäviin sijoittamista tai varautumista varten;
- 10) sotilasarvossa ylentämistä tai palkitsemista varten;
- 11) henkilöllisyyden selvittämiseksi suoritettaessa sellaista Rajavartiolaitoksen toimenpidettä, joka välttämättä edellyttää henkilöllisyyden varmistamista;
- 12) Rajavartiolaitoksen toiminnan suuntaamiseksi.

Rajavartiolaitoksen henkilörekisterin tietoja saa käsitellä salassapitosäännösten estämättä myös laillisuusvalvonta-, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa. Tietoja saa lisäksi käyttää koulutustoiminnassa, jos tiedot ovat koulutuksen toteuttamiseksi välttämättömiä.

16 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Jollei muualla laissa toisin säädetä, Rajavartiolaitos saa käsitellä 7–11, 13–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen:

- 1) rikoksen ennalta estämiseksi tai paljastamiseksi;
- 2) sellaisen rikoksen selvittämiseksi, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta;
- 3) etsintäkuulutetun tavoittamiseksi;
- 4) syyttömyyttä tukevana selvityksenä;
- 5) hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi;
- 6) kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi;
- 7) Schengenin rajasäännöstössä säädetyn rajavalvonnan suorittamiseksi;
- 8) palveluskelpoisuuden määrittämistä sekä palveluksen suunnittelua ja järjestämistä varten;
- 9) poikkeusolojen tehtäviin sijoittamista tai varautumista varten;
- 10) sotilasarvossa ylentämistä tai palkitsemista varten;
- 11) henkilöllisyyden selvittämiseksi suoritettaessa sellaista Rajavartiolaitoksen toimenpidettä, joka välttämättä edellyttää henkilöllisyyden varmistamista;
- 12) Rajavartiolaitoksen toiminnan suuntaamiseksi.

Rajavartiolaitoksen henkilörekisterin tietoja saa käsitellä salassapitosäännösten estämättä myös laillisuusvalvonta-, analyysi-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa. Tietoja saa lisäksi käyttää koulutustoiminnassa, jos tiedot ovat koulutuksen toteuttamiseksi välttämättömiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen lupaharkinnassa

Jollei muualla laissa toisin säädetä, Rajavartiolaitos saa käsitellä 7–9 ja 13–15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen päätettäessä tai annettaessa lausuntoa luvan myöntämisestä tai voimassaolosta, jos luvan myöntämisen tai voimassaolon edellytykseksi on säädetty luvanhakijan tai luvanhaltijan luotettavuus, sopivuus tai muu sellainen ominaisuus, jonka arvioiminen edellyttää luvanhakijan tai luvanhaltijan terveydentilaan, päihteiden käyttöön, rikokseen syyllistymiseen tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja.

17 §

Henkilötietojen käsittely muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen lupaharkinnassa

Jollei muualla laissa toisin säädetä, Rajavartiolaitos saa käsitellä 7–9, 13–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen päätettäessä tai annettaessa lausuntoa luvan myöntämisestä tai voimassaolosta, jos luvan myöntämisen tai voimassaolon edellytykseksi on säädetty luvanhakijan tai luvanhaltijan luotettavuus, sopivuus tai muu sellainen ominaisuus, jonka arvioiminen edellyttää luvanhakijan tai luvanhaltijan terveydentilaan, päihteiden käyttöön, rikokseen syyllistymiseen tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja.

32 §

Henkilötietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 7–15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja poliisille, Tullille, Puolustusvoimille, syyttäjälle, tuomioistuimille, Oikeusrekisterikeskukselle, Rikosseuraamuslaitokselle ja muulle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten.

32 §

Henkilötietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja poliisille, Tullille, Puolustusvoimille, syyttäjälle, tuomioistuimille, Oikeusrekisterikeskukselle, Rikosseuraamuslaitokselle ja muulle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten.

33 §

Henkilötietojen muu luovuttaminen viranomaisille

33 §

Henkilötietojen muu luovuttaminen viranomaisille

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 7–15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi, seuraavasti:

1) poliisille rajatarkastuksen suorittamista varten, henkilötietojen alkuperäistä käsittelytarkoitusta vastaaviin tarkoituksiin sekä muuhun tarkoitukseen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 13 §:ssä ja 14 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa;

2) Tullille tullivalvontaa, verovalvontaa, rajatarkastuksen suorittamista sekä haasteen ja muun tiedoksiannon suorittamista varten, henkilötietojen alkuperäistä käsittelytarkoitusta vastaaviin tarkoituksiin sekä muuhun tarkoitukseen henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 15 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;

3) pelastusviranomaisille pelastustoimintaa varten;

4) Häätokeskuslaitokselle hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädettyjen tehtävien suorittamiseksi, alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi ja asianomaisen yksikön tukemiseksi ottaen huomioon, mitä tietojen saamista koskevan oikeuden rajoittamisesta mainitussa laissa säädetään;

5) Liikenne- ja viestintävirastolle liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 197 ja 217 §:n mukaisesti tietoja, jotka ovat välttämättömiä sen laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten;

6) Väylävirastolle meriliikenteen ohjausta varten;

7) ympäristöviranomaisille aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemistä ja merensuojelun valvontaa koskevia tehtäviä varten;

8) Maahanmuuttovirastolle ulkomaalaisia ja Suomen kansalaisuutta koskevien sellaisten asioiden käsittelemistä ja ratkaisemista varten, jotka lailla tai asetuksella on säädetty Maahanmuuttoviraston tehtäviksi sekä

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi, seuraavasti:

1) poliisille rajatarkastuksen suorittamista varten, henkilötietojen alkuperäistä käsittelytarkoitusta vastaaviin tarkoituksiin sekä muuhun tarkoitukseen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 13 §:ssä ja 14 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa;

2) Tullille tullivalvontaa, verovalvontaa, rajatarkastuksen suorittamista sekä haasteen ja muun tiedoksiannon suorittamista varten, henkilötietojen alkuperäistä käsittelytarkoitusta vastaaviin tarkoituksiin sekä muuhun tarkoitukseen henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 15 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;

3) pelastusviranomaisille pelastustoimintaa varten;

4) Häätokeskuslaitokselle hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) säädettyjen tehtävien suorittamiseksi, alkutoimenpiteiden tai työturvallisuuden varmistamiseksi ja asianomaisen yksikön tukemiseksi ottaen huomioon, mitä tietojen saamista koskevan oikeuden rajoittamisesta mainitussa laissa säädetään;

5) Liikenne- ja viestintävirastolle liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 197 ja 217 §:n mukaisesti tietoja, jotka ovat välttämättömiä sen laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten;

6) Väylävirastolle meriliikenteen ohjausta varten;

7) ympäristöviranomaisille aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemistä ja merensuojelun valvontaa koskevia tehtäviä varten;

8) Maahanmuuttovirastolle ulkomaalaisia ja Suomen kansalaisuutta koskevien sellaisten asioiden käsittelemistä ja ratkaisemista varten, jotka lailla tai asetuksella on säädetty Maahanmuuttoviraston tehtäviksi sekä

Voimassa oleva laki

Maahanmuuttovirastolle säädettyjä valvontatehtäviä varten;

9) ulkoministeriölle ja Suomen edustustolle niiden toimivaltaan kuuluvan passia tai muuta matkustusasiakirjaa, viisumia tai työntekijän oleskelulupaa, yrittäjän oleskelulupaa tai muuta oleskelulupaa koskevan asian käsittelemistä varten;

10) työ- ja elinkeinoviranomaiselle työntekijän oleskelulupaa tai yrittäjän oleskelulupaa koskevan asian käsittelyä varten;

11) sosiaaliviranomaisille ulkomaalaisen toimeentulon selvittämistä tai sosiaalihuollon tai terveydenhuollon järjestämistä varten;

12) ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 3 luvun 67 §:n mukaisesti ulosottoasioiden täytäntöönpanoa varten;

13) Metsähallituksen erätarkastajalle tämän toimivaltaan kuuluvaa erävalvontaa varten.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Rajavartiolaitos saa perustellusta syystä luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona viranomaiselle henkilötietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

35 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueen jäsenvaltion lainvalvontaviranomaiselle

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, joka käsittelee henkilötietoja luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä

Ehdotus

Maahanmuuttovirastolle säädettyjä valvontatehtäviä varten;

9) ulkoministeriölle ja Suomen edustustolle niiden toimivaltaan kuuluvan passia tai muuta matkustusasiakirjaa, viisumia tai työntekijän oleskelulupaa, yrittäjän oleskelulupaa tai muuta oleskelulupaa koskevan asian käsittelemistä varten;

10) työ- ja elinkeinoviranomaiselle työntekijän oleskelulupaa tai yrittäjän oleskelulupaa koskevan asian käsittelyä varten;

11) sosiaaliviranomaisille ulkomaalaisen toimeentulon selvittämistä tai sosiaalihuollon tai terveydenhuollon järjestämistä varten;

12) ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 3 luvun 67 §:n mukaisesti ulosottoasioiden täytäntöönpanoa varten;

13) Metsähallituksen erätarkastajalle tämän toimivaltaan kuuluvaa erävalvontaa varten.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Rajavartiolaitos saa perustellusta syystä luovuttaa salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona viranomaiselle henkilötietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

35 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueen jäsenvaltion lainvalvontaviranomaiselle

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, joka käsittelee henkilötietoja luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä

näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 1 artiklan 1 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, samoin edellytyksin kuin se saa itse käsitellä kyseisiä henkilötietoja.

Rajavartiolaitos saa lisäksi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja Eurojustille ja muulle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen nojalla perustetulle toimielimelle, jonka tehtäviin kuuluu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen tai rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen, kyseisten tehtävien suorittamiseksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa ja rikosasioiden tietosuojalaissa säädetään, henkilötietojen luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltion lainvalvontaviranomaiselle säädetään Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetussa laissa (26/2009).

36 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11 ja 15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Schengenin rajasäännöstä soveltavan muun valtion rajavalvonnasta vastaavalle viranomaiselle rajavalvonnan suorittamista varten;

2) Euroopan raja- ja merivartiovirastolle, viraston yhteyshenkilölle sekä viraston

näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 1 artiklan 1 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, samoin edellytyksin kuin se saa itse käsitellä *mainittuja* henkilötietoja.

Rajavartiolaitos saa lisäksi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja Eurojustille ja muulle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen nojalla perustetulle toimielimelle, jonka tehtäviin kuuluu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen tai rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen, *mainittujen* tehtävien suorittamiseksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa ja rikosasioiden tietosuojalaissa säädetään, henkilötietojen luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltion lainvalvontaviranomaiselle säädetään Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetussa laissa (26/2009).

36 §

Henkilötietojen luovuttaminen Euroopan unionin rajavalvontayhteistyössä

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11, 15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) toisen Euroopan unionin jäsenvaltion ja Schengenin rajasäännöstä soveltavan muun valtion rajavalvonnasta vastaavalle viranomaiselle rajavalvonnan suorittamista varten;

2) Euroopan raja- ja merivartiovirastolle, viraston yhteyshenkilölle sekä viraston

koordinoimaan operaatioon osallistuvalla pysyvän joukon ryhmän jäsenelle noudattaen, mitä raja- ja merivartiostoasetuksessa säädetään;

3) rajavartiolaitain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle Euroopan unionin jäsenvaltion ja Schengenin rajasäännöstöä soveltavan muun valtion virkamiehelle Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

koordinoimaan operaatioon osallistuvalla pysyvän joukon ryhmän jäsenelle noudattaen, mitä raja- ja merivartiostoasetuksessa säädetään;

3) rajavartiolaitain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle Euroopan unionin jäsenvaltion ja Schengenin rajasäännöstöä soveltavan muun valtion virkamiehelle Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

38 §

38 §

Tietojen muu luovuttaminen ulkomaille

Tietojen muu luovuttaminen ulkomaille

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä henkilötietoja noudattaen, mitä rikosasioiden tietosuojalain 7 luvussa säädetään.

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11 ja 15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) Suomen ja Neuvostoliiton välisellä valtakunnanrajalla noudatettavasta järjestyksestä ja rajatapahtumain selvittämisjärjestyksestä tehdyssä sopimuksessa (SopS 32/1960) tarkoitettulle viranomaiselle sopimuksessa tarkoitettuja tehtäviä varten;

2) toisen valtion rajavalvonnasta vastaavalle viranomaiselle, jos tiedot ovat välttämättömiä rajavalvonnan suorittamista varten;

3) rajavartiolaitain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle muun kuin Euroopan unionin jäsenvaltion tai Schengenin rajasäännöstöä soveltavan muun valtion virkamiehelle, jos tiedot ovat välttämättömiä Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten;

4) laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamista koskevista kansainvälisissä velvoitteissa tai järjestelyissä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille kyseisissä

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä henkilötietoja noudattaen, mitä rikosasioiden tietosuojalain 7 luvussa säädetään.

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11, 15 ja 15 a §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) Suomen ja Neuvostoliiton välisellä valtakunnanrajalla noudatettavasta järjestyksestä ja rajatapahtumain selvittämisjärjestyksestä tehdyssä sopimuksessa (SopS 32/1960) tarkoitettulle viranomaiselle sopimuksessa tarkoitettuja tehtäviä varten;

2) toisen valtion rajavalvonnasta vastaavalle viranomaiselle, jos tiedot ovat välttämättömiä rajavalvonnan suorittamista varten;

3) rajavartiolaitain 15 d §:n 1 momentissa tarkoitettua rajaturvallisuusapua antavalle muun kuin Euroopan unionin jäsenvaltion tai Schengenin rajasäännöstöä soveltavan muun valtion virkamiehelle, jos tiedot ovat välttämättömiä Suomen esittämän avunpyynnön edellyttämien toimenpiteiden suorittamista varten;

4) laittomasti maahan saapuneiden ja maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamista koskevista kansainvälisissä velvoitteissa tai järjestelyissä tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille kyseisissä

kansainvälisissä velvoitteissa tai järjestelyissä tarkoitettuja tehtäviä varten.

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä ampumaseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimista, hallussapitoa, siirtoa, tuontia ja vientiä koskevia henkilötietoja muun valtion asevalvonnasta vastaavalle viranomaiselle, jos tietojen luovuttaminen on asevalvonnan kannalta välttämätöntä.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

Tietojen luovuttamisessa on noudatettava Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen vaihto on kielletty, jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotakin henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.

40 §

Rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi käsiteltävien henkilötietojen poistaminen

Rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen poistetaan:

1) lupatiedot kymmenen vuoden kuluttua luvan voimassaolon päättymisestä;

1 a) ETIAS-asetuksessa tarkoitettun matkustusluvan käsittelyä koskevat tiedot matkustusluvan voimassaoloajan päätyttyä tai viiden vuoden kuluttua päätöksestä, jolla matkustuslupa on evätty, mitätöity tai kumottu;

2) ilmoitustiedot kymmenen vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä;

kansainvälisissä velvoitteissa tai järjestelyissä tarkoitettuja tehtäviä varten.

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä ampumaseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimista, hallussapitoa, siirtoa, tuontia ja vientiä koskevia henkilötietoja muun valtion asevalvonnasta vastaavalle viranomaiselle, jos tietojen luovuttaminen on asevalvonnan kannalta välttämätöntä.

Tässä pykälässä tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös tietojoukkona.

Tietojen luovuttamisessa on noudatettava Suomea velvoittavia kansainvälisiä sopimuksia. Kansainvälinen yhteistyö ja tietojen vaihto on kielletty, jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotakin henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.

40 §

Rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi käsiteltävien henkilötietojen poistaminen

Rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen poistetaan:

1) lupatiedot kymmenen vuoden kuluttua luvan voimassaolon päättymisestä;

1 a) ETIAS-asetuksessa tarkoitettun matkustusluvan käsittelyä koskevat tiedot matkustusluvan voimassaoloajan päätyttyä tai viiden vuoden kuluttua päätöksestä, jolla matkustuslupa on evätty, mitätöity tai kumottu;

2) ilmoitustiedot kymmenen vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä;

Voimassa oleva laki

3) *rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tallenteet viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tallenteen syntymisestä;*

4) *liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämistä koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua rekisteriin merkitsemisestä;*

5) *maahantulokieltoa koskevat tiedot kolmen vuoden kuluttua kiellon peruuttamisesta tai päättymisestä;*

5 a) 7 §:n 2 momentin 2 a kohdassa tarkoitetut tiedot EES-asetuksen 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetusta henkilöstä yhden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä ja muusta henkilöstä kolmen vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä, ellei tietoa tule EES-asetuksen 35 artiklan mukaisesti poistaa jo aiemmin;

6) 7 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitetut tiedot 25 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä;

7) 7 §:n 2 momentin 10 kohdassa tarkoitetut tiedot viimeistään yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan kuitenkin säilyttää edelleen, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

(uusi)

Ehdotus

3) (kumotaan)

4) *liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämistä koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua rekisteriin merkitsemisestä;*

5) *maahantulokieltoa koskevat tiedot kolmen vuoden kuluttua kiellon peruuttamisesta tai päättymisestä;*

5 a) 7 §:n 2 momentin 2 a kohdassa tarkoitetut tiedot EES-asetuksen 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetusta henkilöstä yhden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä ja muusta henkilöstä kolmen vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä, ellei tietoa tule EES-asetuksen 35 artiklan mukaisesti poistaa jo aiemmin;

6) 7 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitetut tiedot 25 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä;

7) 7 §:n 2 momentin 10 kohdassa tarkoitetut tiedot viimeistään yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan kuitenkin säilyttää edelleen, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

47 a §

Teknisen valvonnan tietojen poistaminen

Rajavartiolain 29 §:ssä tarkoitetun teknisen valvonnan tallenteet poistetaan viimeistään vuoden kuluttua tallenteen syntymisestä, jollei ole erityistä syytä tallenteiden edelleen säilyttämiseen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tallenteiden

Voimassa oleva laki

Ehdotus

edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

(uusi)

47 b §

*Radioteknisen valvonnan tietojen
poistaminen*

Radioteknisen valvonnan tallenteet poistetaan viimeistään vuoden kuluttua tallenteen syntymisestä. Radioteknisen valvonnan suuntaamiseksi sekä valvontakohteiden erottelemiseksi ja rajaamiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot saadaan kuitenkin säilyttää edelleen, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi taikka rekisteröidyn, muun asianosaisen tai Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

3.

Laki

eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain (485/2004) 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 955/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

17 §

Tekninen valvonta

Tekninen valvonta

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisilla, Rajavartiolaitoksella ja Tullilla on oikeus siitä sopivalla merkillä ennalta ilmoitettuaan suorittaa tässä laissa tarkoitetun suomalaisen sataman alueella paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy, poliisilain 4 luvun 1 §:n 1 momentissa ja tullilain (304/2016) 5 luvun 28 §:ssä tarkoitettua teknistä valvontaa merenkulun turvallisuuden toteuttamiseksi. Teknistä valvontaa ei kuitenkaan saa kohdistaa paikkoihin, jotka kuuluvat kotirauhan piiriin, eikä käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan taikka henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin. Ääntä tai kuvaa saadaan tallentaa automaattisesti tekniselle laitteelle, jos se on tarpeen rikoslain 34 a luvussa tarkoitettujen rikosten estämiseksi taikka mainitussa luvussa tarkoitetuista rikoksista etsintäkuulutettujen tai näihin rikoksiin todennäköisin syin syylliseksi epäiltyjen tunnistamiseksi. Tässä momentissa mainitut viranomaiset saavat sijoittaa tekniseen valvontaan käytettäviä laitteita sataman turvatoimialueelle, jollei siitä aiheudu satamanpitäjälle kohtuutonta haittaa.

Poliisilla, Rajavartiolaitoksella ja Tullilla on oikeus saada satamanpitäjältä ja

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisilla, Rajavartiolaitoksella ja Tullilla on oikeus siitä sopivalla merkillä ennalta ilmoitettuaan suorittaa tässä laissa tarkoitetun suomalaisen sataman alueella paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy, poliisilain 4 luvun 1 §:n 1 momentissa, *rajavartiolain (578/2005) 29 §:ssä* ja tullilain (304/2016) 28 §:ssä tarkoitettua teknistä valvontaa merenkulun turvallisuuden toteuttamiseksi. Teknistä valvontaa ei kuitenkaan saa kohdistaa paikkoihin, jotka kuuluvat kotirauhan piiriin, eikä käymälään, pukeutumistilaan tai muuhun vastaavaan paikkaan taikka henkilöstötiloihin tai työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitettuihin työhuoneisiin. Ääntä tai kuvaa saadaan tallentaa automaattisesti tekniselle laitteelle, jos se on tarpeen rikoslain 34 a luvussa tarkoitettujen rikosten estämiseksi taikka mainitussa luvussa tarkoitetuista rikoksista etsintäkuulutettujen tai näihin rikoksiin todennäköisin syin syylliseksi epäiltyjen tunnistamiseksi. Tässä momentissa mainitut viranomaiset saavat sijoittaa tekniseen valvontaan käytettäviä laitteita sataman turvatoimialueelle, jollei siitä aiheudu satamanpitäjälle kohtuutonta haittaa.

Poliisilla, Rajavartiolaitoksella ja Tullilla on oikeus saada satamanpitäjältä ja

Voimassa oleva laki

laivanisännältä käyttöönsä näiden tässä laissa tarkoitettuun suomalaisen sataman turvatoimialueelle tai suomalaiseen alukseen sijoittaman jatkuvasti kuvaa välittävän tai kuvaa tallentavan teknisen laitteen valvontamateriaali, jos turvataso 1 tai 2 on asetettu. Tässä momentissa tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti.

Ehdotus

laivanisännältä käyttöönsä näiden tässä laissa tarkoitettuun suomalaisen sataman turvatoimialueelle tai suomalaiseen alukseen sijoittaman jatkuvasti kuvaa välittävän tai kuvaa tallentavan teknisen laitteen valvontamateriaali, jos turvataso 1 tai 2 on asetettu. Tässä momentissa tarkoitettut tiedot saadaan luovuttaa myös rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .
